

FINANSTILSYNET

THE FINANCIAL SUPERVISORY
AUTHORITY OF NORWAY

Temarapport

Vedlegg: Resultater av kartleggingen av revisjonsutvalg

Børsnoterte foretak

DATO:
31. mai 2022

INNHold

1 OM VEDLEGGET	5
2 REVISJONSUTVALGETS SAMMENSETNING, UAVHENGIGHET OG KOMPETANSE.....	6
2.1 Revisjonsutvalg generelt	6
Lovkrav.....	6
Kommentar til lovkrav	6
Resultater.....	7
Krav om revisjonsutvalg	7
Antall medlemmer i revisjonsutvalget	8
Kjønnfordeling i revisjonsutvalgene	9
2.2 Revisjonsutvalgets uavhengighet og kompetanse.....	10
Lovkrav.....	10
Kommentar til lovkrav	10
Resultater.....	12
Uavhengighet.....	12
Kvalifikasjoner	14
Medlemmer med både kvalifikasjoner og uavhengighet.....	16
Har revisjonsutvalget samlet den kompetanse som er nødvendig	17
3 REVISJONSUTVALGETS OPPGAVER	18
3.1 Revisjonsutvalgets møter, oppmøte og instruks.....	18
Resultater.....	19
Antall møter	19
Oppmøte	20
Oppgaver.....	21
3.2 Kommunikasjon med styret	24
Lovkrav.....	24
Kommentar til lovkrav	24
Resultater.....	24
3.3 Vurdering og overvåking av revisors uavhengighet.....	31
Lovkrav.....	31
Kommentar til lovkrav	31
Resultater.....	32
3.4 Valg av revisor.....	38
Lovkrav.....	38
Kommentar til lovkrav	38
Resultater.....	39
3.5 Løpende kontakt med revisor om revisjonsutførelsen	45
Lovkrav.....	45

Kommentar til lovkrav	45
Resultater.....	46
Revisjonsutvalgets vurderinger av revisor	49
Tilleggsrapport fra revisor	59
Sentrale forhold i revisjonen (KAM).....	62
Revisors vesentlighetsvurderinger	63
Endringer i tilnærmingen til revisjonen som et resultat av COVID-19	66
Endringer i tilnærmingen til revisjonen på grunn av klimarisiko	68
3.6 Forberedelse av styrets oppfølging av regnskapsrapporteringsprosessen	71
Lovkrav	71
Kommentar til lovkrav	71
Resultater.....	73
Revisjonsutvalgets forberedelse av styrets oppfølging av regnskapsrapporteringsprosessen	73
Revisjonsutvalgets anbefalinger eller forslag for å sikre regnskapsrapporteringsprosessens integritet.....	78
Revisjonsutvalgets vesentlighetsvurderinger	82
Revisjonsutvalgets vurderinger av diverse regnskapstema.....	86
Revisjonsutvalgets vurderinger av klimaendringers påvirkning på regnskapet	98
Alternative resultatmål	102
Krevende vurderinger	104
3.7 Overvåking av systemene for internkontroll, risikostyring og internrevisjon	105
Lovkrav	105
Kommentar til lovkrav	105
Resultater.....	107

1 Om vedlegget

Utvalgte resultater er oppsummert i temarapporten Kartlegging av revisjonsutvalg. De fullstendige resultatene fra de 131 mottatte besvarelsene og mer detaljerte analyser er presentert i dette vedlegget til rapporten. Rapporten og vedlegget følger den samme strukturen som ble brukt i spørsmålsskjemaet som foretakene i undersøkelsen har besvart.

Resultatene i dette vedlegget, presenteres gjennomgående som diagrammer. I stolpediagrammene som viser analysert informasjon fra revisjonsutvalgenes kommentarer, er kommentarene samlet i kategorier som reflekterer kommentarenes innhold. Ett svar i et kommentarfelt kan derved kvalifisere for flere kategorier og inkluderes i flere stolper. I kategoriseringen av kommentarer har det vært nødvendig å utøve skjønn. Utvalgte kommentarer er også medtatt i anonymisert form.

I vedlegget differensieres det ikke mellom foretakene som har et eget revisjonsutvalg og foretakene som har brukt unntakene i asal. § 6-41 (2) eller asal. § 6-42 (3), med mindre dette spesifiseres. Generelt er det alltid spesifisert i note til diagrammene hvor mange foretak/revisjonsutvalg som inngår.

I presentasjonen av svarene er foretakene gruppert inn i tre kategorier basert på foretakenes børsverdi per 31. mai 2021, som følger:

- 25 store foretak med markedsverdi over 10,2 milliarder NOK
- 54 mellomstore foretak med markedsverdi mellom 1,5 milliarder og 10,2 milliarder NOK
- 52 små foretak med markedsverdi under 1,5 milliarder NOK¹

Forklaringer og forkortelser

- "Referanseperiode" – de 12 månedene før datoen for godkjenning av årsregnskapet for 2020.
- "Neste referanseperiode" – de 12 månedene før datoen for godkjenning av årsregnskapet for 2021.
- "APM" (alternative performance measures) – alternative resultatmål.
- "KAM" (key audit matters) – sentrale forhold i revisjonen (jf. ISA 701)

Formålet med dette vedlegget er å presentere og gi fullstendig og mer detaljert innsikt i revisjonsutvalgenes svar samt Finanstilsynets observasjoner.

---

¹ Inndelingen tilsvare Oslo Børs' kategorisering (i euro) av store (over 1 milliard), mellomstore og små (mindre enn 150 millioner) foretak.

2 Revisjonsutvalgets sammensetning, uavhengighet og kompetanse

2.1 Revisjonsutvalg generelt

Lovkrav

§ 6-41. Revisjonsutvalg

(1) I selskaper som er foretak av allmenn interesse etter revisorloven § 1-2 sjette ledd, skal det velges et revisjonsutvalg. Revisjonsutvalget er et forberedende og rådgivende arbeidsutvalg for styret.

(2) Første ledd gjelder ikke selskaper som siste regnskapsår oppfylte minst to av følgende tre kriterier:

- 1. gjennomsnittlig antall ansatte på under 250,*
- 2. balansesum på mindre enn 300 millioner kroner ved utgangen av regnskapsåret,*
- 3. nettoomsetning på mindre enn 350 millioner kroner.*

I selskaper som er unntatt fra kravet om revisjonsutvalg etter første punktum, skal styret utføre de oppgavene som er lagt til revisjonsutvalget. Når styret utfører slike oppgaver, kan styreleder som er ledende ansatt i selskapet ikke delta i møtet.

(3) Første ledd gjelder ikke for heleid datterselskap dersom det i morselskapet er etablert et revisjonsutvalg som oppfyller de kravene som stilles til revisjonsutvalg i datterselskapet.

§ 6-42. Valg av revisjonsutvalg og dets sammensetning

(1) Revisjonsutvalgets medlemmer velges av og blant styrets medlemmer. Styremedlemmer som er ledende ansatte i selskapet kan ikke velges til medlemmer av revisjonsutvalget.

(2) Revisjonsutvalget skal samlet ha den kompetanse som ut fra selskapets organisasjon og virksomhet er nødvendig for å ivareta sine oppgaver. Minst ett av medlemmene i revisjonsutvalget skal være uavhengig av virksomheten og ha kvalifikasjoner innen regnskap eller revisjon.

(3) Det kan i vedtektene fastsettes at det samlede styret skal fungere som selskapets revisjonsutvalg dersom styret til enhver tid oppfyller kravene etter første ledd annet punktum og annet ledd.

Kommentar til lovkrav

Asal. § 6-41 (1) er endret slik at det henvises til definisjonen av foretak av allmenn interesse etter revisorloven § 1-2 (6). Videre er det gjort en endring i § 6-41 (2) som er en teknisk tilpasning til at revisjonsutvalgets oppgaver nå fremgår både av allmennaksjeloven og revisjonsforordningen.

Lovforarbeidene punkt 13.3.7.1 beskriver nærmere bakgrunnen for og hensikten med krav om eget revisjonsutvalg:

"Det fremgår av direktivets fortale punkt 24 at revisjonsutvalg og effektive systemer for internkontroll forutsettes å styrke kvaliteten på foretakets finansielle rapportering, og at de vil bidra til at foretaket ikke påføres mer finansiell-, operasjonell- og kontrollrisiko enn det som er nødvendig ut fra virksomhetens art og omfang."²

Videre vises det til at:

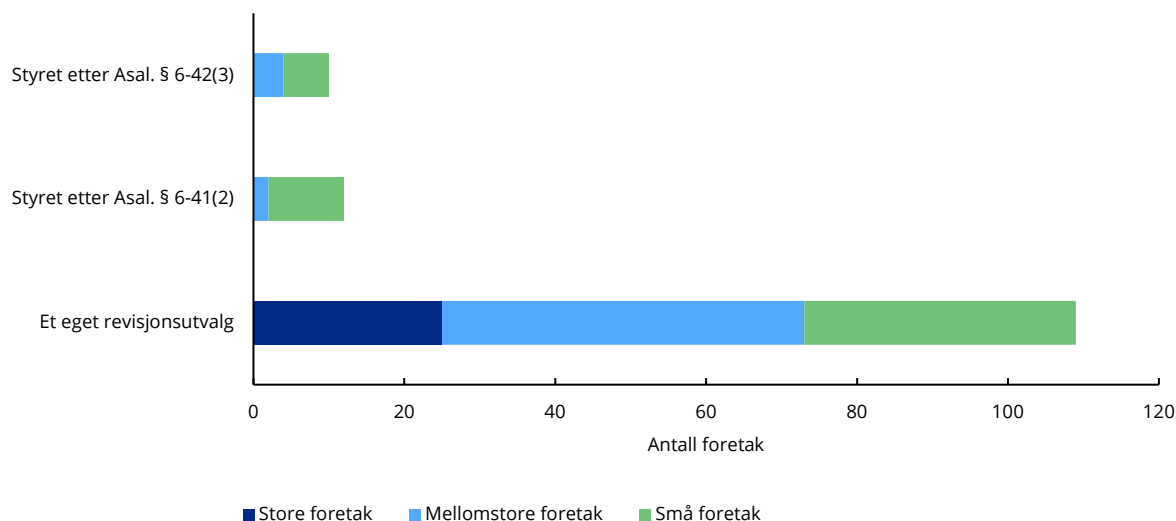
"[...] hensikten med å oppstille krav om revisjonsutvalg, er å øke kvaliteten på styrets arbeid med risikostyring, internkontroll og finansiell rapportering, blant annet ved at man på denne måten kan oppnå å samle de styremedlemmene som særlig har interesser og kvalifikasjoner på området, og dessuten bidra til at mer generelle spørsmål knyttet til strategi, selskapets drift mv. ikke leder oppmerksomheten bort fra dette arbeidet."³

Asal. § 6-42 (2) omhandles i avsnitt 2.2 nedenfor.

Resultater

Krav om revisjonsutvalg

Spørsmål 2.1.1 Hvem utfører oppgavene som er pålagt revisjonsutvalget etter allmennaksjeloven § 6-43?

Note: Diagrammet viser andelen av hele utvalget (131 revisjonsutvalg)

Kilde: Foretakenes egenrapportering spørsmål 2.1.1

109 av 131 (83 %) foretak har etablert et eget revisjonsutvalg. I 10 (8 %) foretak fungerer det samlede styret som revisjonsutvalg etter asal. § 6-42 (3). 12 (9 %) foretak har brukt unntaket i asal. § 6-41 (2) og dermed utfører styret i disse foretakene oppgavene som er lagt til revisjonsutvalget. Videre i denne rapporten differensieres det ikke mellom foretakene som har

² [Ot.prp. nr. 78 \(2008-2009\) \(regjeringen.no\)](#), side 65

³ [Ot.prp. nr. 78 \(2008-2009\) \(regjeringen.no\)](#), side 65

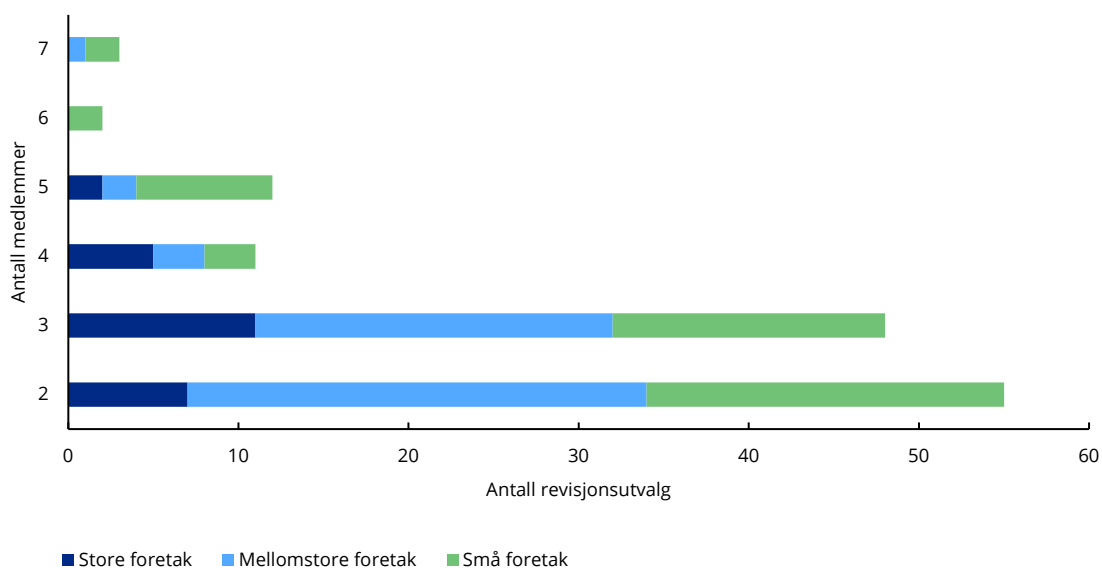
et eget revisjonsutvalg og foretakene som har brukt unntakene i asal. § 6-41 (2) eller asal. § 6-42 (3), med mindre dette spesifiseres.

Av de 10 foretakene hvor det samlede styret fungerer som revisjonsutvalg etter asal. § 6-42 (3) er 6 små foretak og 4 mellomstore foretak. Av de 12 foretakene som brukte unntaket i asal. § 6-41 (2), er 10 små foretak og 2 mellomstore foretak.

Majoriteten av foretakene i kartleggingen har etablert et eget revisjonsutvalg, noe som er i tråd med anbefalingen i Norsk utvalg for eierstyring og selskapsledelse (NUES) kapittel 9⁴ om at selskaper ikke bør benytte adgangen lov og forskrift gir til å bestemme at det samlede styret skal fungere som selskapets revisjonsutvalg og at også mindre selskaper bør vurdere å etablere revisjonsutvalg. Det fremheves i forarbeidene at fungerende revisjonsutvalg vil øke foretakenes fokus på finansiell rapportering og internkontroll, og at revisjonsutvalg vil kunne bidra vesentlig til å styrke styrets beslutningsgrunnlag og informasjonstilgang. Videre påpekes det også at det vil kunne variere fra virksomhet til virksomhet og over tid hvordan det er mest hensiktsmessig å organisere styrets arbeid med risikostyring og finansiell rapportering.⁵

Antall medlemmer i revisjonsutvalget

Spørsmål 2.1.2 Hvor mange medlemmer har revisjonsutvalget?

Note: Diagrammet viser andelen av hele utvalget (131 revisjonsutvalg)

Kilde: Foretakenes egenrapportering spørsmål 2.1.2

Størrelsen på revisjonsutvalgene er mellom 2 og 7 medlemmer. I alle foretak som rapporterte 6 eller 7 medlemmer, er det styret som fungerer som revisjonsutvalg eller styret samlet som utfører oppgavene til revisjonsutvalget. Flest foretak har 2 medlemmer i revisjonsutvalget, deretter følger de foretak som har 3 medlemmer i revisjonsutvalget. Også i de store foretakene er det vanligst med 2 eller 3 medlemmer i revisjonsutvalget. I vurderingen av hvor mange medlemmer revisjonsutvalget bør ha, bør foretaket vurdere risikoen for at et av medlemmene skulle bli forhindret fra å fylle denne rollen. Dette er sentralt for å oppfylle kravet om at minst

⁴ [Norsk anbefaling om eierstyring og selskapsledelse](#), 14. oktober 2021

⁵ [Ot.prp. nr. 78 \(2008-2009\) \(regjeringen.no\)](#), side 65 og 66

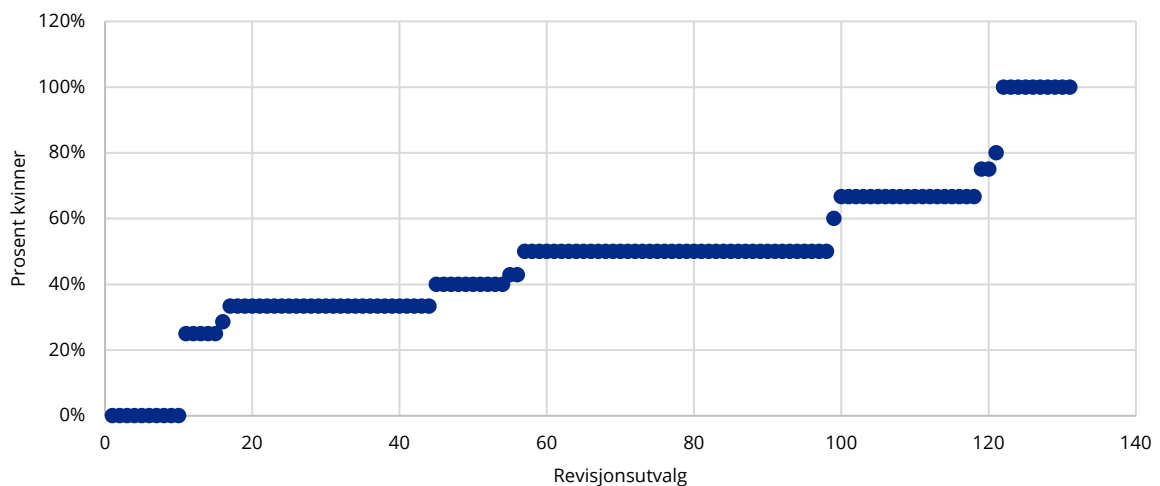
ett medlem skal være uavhengig av virksomheten og ha kvalifikasjoner innen regnskap eller revisjon samt for å sikre den samlede kompetansen til revisjonsutvalget. Finanstilsynet er kjent med at enkelte foretak hadde utfordringer i årsavslutningsfasen av 2020 med frafall av medlemmer i revisjonsutvalget.

Kjønnsfordeling i revisjonsutvalgene

I de 131 revisjonsutvalgene i utvalget er det sammenlagt rapportert totalt 391 medlemmer. Av disse var 182 (47 %) kvinner og 209 (53 %) menn. Som sammenligning rapporterte foretakene om totalt 804 medlemmer i styret hvorav 341 (42 %) var kvinner og 463 (58 %) var menn.

Punktdiagrammet nedenfor viser andel kvinner av totalt antall medlemmer i hvert av de 131 revisjonsutvalgene.

Spørsmål 2.1.3 Hvordan er kvinner representert i revisjonsutvalget?

Note: Diagrammet viser alle de 131 foretakene inkludert i utvalget

Kilde: Foretakenes egenrapportering spørsmål 2.1.3

For 111 (85 %) foretak var det minst 25 % representasjon av begge kjønn. I 20 (15 %) foretak var kun ett kjønn representert. Av disse bestod 10 kun av kvinner og 10 kun av menn.

2.2 Revisjonsutvalgets uavhengighet og kompetanse

Lovkrav

Etter asal. § 6-42 (2) "Valg av revisjonsutvalg og dets sammensetning" skal revisjonsutvalget *"samlet ha den kompetanse som ut fra selskapets organisasjon og virksomhet er nødvendig for å ivareta sine oppgaver. Minst ett av medlemmene i revisjonsutvalget skal være uavhengig av virksomheten og ha kvalifikasjoner innen regnskap eller revisjon."*

Kommentar til lovkrav

Kravet til revisjonsutvalgets sammensetning i asal. § 6-42 er ikke endret, men er i lys av de nye oppgavene til revisjonsutvalget ikke blitt mindre viktig. Minst ett av medlemmene i revisjonsutvalget skal være uavhengig av virksomheten og ha kvalifikasjoner innen regnskap eller revisjon. Minstekravet innebærer at det er den personen som har kvalifikasjoner innen regnskap eller revisjon som må være uavhengig. Foretakene bør dokumentere vurderinger av uavhengighet og kompetanse slik at det i ettertid kan etterprøves at kravene i loven etterleves.

Når det gjelder kravet til uavhengighet sies det i lovforarbeidene punkt 13.4.7.2 at et naturlig utgangspunkt for vurderingen blant annet vil være NUES' anbefaling om eierstyring og selskapsledelse og at:

"[...] uavhengighet kan sies å foreligge dersom det ikke foreligger noen ervervsmessige, familiemessige eller andre bånd til foretaket eller dets kontrollerende aksjonærer eller til disses ledelse som kan gi anledning til en interessekonflikt som kan påvirke vedkommendes dømmekraft." Videre sies det at "Departementet legger til grunn at dersom hensikten med å innføre revisjonsutvalg skal oppfylles, må dets medlemmer inneha tilstrekkelig kompetanse til å utføre sine oppgaver, og dets vurderinger og råd må i størst mulig grad være uavhengig av ledelsen i selskapet."⁶

I forbindelse med vurdering av ansatte i foretaket som medlemmer i revisjonsutvalget sier forarbeidene følgende:

"[...] hensikten med kravet til revisjonsutvalg er å sikre en behandling av forhold knyttet til internkontroll, risikostyring og finansiell rapportering som reelt sett er uavhengig av selskapets ledelse, og at ansattrepresentanter ofte vil kunne befinne seg i en posisjon som kan være utsatt for press fra ledelsen. Dette tilsier at ansattrepresentanter ikke generelt kan anses for å være fullstendig uavhengige. Departementet viser imidlertid til at ansattrepresentanter ofte har en særlig kompetanse når det gjelder selskapets forhold, og ofte også vil være i en særstilling når det gjelder mulighetene for å oppdage og påpeke feil og/eller misligheter i selskapet. Etter departementets syn bør revisjonsutvalg ikke uten videre avskjæres denne typen kompetanse. Etter departementets vurdering vil hensynet til revisjonsutvalgets uavhengighet være tilstrekkelig sikret ved at det presiseres at en ansattrepresentant ikke kan sitte i revisjonsutvalget i egenskap av å være medlemmet som skal ha revisjons- eller regnskapsfaglig kvalifikasjoner, og som skal være uavhengig."⁷

⁶ [Ot.prp. nr. 78 \(2008-2009\) \(regjeringen.no\)](#), side 72

⁷ [Ot.prp. nr. 78 \(2008-2009\) \(regjeringen.no\)](#), side 73

Om kravet til kvalifikasjoner fremgår det av lovforarbeidene punkt 13.4.7.3 at det:

"Etter departementets vurdering er det ikke hensiktsmessig å oppstille en oppregning av kvalifikasjoner som må anses for å oppfylle kompetansekravet, på linje med den som er oppstilt i spesialmerknadene til den danske bestemmelsen, jf. omtalen i punkt 13.4.4.1. Selv om departementet for så vidt antar at de kvalifikasjoner som der er nevnt som hovedregel vil kunne oppfylle kravet, og at den danske oppregning sånn sett kan ses som retningsgivende, er det departementets vurdering at terskelen der er lagt svært høyt når det som eksempler nevnes kvalifikasjoner som godkjent revisor, som finansdirektør eller som leder av internrevisjonsenheten i et børsnotert foretak. Departementet antar at realkompetanse tilegnet i en lavere stilling enn de nevnte etter en konkret vurdering vil kunne være tilstrekkelig, avhengig av virksomhetens art og omfang. Departementet vil dessuten ikke utelukke at det kan være tilfeller hvor konkret erfaring som der er angitt, etter en helhetsvurdering av erfaringens innhold, må anses for ikke å være tilstrekkelig."⁸

I spesialmerknadene til den danske bestemmelsen legges det i punkt 13.4.4.1 til grunn:

"[...] at det normalt vil være tilstrekkelig hvis kvalifikasjonene er oppnådd gjennom en eller flere av følgende utdannelser eller stillinger i børsnoterte selskaper, i andre virksomheter av særlig allmenn interesse, eller i andre virksomheter som følger tilsvarende regnskapsregler:

- Godkjennelse som statsautorisert eller registrert revisor, eller andre tilsvarende kvalifikasjoner
- Erfaring fra ansvar for regnskapsrapporteringsprosessen oppnådd som finansdirektør
- Erfaring fra ledelsen av en internrevisjonsenhet
- Erfaring fra medlemskap i et revisjonsutvalg
- Annen erfaring med overvåking av regnskapsavleggelse og revisjon av regnskaper
- Annen tilsvarende relevant erfaring."⁹

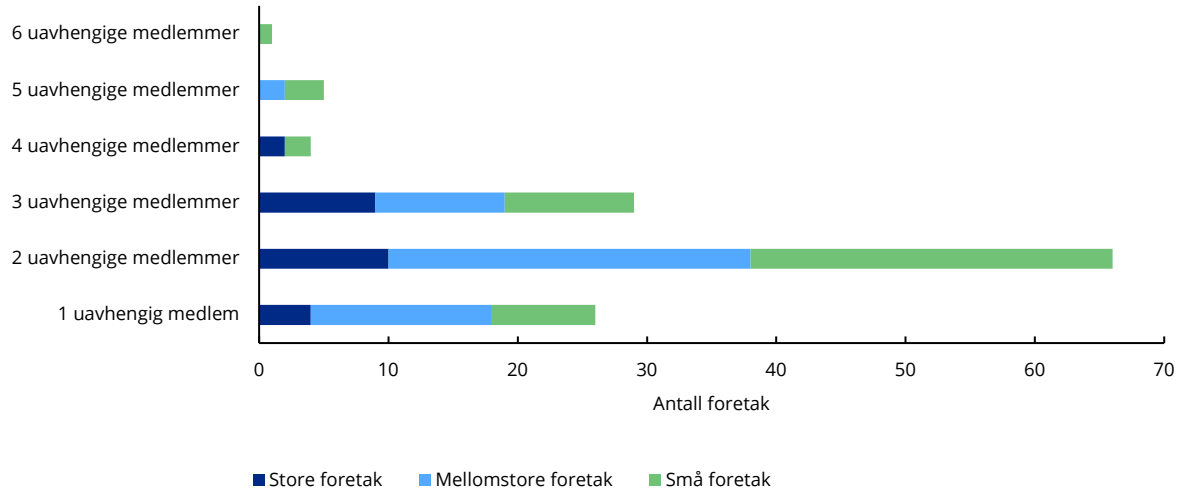
⁸ [Ot.prp. nr. 78 \(2008-2009\) \(regjeringen.no\)](#), side 73

⁹ [Ot.prp. nr. 78 \(2008-2009\) \(regjeringen.no\)](#), side 70

Resultater

Uavhengighet

Spørsmål 2.2.1 Hvor mange av revisjonsutvalgets medlemmer er uavhengige av foretaket?

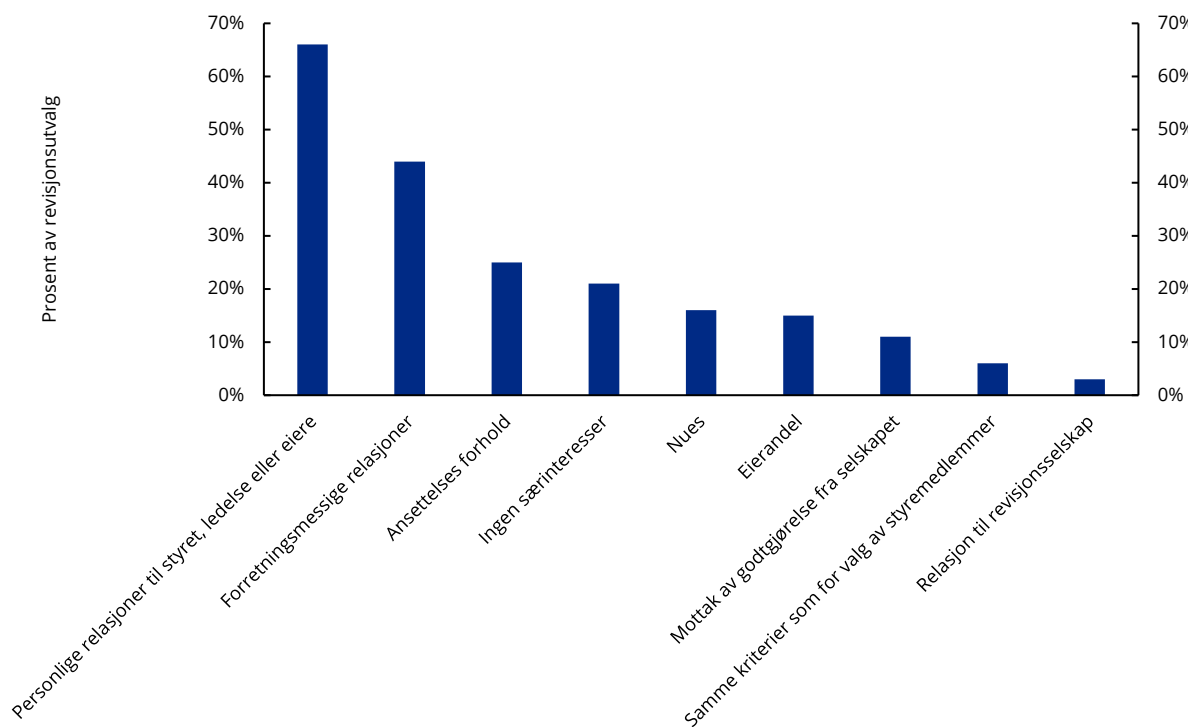

Note: Diagrammet viser andelen av hele utvalget (131 revisjonsutvalg)

Kilde: Foretakenes egenrapportering spørsmål 2.2.1

Alle de 131 foretakene har svart at de har minst ett uavhengig medlem. Det er totalt 391 medlemmer i revisjonsutvalgene. Av disse er 292 (75 %) vurdert å være uavhengige. 121 (92 %) av revisjonsutvalgene har 1–3 uavhengige medlemmer og det mest vanlige er å ha 2 uavhengige medlemmer. Dette gjelder generelt uavhengig av om foretaket er stort, mellomstort eller lite.

Spørsmål 2.2.2 Vennligst forklar kort kriteriene for å vurdere revisjonsutvalgsmedlemmenes uavhengighet

Note: Diagrammet viser prosentandelen av hele utvalget (131 revisjonsutvalg)

Kilde: Foretakenes egenrapportering spørsmål 2.2.2

Revisjonsutvalgene ble spurt om å forklare kort de kriteriene som ble lagt til grunn for å vurdere medlemmenes uavhengighet.

Av 131 revisjonsutvalg kommenterer 66 % på at det knyttes vurderinger til om revisjonsutvalgs medlemmene har forretningsmessige, familiære eller andre relasjoner som må antas å kunne påvirke vedkommende sine vurderinger og beslutninger. 44 % bekrefter spesifikt at det ikke må foreligge forretningsmessige relasjoner. Videre vurderes kriterier som at medlemmet ikke skal være ansatt i foretaket av 25 %.

Utvalgte eksempler på kommentarer som er anonymisert:

"Kriteriene følger NUES kap. 8. Det legges vekt på blant annet tidligere ledende stillinger i selskapet (eventuelt konsernet) de siste fem år, hvorvidt medlemmet mottar annen godtgjørelse enn styrehonoraret fra selskapet, hvorvidt medlemmet har eller representerer forretningsmessige relasjoner med selskapet, resultatavhengig styrehonorar eller opsjoner i selskapet, eventuelle kryssrelasjoner med ledende ansatte, andre styremedlemmer eller andre tillitsvalgte for aksjeeierne, og hvorvidt medlemmet har vært partner eller ansatt i selskapets nåværende revisjonsselskap i løpet av de siste 3 år."

"Vurderingene gjøres ut fra om revisjonsutvalgsmedlemmene har forretningsmessige, familiære eller andre relasjoner som må antas å kunne påvirke vedkommendes

vurderinger og beslutninger. Vi har valgt å definere ansattesrepresentant som ikke uavhengig i denne sammenheng."

"Vurderingen knytter seg til at tre av fem medlemmer ikke har noe annet avhengighetsforhold i form av godtgjørelse eller utfører andre tjenester for selskapet. Følgende anses ikke uavhengige: Ett medlem jobber i virksomheten (ansattrepresentant i styret) og ett medlem representerer største eier."

"Utover at begge to eier aksjer i selskapet og sitter i styret er det ingen operative, forretningsmessige, familiære eller andre relasjoner som påvirker vurderinger eller beslutninger."

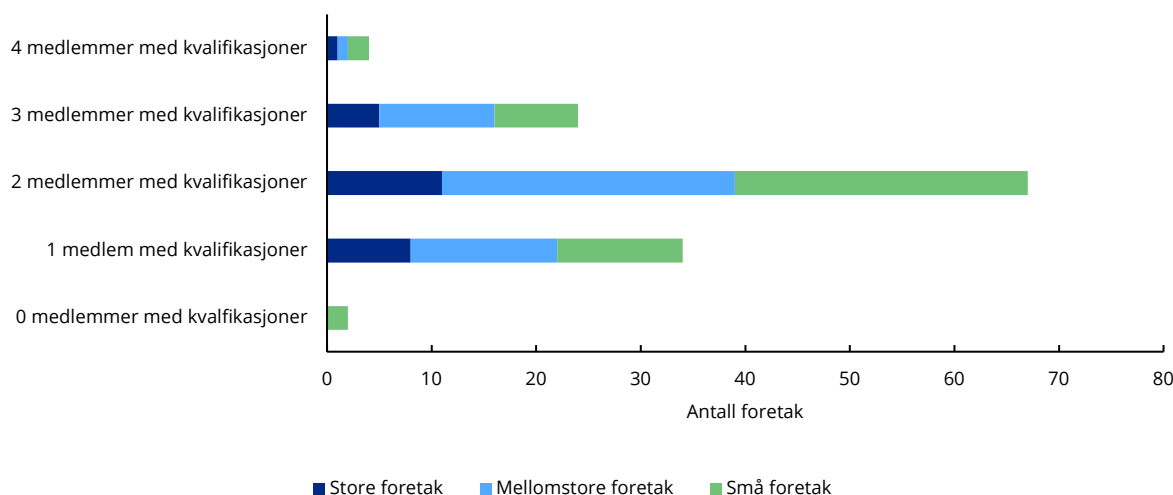
"Ingen av styremedlemmene har familierelasjoner/ nærstående i tilknytning til selskapet, ingen forretningsmessig interessekonflikt eller øvrig tilknytning til ledelse. Begge medlemmer eier aksjer i selskapet, men av begrenset størrelse."

På grunnlag av foretakenes kommentarer observerer Finanstilsynet at det er en varierende praksis i hvordan aksjeeie, ansattrepresentanter og ansettelsesforhold i andre konsernselskaper vurderes i forhold til uavhengighet.

Ved vurdering av uavhengigheten til revisjonsutvalgets medlemmer er det naturlig å ta utgangspunkt i NUES sin anbefaling om eierstyring og selskapsledelse og det som skrives om styrets uavhengighet i kapittel 8 og 9.¹⁰

Kvalifikasjoner

Spørsmål 2.2.3 Hvor mange av medlemmene i revisjonsutvalget har kvalifikasjoner innen regnskap eller revisjon?

Note: Diagrammet viser andelen av hele utvalget (131 revisjonsutvalg)

Kilde: Foretakenes egenrapportering spørsmål 2.2.3

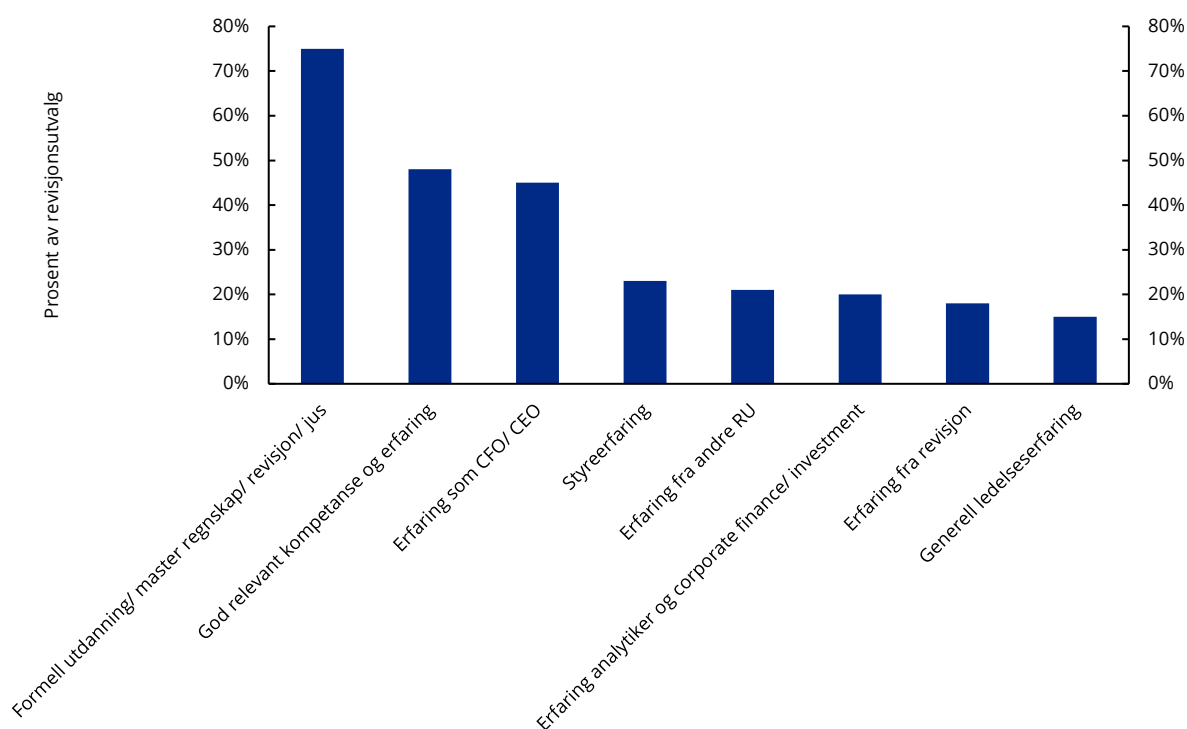
Totalt sett svarer revisjonsutvalgene at 256 av totalt 391 medlemmer har kvalifikasjoner. I snitt anses dermed 65 % av medlemmene å ha kvalifikasjoner.

¹⁰ [Norsk anbefaling om eierstyring og selskapsledelse](#), 14. oktober 2021

125 (95 %) av revisjonsutvalgene har 1–3 medlemmer med kvalifikasjoner og det mest vanlige er å ha 2 medlemmer med kvalifikasjoner. Dette gjelder generelt uavhengig av om foretaket er stort, mellomstort eller lite.

129 av 131 foretak (98 %) rapporterer å ha medlemmer i revisjonsutvalget med kvalifikasjoner innen revisjon og regnskap. 2 revisjonsutvalg anser at ingen av medlemmene har kvalifikasjoner. Det ene revisjonsutvalget har forklart at medlemmene likevel har betydelig finansiell og juridisk kompetanse, sitter i andre styrer og totalt sett har betydelig erfaring. I det andre revisjonsutvalget er det ingen av medlemmene som har formell utdanning i regnskap eller revisjon, men medlemmene har erfaring innen investering, finansanalyse og fra andre revisjonsutvalg.

Spørsmål 2.2.3 Kommentarer til kvalifikasjoner innen regnskap eller revisjon

Note: Diagrammet viser prosentandelen av hele utvalget (131 revisjonsutvalg)

Kilde: Foretakenes egenrapportering spørsmål 2.2.3

Revisjonsutvalgene ble spurt om å kort kommentere på kvalifikasjonene. 75 % av revisjonsutvalgene kommenterer at formell utdanning blir vektlagt, men Finanstilsynet observerer også at enkelte revisjonsutvalg kun nevner arbeidserfaring.

Utvalgte kommentarer som er anonymisert:

"Revisjonsutvalgets leder har en master i regnskap og revisjon og master i rettsvitenskap. Utvalgets leder har også lang relevant erfaring som CFO/IR. Det andre medlemmet i revisjonsutvalget har en [akademisk tittel] og lang erfaring som aksjeanalytiker og senere rådgiver innenfor corporate finance."

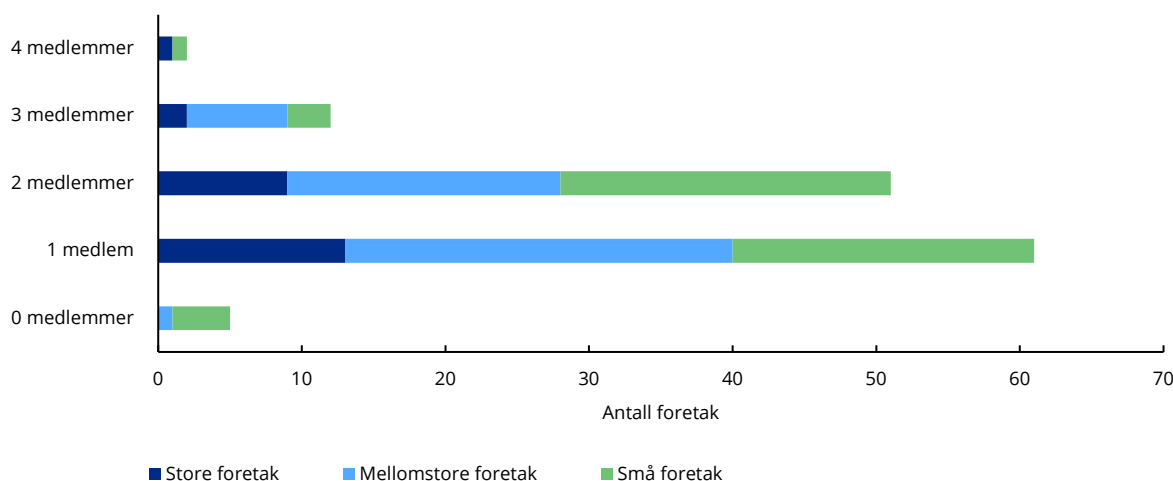
"Begge medlemmene har bred ledererfaring og god kunnskap innen regnskap. Begge har utdanning innen økonomi og ledelse. Leder av revisjonsutvalget er Siviløkonom og Autorisert Finansanalytiker."

"Medlem med lang erfaring fra styrearbeid og analyser/regnskap."

Finanstilsynet observerer at det er variasjon i hva revisjonsutvalgene legger i kravet til kvalifikasjoner innenfor regnskap eller revisjon. Som beskrevet i forarbeidene,¹¹ går kvalifikasjonskravet lenger enn eksempelvis å ha formell utdanning da dette ikke automatisk sikrer at medlemmet har en oppdatert og relevant realkompetanse innen regnskap eller revisjon. Foretakets vurdering bør derfor baseres på medlemmenes reelle kvalifikasjoner.

Medlemmer med både kvalifikasjoner og uavhengighet

Spørsmål 2.2.4 Hvor mange av medlemmene i revisjonsutvalget er uavhengige av virksomheten OG har kvalifikasjoner innen regnskap eller revisjon?

Note: Diagrammet viser andelen av hele utvalget (131 revisjonsutvalg)

Kilde: Foretakenes egenrapportering spørsmål 2.2.4

Av totalt 391 medlemmer anses 207 (53 %) å både inneha kvalifikasjoner innen regnskap eller revisjon og samtidig være uavhengige. 112 (85 %) av revisjonsutvalgene har 1–2 medlemmer som er både uavhengige og har kvalifikasjoner og det mest vanlige er å ha ett slikt medlem. 61 revisjonsutvalg har ett medlem som både er uavhengige og har kvalifikasjoner innen regnskap eller revisjon. Av 131 revisjonsutvalg har 5 svart at de ikke har noen medlemmer som både innehar kvalifikasjoner og samtidig er uavhengige. Finanstilsynet observerer at disse ikke synes å følge allmennaksjelovens krav. Ett av revisjonsutvalgene har i kommentarfeltet opplyst om at det er iverksatt planer om å få gjennomført endringer som vil føre til etterlevelse av reglene.

Ved valg og sammensetning av medlemmer i revisjonsutvalget, må foretaket sikre at revisjonsutvalgets oppgaver kan utføres på en hensiktsmessig måte. Dette kan være utfordrende om utvalget kun har ett medlem som er uavhengig og innehar de påkrevde kvalifikasjonene. Den overordnede vurderingen gjelder med hensyn til antall medlemmer,

¹¹ [Ot.prp. nr. 78 \(2008-2009\) \(regjeringen.no\)](#), side 72 og 73

medlemmenes kvalifikasjoner, utvalgets samlede kompetanse og kapasitet i tillegg til medlemmenes uavhengighet.

Har revisjonsutvalget samlet den kompetanse som er nødvendig

Samtlige 131 revisjonsutvalg rapporterer på spørsmål 2.2.5 at medlemmene i revisjonsutvalget samlet, har den kompetanse som ut fra selskapets organisasjon og virksomhet er nødvendig for å ivareta sine oppgaver. Basert på kommentarene har revisjonsutvalgene i vurderingen av samlet kompetanse lagt vekt på bransjekunnskap, forretningserfaring og annen relevant erfaring, i tillegg til formelle kvalifikasjoner.

3 Revisjonsutvalgets oppgaver

Asal. § 6-43 omhandler oppgavene som er lagt til revisjonsutvalget. Fra 1. januar 2021 er det både innført nye oppgaver, og gjort presiseringer i de eksisterende oppgavene. Det gis ikke detaljert veiledning i allmennaksjeloven om oppgavenes innhold. Den gang krav til revisjonsutvalg først ble etablert angis det i lovforarbeidene i departementets vurdering punkt 13.5.6.1 at:

"Revisjonsutvalgets overordnede funksjon er å føre en uavhengig kontroll med selskapets finansielle rapportering og kontrollsystemer." Videre angis det at "Etter departementets vurdering er det ikke hensiktsmessig å oppstille mer detaljerte krav til revisjonsutvalgets arbeid enn det som følger av Kredittilsynets forslag. Skulle det eventuelt oppstå behov for mer detaljerte retningslinjer, bør dette etter departementets oppfatning i utgangspunktet heller fastsettes gjennom en videreutvikling av NUES anbefaling enn ved lovgivning. Uansett vil det påhvile det enkelte styre å vurdere hvordan lovens krav, sett hen til virksomhetens art og omfang, i praksis bør følges opp, forutsetningsvis ved at det fastsettes nærmere instruks for revisjonsutvalgets arbeid. Det vises i den forbindelse særlig til at revisjonsutvalget er foreslått å være et forberedende og rådgivende arbeidsutvalg for styret, og at det i utgangspunktet ikke vil ha selvstendig beslutningskompetanse."¹²

I innstillingen til Odelstinget blir det påpekt av Stortingets finanskomité i punkt 13.2 Komiteens merknader at:

"Komiteen legger vekt på at revisjonsutvalg i børsnoterte foretak og andre foretak av allmenn interesse skal styrke det miljøet i og rundt foretaket som skal bidra til høy kvalitet i foretakenes finansielle rapportering. Lovkrav om revisjonsutvalg er i første rekke et egnet grep for å ta vare på interessene til alle de gruppene som har behov for god og etterrettelig finansiell informasjon fra disse viktige selskapene."¹³

Finanstilsynet fremhever Finanskomiteens merknader gjengitt ovenfor, spesielt at revisjonsutvalget skal bidra til høy kvalitet i foretakenes finansielle rapportering. Finanstilsynet påpeker at forarbeidene forutsetter at det fastsettes nærmere instruks for revisjonsutvalgets arbeid. For at revisjonsutvalget skal ha tilstrekkelig informasjon for å ivareta sine oppgaver, bør administrasjonen utarbeide tilstrekkelig med grunnlag for revisjonsutvalget. Arbeidet i revisjonsutvalgene bør dokumenteres tilstrekkelig til at det i ettertid kan etterprøves at arbeidets art og omfang er i samsvar med krav i lov.

3.1 Revisjonsutvalgets møter, oppmøte og instruks

Spørsmålene i del 3.1 i kartleggingen knytter seg ikke til et spesifikt lovkrav, men er av mer generell karakter knyttet til hvordan revisjonsutvalgets oppgaver utføres.

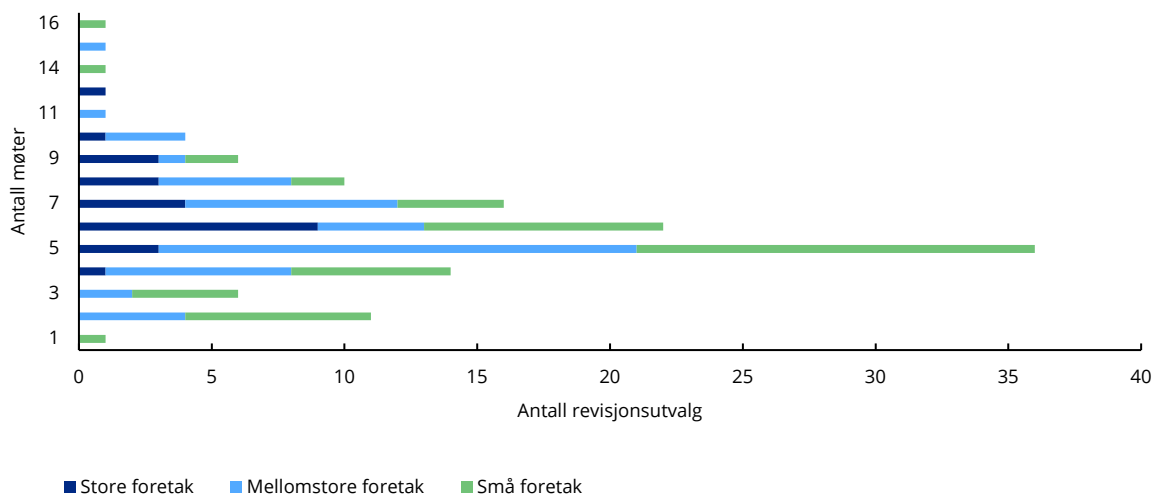
¹² [Ot.prp. nr. 78 \(2008-2009\) \(regjeringen.no\)](#), side 76

¹³ [Innst. O. nr. 101 \(2008-2009\) Innstilling fra finanskomiteen om lov om endringer i revisorloven og enkelte andre lover \(gjennomføring av revisjonsdirektivet\)](#), side 9

Resultater

Antall møter

Spørsmål 3.1.1 Hvor mange utvalgsmøter hadde revisjonsutvalget i løpet av referanseperioden?

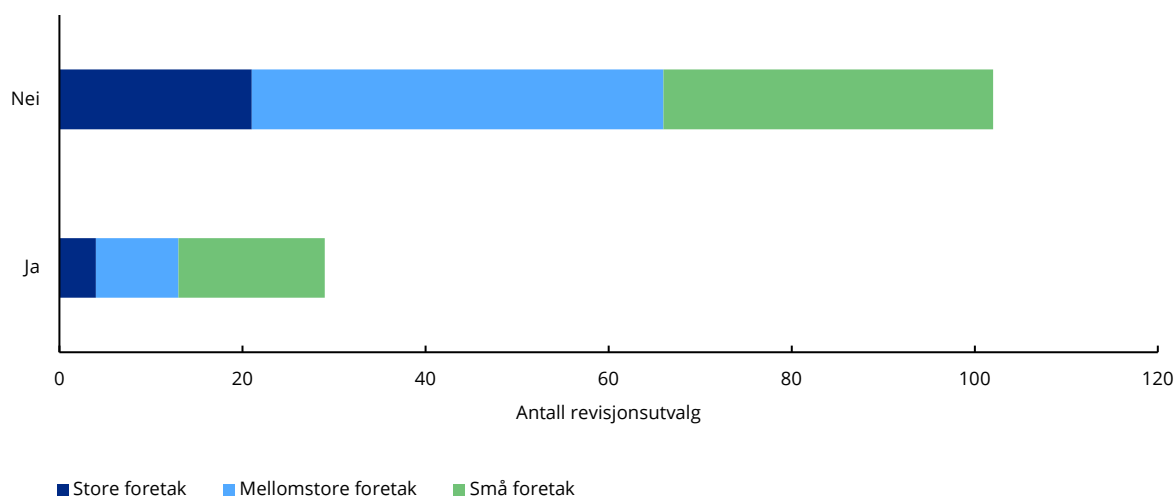

Note: Diagrammet viser andelen av hele utvalget (131 revisjonsutvalg)

Kilde: Foretakenes egenrapportering spørsmål 3.1.1

Alle revisjonsutvalg har hatt minst ett møte. Gjennomsnittet for de 131 foretakene i undersøkelsen er 6 utvalgsmøter i referanseperioden. De fleste store foretak har mellom 4 og 10 utvalgsmøter med et gjennomsnitt på 7 utvalgsmøter i referanseperioden. For mellomstore og små foretak er intervallet for antall møter større og gjennomsnittet er 6 møter for mellomstore foretak og 5 møter for små foretak. 18 av foretakene rapporterer at de har hatt 3 eller færre utvalgsmøter. Revisjonsutvalget bør vurdere om antall møter, herunder eventuell årsplan, er tilstrekkelig for å ivareta oppgavene.

Spørsmål 3.1.2 Er det planlagt flere møter i revisjonsutvalget i den neste referanseperioden sammenlignet med den nåværende referanseperioden, på grunn av de nye kravene i asal. § 6-43?

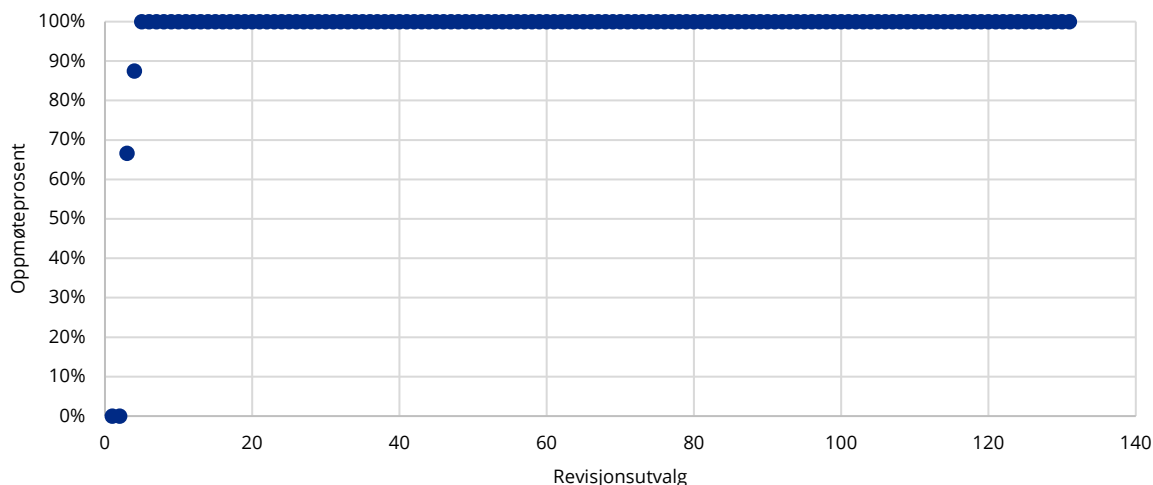
Note: Diagrammet viser andelen av hele utvalget (131 revisjonsutvalg)

Kilde: Foretakenes egenrapportering spørsmål 3.1.2

Svarene viser at 29 (22 %) av foretakene i undersøkelsen planlegger å gjennomføre flere utvalgsmøter i neste referanseperiode. Av de 29 foretakene som planlegger flere utvalgsmøter har 11 foretak hatt 3 eller færre utvalgsmøter i referanseperioden. Gjennomsnittlig har disse 29 foretak hatt 5 utvalgsmøter i referanseperioden. Av de 102 foretakene som ikke planlegger flere utvalgsmøter har 7 foretak hatt 3 eller færre utvalgsmøter i referanseperioden. Gjennomsnittlig har disse 102 foretakene hatt 6 utvalgsmøter i referanse perioden.

Oppmøte

Spørsmål 3.1.3 På hvor mange møter i løpet av referanseperioden, deltok medlemmene som er uavhengige OG har kvalifikasjoner innen regnskap eller revisjon?

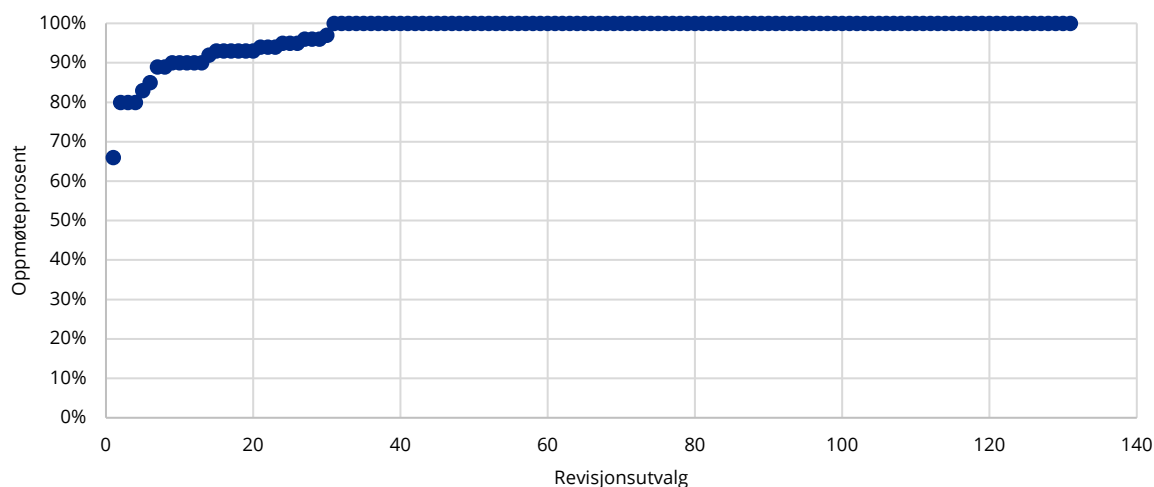

Note: Diagrammet viser alle de 131 foretakene inkludert i utvalget

Kilde: Foretakenes egenrapportering spørsmål 3.1.3

Punktdiagrammet ovenfor viser oppmøteprosent for medlemmene som er uavhengige og har kvalifikasjoner innen regnskap eller revisjon, i hvert av de 131 revisjonsutvalgene. 127 av de 131 foretakene i undersøkelsen rapporterer en oppmøteprosent på 100 for medlemmene som er uavhengige og har kvalifikasjoner innen regnskap eller revisjon. 2 foretak rapporterer en oppmøteprosent på 0 for disse medlemmene og resterende 2 rapporterer en oppmøteprosent på henholdsvis 67 og 88. Finanstilsynet observerer at det er positivt med så høy oppmøteprosent for 127 av foretakene. De 2 foretakene med 0 % oppmøte for medlemmer som er uavhengige og har kvalifikasjoner innenfor revisjon og regnskap, kan ikke anses å ha gjennomført revisjonsutvalgsmøter hvor sammensetningen har vært i tråd med asal. § 6-42 (2). Tilsvarende bør de to resterende foretakene med oppmøteprosent under 100 vurdere om revisjonsutvalget har gjennomført tilstrekkelig med møter hvor sammensetningen har vært i tråd med asal. § 6-42 (2).

Spørsmål 3.1.4 Hva var den gjennomsnittlige oppmøteprosenten på møter i revisjonsutvalget i referanseperioden?

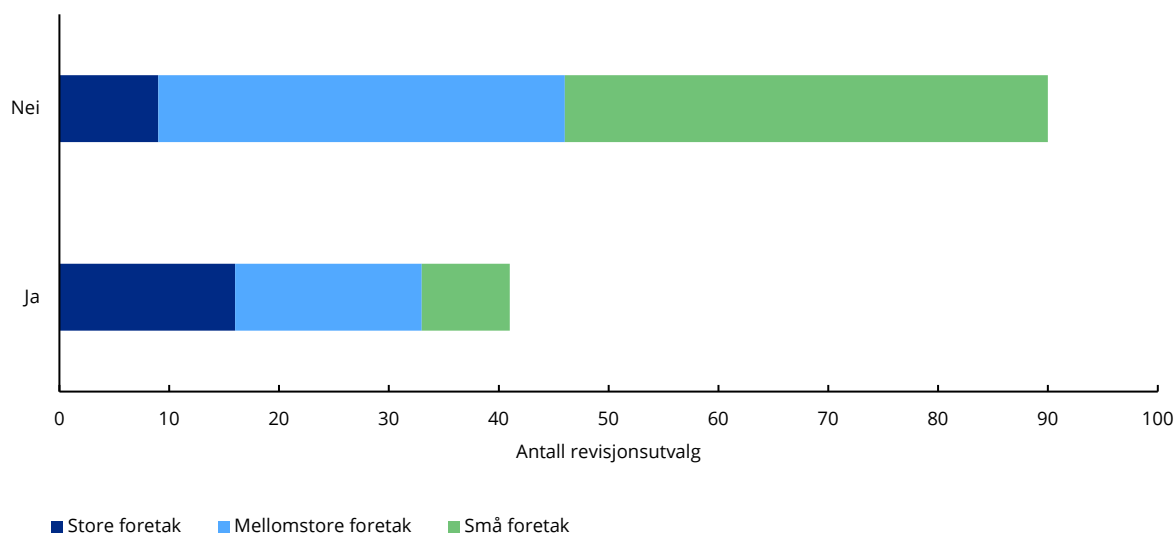
Note: Diagrammet viser alle de 131 foretakene inkludert i utvalget

Kilde: Foretakenes egenrapportering spørsmål 3.1.4

Punktdiagrammet ovenfor viser oppmøteprosent i revisjonsutvalgsmøter, i hvert av de 131 revisjonsutvalgene. Gjennomsnittlig oppmøte av medlemmer i revisjonsutvalgsmøter er 98 %. Ett foretak rapporterer oppmøte på 66 %. Utover dette foretaket rapporterer alle en oppmøteprosent på 80 eller høyere. 101 av de 131 foretakene (75 %) i undersøkelsen rapporterer en oppmøteprosent på 100. Oppmøteprosenten for store, mellomstore og små foretak varierer ikke i noen større grad. Finanstilsynet observerer at oppmøteprosenten stort sett er høy, men bemerker at redusert oppmøte kan påvirke revisjonsutvalgets evne til å utføre revisjonsutvalgets oppgaver.

Oppgaver

Spørsmål 3.1.5 Har revisjonsutvalget oppgaver utover de som er pålagt i henhold til asal. § 6-43?

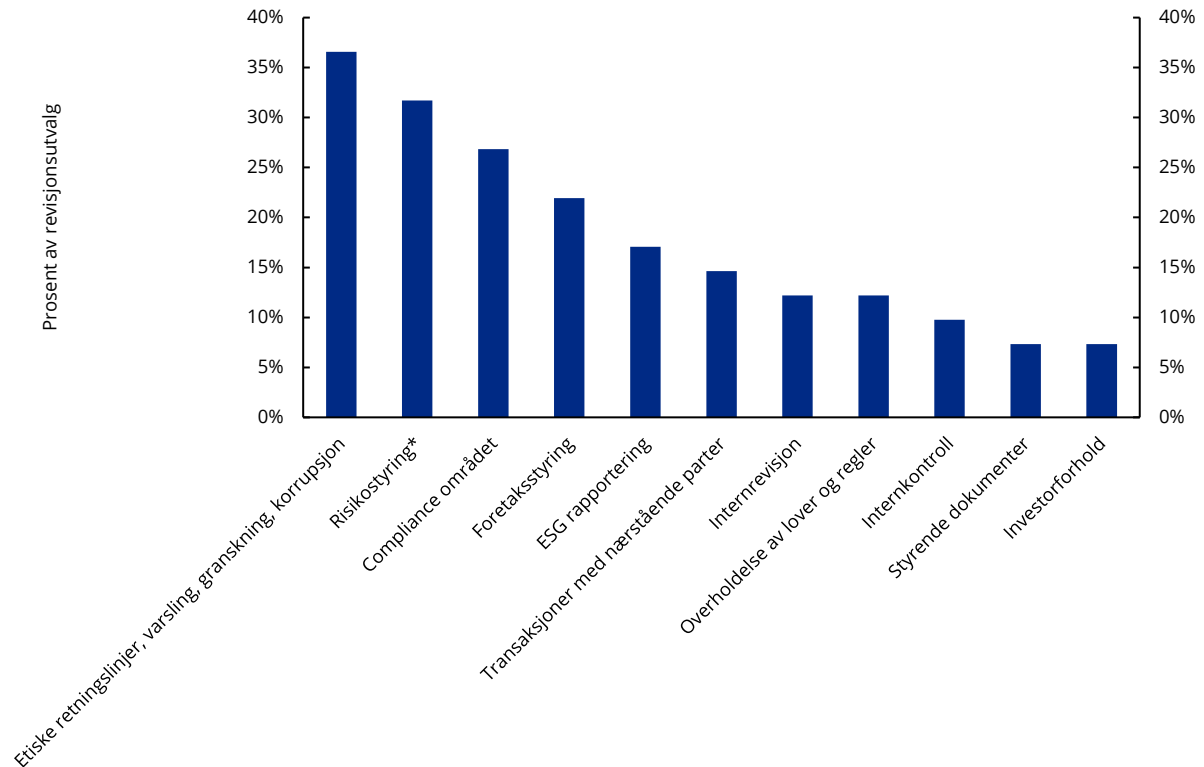

Note: Diagrammet viser andelen av hele utvalget (131 revisjonsutvalg)

Kilde: Foretakenes egenrapportering spørsmål 3.1.5

Av de 131 foretakene i undersøkelsen rapporterer 41 (31 %) foretak at revisjonsutvalget har oppgaver utover de som er pålagt i henhold til asal. § 6-43. Av de 41 foretakene rapporteres oppgaver og ansvar knyttet til følgende områder hyppigst:

Spørsmål 3.1.5 Kommentarer til oppgaver revisjonsutvalget har utover de som er pålagt i henhold til asal. § 6-43?

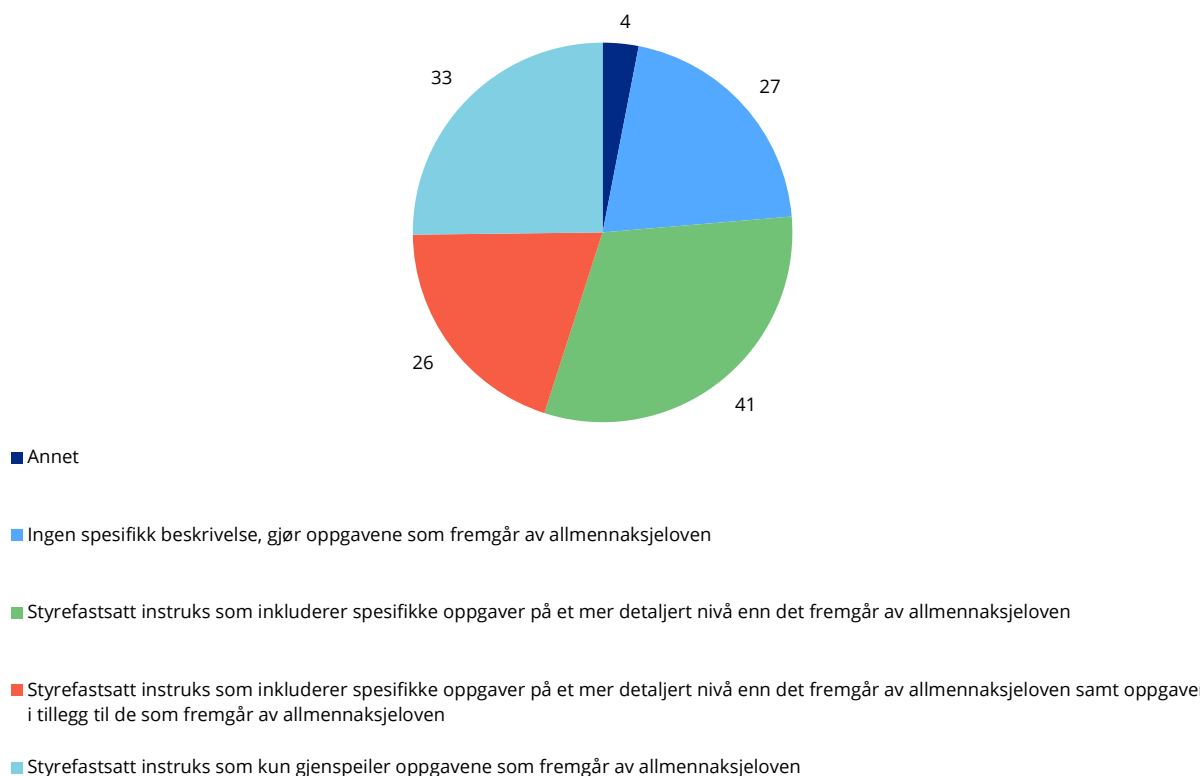
Note: Diagrammet viser prosentandel av de 41 revisjonsutvalgene som svart "Ja" på spørsmål 3.1.5

*også utover det som gjelder regnskapsrapporteringsprosessen.

Kilde: Foretakenes egenrapportering spørsmål 3.1.5

Finanstilsynet bemerker at flere av de oppgaver som er kommentert på også kan anses å ligge innenfor de oppgaver som er pålagt i henhold til asal. § 6-43, men kommentarene er ikke detaljerte nok for å analysere dette videre.

Spørsmål 3.1.6 Hvordan er oppgavene til revisjonsutvalget beskrevet?

Note: Diagrammet viser andelen av hele utvalget (131 revisjonsutvalg)

Kilde: Foretakenes egenrapportering spørsmål 3.1.6

Finanstilsynet noterer at om lag halvparten av foretakene ikke har noen spesifikk beskrivelse av oppgavene som er lagt til revisjonsutvalget eller har en styrefastsatt instruks som kun gjenspeiler oppgavene som fremgår av allmennaksjeloven. Som nevnt, er det styrets ansvar å vurdere hvordan lovens krav, ut fra virksomhetens art og omfang, i praksis bør følges opp, forutsetningsvis ved at det fastsettes nærmere instruks for revisjonsutvalgets arbeid. De utvidede og presiserte oppgavene i asal. § 6-43 gjør behovet for instruks og årsplan mer aktuelt.

3.2 Kommunikasjon med styret

Lovkrav

Etter asal. § 6-43 "Revisjonsutvalgets oppgaver", bokstav a, skal revisjonsutvalget "*informere styret om resultatet av den lovfestede revisjonen og forklare hvordan revisjonen bidro til regnskapsrapportering med integritet og revisjonsutvalgets rolle i den prosessen [...]*"

I henhold til asal. § 6-43 bokstav b) og bokstav c) har revisjonsutvalget en rekke oppgaver som i tillegg til de som er nevnt i § 6-43 a) vil kreve informasjon til og kommunikasjon med styret.

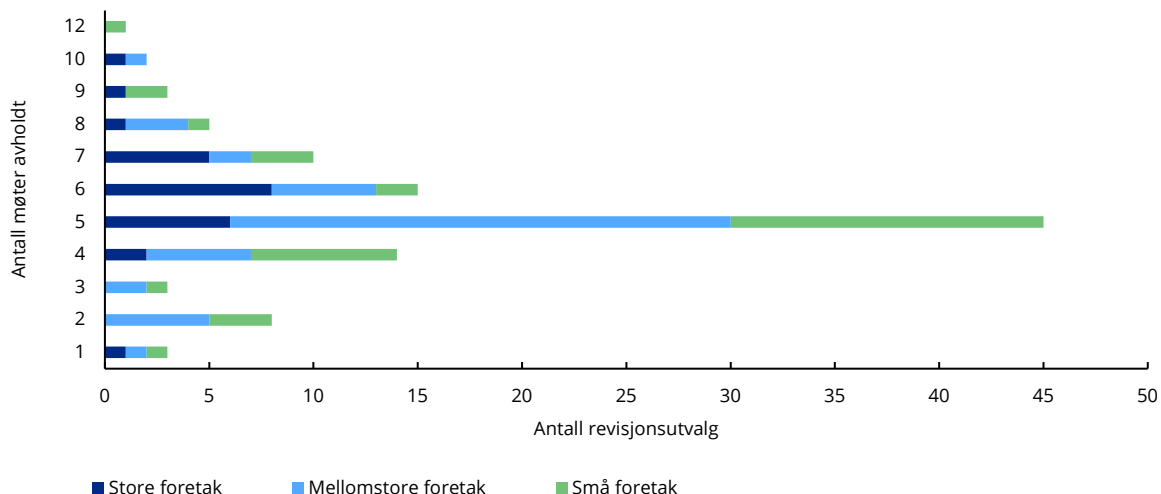
Kommentar til lovkrav

Kravet i bokstav a) er nytt og ble gjort gjeldende fra 1. januar 2021, og det gjelder derfor ikke i hele referanseperioden. Finanstilsynet legger til grunn at svar og kommentarer gjenspeiler dette og gir et godt inntrykk av hvordan revisjonsutvalgene oppfatter innholdet i kravene i praksis og hvor langt de er kommet i å tilpasse seg reglene.

Resultater

I det følgende presenteres svarene fra de 109 foretakene som har svart at de har egne revisjonsutvalg i spørsmål 2.1.1.

Spørsmål 3.2.1 I hvor mange styremøter i løpet av referanseperioden informerte medlemmene i revisjonsutvalget styret om sine aktiviteter, problemstillinger og relaterte anbefalinger?

Note: Diagrammet viser svar fra de foretakene som har svart at de har egne revisjonsutvalg i spørsmål 2.1.1, 109 foretak
Kilde: Foretakenes egenrapportering spørsmål 3.2.1

Alle 109 revisjonsutvalg har rapportert til det samlede styret.

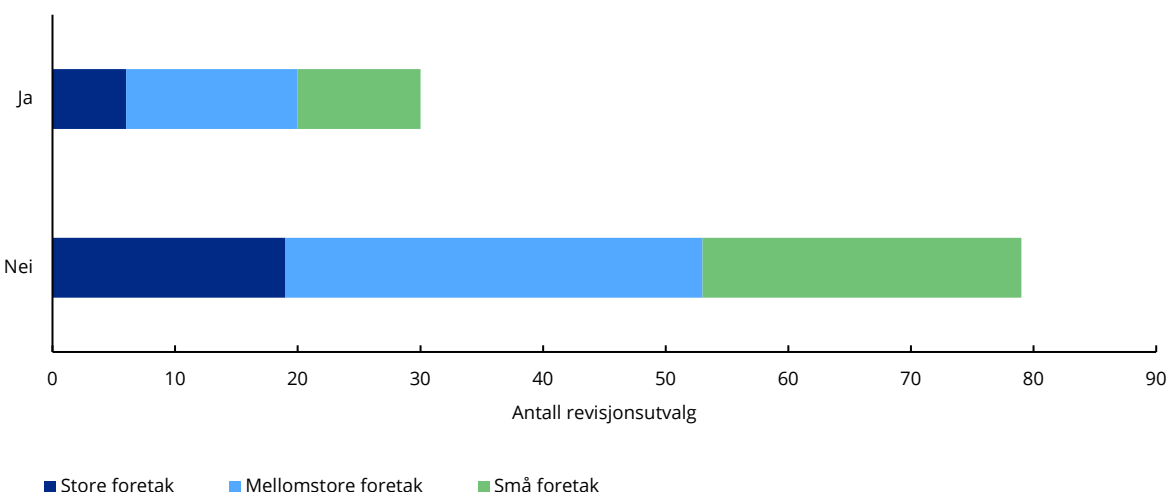
Det er i referanseperioden avholdt totalt 568 møter hvor revisjonsutvalget har informert det øvrige styret. I snitt er dette 5,2 møter. Det er en stor variasjon i antall møter som er avholdt der revisjonsutvalgene har informert styret om sine aktiviteter og problemstillinger. 11 (10 %) revisjonsutvalg har hatt behov for 1 eller 2 møter, mens 3 (3 %) revisjonsutvalg har

gjennomført 10–12 slike møter. Flertall, 45 (41 %) av revisjonsutvalgene har gjennomført 5 møter i løpet av referanseperioden.

Finanstilsynet bemerker at det med de nye kravene til å informere og komme med anbefalinger til styret, i mange tilfeller vil være naturlig og nødvendig å informere styret oftere enn 1–2 ganger i året.

Spørsmål 3.2.2 Planlegger medlemmene i revisjonsutvalget å informere styret om sine aktiviteter, problemstillinger og relaterte anbefalinger oftere i den neste referanseperioden enn i referanseperioden på grunn av de nye kravene i asal. § 6-43 bokstav a)

Note: Diagrammet viser svar fra de foretakene som har svart at de har egne revisjonsutvalg i spørsmål 2.1.1, 109 foretak

Kilde: Foretakenes egenrapportering spørsmål 3.2.2

Totalt svarer 30 (28 %) foretak at de planlegger å informere styret oftere i neste referanseperiode, mens 79 (72 %) svarer at de ikke planlegger å informere på flere møter.

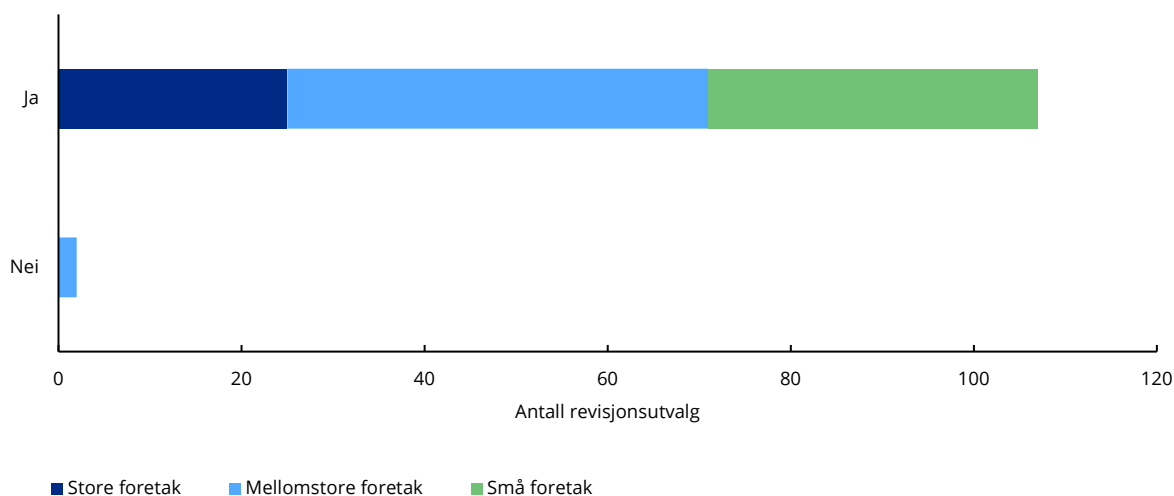
Av de 11 revisjonsutvalgene som hadde 1–2 møter i referanseperioden svarer 8 revisjonsutvalg at de planlegger å informere oftere i neste referanseperiode, mens 3 ikke planlegger noen økning.

Revisjonsutvalget er et arbeidsutvalg for styret, og det må legges til grunn at revisjonsutvalget informerer det samlede styret om relevante forhold med tilstrekkelig frekvens og omfang. Frekvens og omfang vil variere med foretakets størrelse, kompleksitet og andre forhold, men viktige møtetidspunkter vil som et minimum være ved avleggelse av halvårs- og årsregnskaper, samt ved planlegging av revisjonen.

Finanstilsynet minner også om Finanskomiteens uttalelse¹⁴ om at revisjonsutvalg skal bidra til høy kvalitet i finansiell rapportering og utvalgets rolle i å styrke det miljøet i og rundt foretaket som skal bidra til dette. For at dette skal være mulig, bør revisjonsutvalgets arbeid bli tilstrekkelig og hensiktsmessig kommunisert til styret.

¹⁴ [Innst. O. nr. 101 \(2008–2009\) Innstilling fra finanskomiteen om lov om endringer i revisorloven og enkelte andre lover \(gjennomføring av revisjonsdirektivet\)](#), side 9

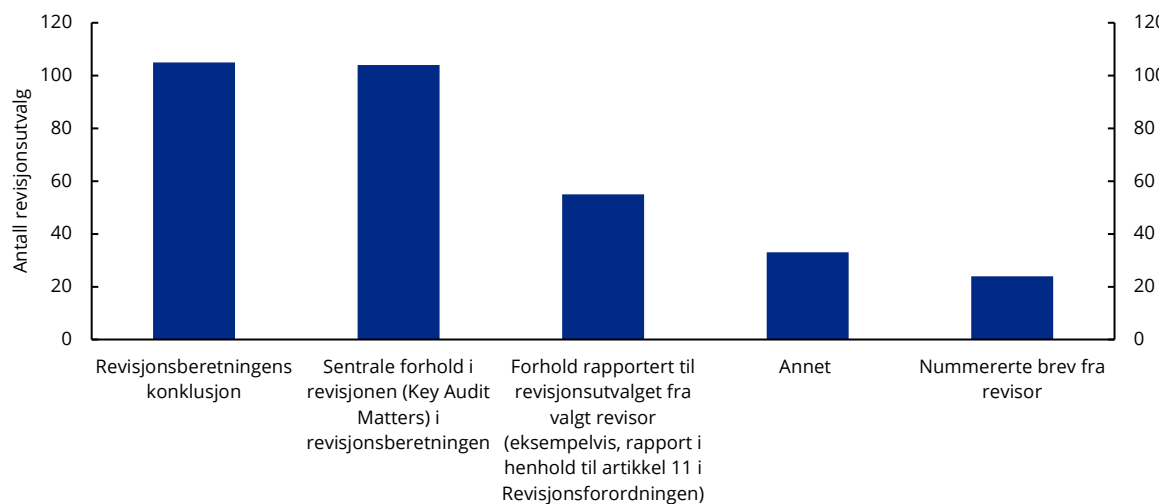
Spørsmål 3.2.3 Informerte revisjonsutvalget styret om resultatet av den lovfestede revisjonen av årsregnskapet for 2020?

Note: Diagrammet viser svar fra de foretakene som har svart at de har egne revisjonsutvalg i spørsmål 2.1.1, 109 foretak
 Kilde: Foretakenes egenrapportering spørsmål 3.2.3

Av de 109 revisjonsutvalgene informerte 107 (98 %) styret om resultatet av den lovfestede revisjonen. 2 revisjonsutvalg svarte at revisjonsutvalget ikke informerte om resultatet av den lovfestede revisjonen av årsregnskapet for 2020. Finanstilsynet legger til grunn at disse revisjonsutvalgene informerer om dette i neste referanseperiode i tråd med de nye lovkravene fra 1. januar 2021.

Spørsmål 3.2.4 Hva ble inkludert som del av informasjonen til styret om resultatet av den lovfestede revisjonen av årsregnskapet for 2020?

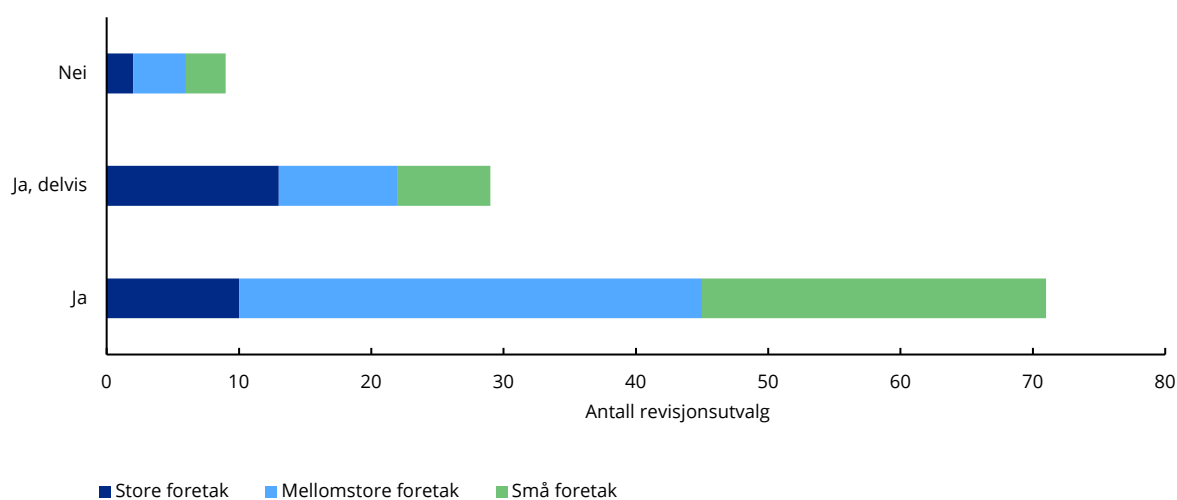
Note: Diagrammet viser svarene fra de revisjonsutvalgene som svarte "Ja" på spørsmål 3.2.3, 107 foretak
 Kilde: Foretakenes egenrapportering spørsmål 3.2.4

Figuren viser at revisjonsberetningens konklusjon og sentrale forhold i revisjonen ble inkludert i informasjonen fra revisjonsutvalget til styret i 103 (96 %) av revisjonsutvalgene. Halvparten av revisjonsutvalgene inkluderte informasjon om forhold rapportert til revisjonsutvalget fra valgt revisor, eksempelvis, rapport i henhold til artikkel 11 i Revisjonsforordningen som er gjort gjeldende fra 1. januar 2021. 24 (22 %) revisjonsutvalg

inkluderte nummerert brev fra revisor. 4 revisjonsutvalg kommenterte at nummererte brev ville ha inngått som del av informasjonen dersom et slikt brev hadde vært mottatt. Finanstilsynet antar at dette også gjelder flere revisjonsutvalg.

Av de 31 revisjonsutvalgene som inkluderte "annet" i sin informasjon, kommenteres det at det ble gjort en oppsummering av revisjonen, internkontroll, kapasitet og kompetanse i foretaket og samarbeid med revisor. Det ble også kommentert at revisor selv deltok på styremøte og redegjorde for revisjonen, funn og for revisjonsplanene. Et fåtall foretak svarte at det i "annet" inngikk informasjon om bærekraft, vesentlighetsvurderinger, nye krav til revisjonsutvalg samt risiko for misligheter.

Spørsmål 3.2.5 Forklarte revisjonsutvalget hvordan revisjonen bidro til regnskapsrapportering med integritet og revisjonsutvalgets rolle i den prosessen for styret?

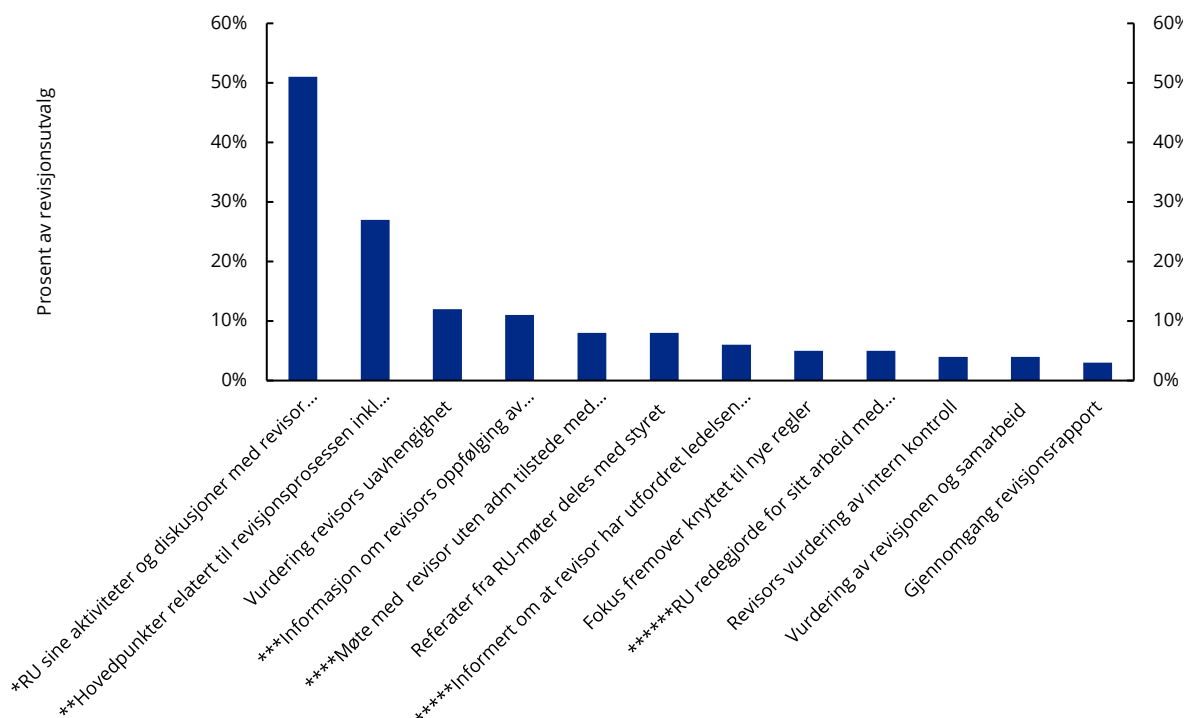
Note: Diagrammet viser svar fra de foretakene som har svart at de har egne revisjonsutvalg i spørsmål 2.1.1, 109 foretak
Kilde: Foretakenes egenrapportering spørsmål 3.2.5

På spørsmålet om revisjonsutvalgene hadde forklart det samlede styret hvordan revisjonen bidro til regnskapsrapportering med integritet og revisjonsutvalgets rolle i den prosessen for styret, svarte 9 (8 %) revisjonsutvalg "Nei". 29 (27 %) revisjonsutvalg svarte "Ja, delvis", og 71 (65 %) revisjonsutvalg svarte "Ja".

Av revisjonsutvalgene som svarte "Nei", kommenterte 5 revisjonsutvalg at kravene er nye og at dette vil bli gjort for 2021. De andre 4, kommenterte at det ikke var behov for å informere om dette.

Finanstilsynet legger til grunn at alle styrer er kjent med de nye lovkravene fra 1. januar 2021.

Kommentarer for de 100 revisjonsutvalgene som svarte "Ja" og "Ja, delvis" på spørsmål 3.2.5. Vennligst gi en kort beskrivelse av revisjonsutvalgets forklaring til styret i kommentarfeltet.

Note: Diagrammet viser svar fra de foretakene som har svart "Ja" og "Ja, delvis" på 3.2.5, 100 revisjonsutvalg

*rapportert i forbindelse med gjennomgang og oppsummering av revisjonen

**plan, fokusområder, KAM, vesentlighet og funn presentert

***estimerer og poster med betydelig skjønn

****vurdering av kompetanse, kapasitet og ledelsens holdning til kvalitet og integritet

*****og verifisert vurderinger og påstander

*****gjennomgang av og overvåking av intern kontroll

Kilde: Foretakenes egenrapportering spørsmål 3.2.5

Over halvparten av revisjonsutvalgene kommenterer at de har oppsummert sine aktiviteter og diskusjoner med revisor i forbindelse med en gjennomgang og oppsummering av revisjonen. 27 revisjonsutvalg kommenterer også på at revisjonsplan, fokusområder, sentrale forhold i revisjonen, vesentlighet og funn er kommunisert.

Utvalgte kommentarer som er anonymisert:

"In broader and general terms, the audit committee has informed the board the role of the statutory audit in 2020. However, the audit committee together with the administration has planned different activities starting 2021 to formalize the information to the board regarding this matter to comply with the newly effective Norwegian Auditor's Act.

During pandemic year, the audit committee has played an active role to supervise the accuracy of ABC's financial reporting and effectiveness of the corresponding audit. The committee ensured that ABC's management identified, communicated, discussed and documented significant accounting and financial reporting matters impacting the 2020 quarterly and year-end accounts and reports. It is a standard practice that the management prepares a quarterly memo of the significant accounting issues and

distributes to the committee a week before the actual meeting. The audit committee also provided assurance to the board that the statutory audit was performed in an independent manner which was mainly secured by pre-approval of their services and fees, and the auditor's confirmation. These types of preparatory and oversight activities of the audit committee certainly contributed towards the integrity of the financial reporting."

"I lys av ny allmennaksjelov vil vi se nærmere på hvordan vi kan spisse dette aspektet ytterligere i framtiden, men i orienteringen til styret inngår fokusområdene til revisor, og en bekreftelse av at utvalget er enige i disse. Revisjonsutvalget har også et møte med revisor uten administrasjonen til stede (i tillegg til det lovfestede møtet som styret har), der man får revisors vurdering av eksempelvis kompetanse og kapasitet av regnskapsfunksjonen i selskapet. I tillegg gjøres en årlig vurdering av revisjonen/revisor, inkludert samarbeidet med administrasjonen. Disse momentene i kombinasjon bidrar til at revisjonsutvalget sikrer at revisjonen bidrar til å øke integriteten i regnskapsrapporteringen."

"The audit committee informed the board that by challenging managements assessments and participating in good discussions, the statutory audit contributed in the financial reporting with integrity. In addition all non-audit services was approved by the audit committee leader, and was limited in scope and should in no way undermine the auditors independence and integrity. The Audit Committee's role in the process has been to have several meetings during the year with the auditor present, where the KAM points were discussed and where other important issues were raised and discussed."

"Revisjonsutvalget bekreftet gjennomgang av revisjonsplan med revisor i forkant av revisjon, inkludert key audit matters og de mest vesentlige risikofaktorene - goodwill, inntektsføring og ledelsens tilgang til å overstyre kontrollmekanismer. Kjente ikke-korrigerte feil ble gjennomgått. Revisors uavhengighet ble bekreftet, og det har ikke vært innkjøp av andre tjenester enn revisjon og revisjonsnære tjenester. Kompetanse internt i avdelingen er vurdert som vesentlig styrket gjennom året. Risk list er identifisert og følges fortløpende."

"Integriteten av regnskapsrapporteringen bygger på selskapets prosesser og interne kontroll knyttet til finansiell rapportering. Revisjonen etterprøver både kontroller, vurderinger og konklusjoner fra ledelsen. Revisjonsutvalget gjennomgår revisors risikovurderinger og planlegging av revisjonen. Revisjonsutvalget mottar en redegjørelse av regnskapsmessige problemstillinger både fra ledelsen og revisor ved hver regnskapsavleggelse, inklusive kvartalsregnskaper hvor revisor er engasjert til å gjøre avtalte kontrollhandlinger både for å sikre integriteten av den løpende rapporteringen og en tidsmessig og god prosess knyttet til problemstillinger knyttet til årsregnskapet. I tillegg har utvalgsleder telefonisk kontakt med revisor i forkant av hver kvartalsrapportering for å sikre at revisor har fått tilgang på all relevant informasjon og drøfter eventuelle spesielle problemstillinger som følges opp i påfølgende utvalgsmøte."

"Ett eget referat fra møtet med saker som ble behandlet er skrevet, signert av utvalgets 2 medlemmer og arkivert i egen styreportal."

"Revisjonsutvalget har fokusert på presis formulering i årsrapporten med særlig vekt på den finansielle situasjonen til konsernet."

"Objektiv fremstilling ble gitt av RU til styret."

Finanstilsynet observerer at det er en stor variasjon i hvor godt revisjonsutvalgene har beskrevet hvordan de har forklart styret hvordan revisjonen bidro til regnskapsrapportering med integritet og revisjonsutvalgets rolle i den prosessen. Noe av det som trekkes frem oftest er kommunikasjon og rapportering fra revisor knyttet til utførelse av revisjonen og sentrale områder. Noen legger vekt på kommunikasjon med revisor uten at ledelse og administrasjon er til stede og revisors mulighet til å kommunisere sine vurderinger knyttet til kapasitet og kompetanse i foretaket. Noen av kommentarene knytter vurderingen av en regnskapsrapporteringsprosess med integritet til vurdering av foretakets internkontroll. Noen kommenterer også at revisor utfordrer ledelsens vurderinger av og forutsetninger for sentrale poster bidrar til integritet i regnskapsrapporteringsprosessen.

Finanstilsynet noterer seg at det er få konkrete beskrivelser fra revisjonsutvalgene om hvordan revisjonen bidro til regnskapsrapportering med integritet og revisjonsutvalgets rolle i den prosessen for styret. For eksempel er det naturlig at revisjonsutvalget vektlegger risikofylte områder og gir innspill til tiltak som kan øke kvaliteten og robustheten i regnskapsrapporteringsprosessen. Tilsvarende er det fornuftig at andre eventuelle forhold revisor har kommunisert forklares for styret og hvorvidt revisjonsutvalget mener det bør iverksettes tiltak.

3.3 Vurdering og overvåking av revisors uavhengighet

Lovkrav

Etter asal. § 6-43 "Revisjonsutvalgets oppgaver" bokstav e) skal revisjonsutvalget "vurdere og overvåke revisors uavhengighet etter revisorloven kapittel 8 og artikkel 6 i revisjonsforordningen, jf. revisorloven § 12-1, herunder særlig at andre tjenester enn revisjon er levert i samsvar med forordningen artikkel 5."

Kommentar til lovkrav

Revisjonsutvalget måtte, også under de tidligere bestemmelsene i asal, vurdere og overvåke revisors uavhengighet iht. revisorloven og særlig i hvilken grad andre tjenester enn revisjon som ble levert av revisor eller revisjonsselskapet utgjorde en trussel mot revisors uavhengighet.

Revisor er samfunnets tillitsperson og må være uavhengig av den reviderte for å kunne ivareta denne rollen, jf. revisorloven 9-1 annet ledd.

Revisorloven kapittel 8 inneholder også en rekke konkrete bestemmelser knyttet til uavhengighet og objektivitet.

Utdrag fra revisjonsforordningen:

Revisjonsforordningen Artikkel 6.2

"En revisor eller et revisjonsselskap skal

- a) årlig bekrefte skriftlig overfor revisjonsutvalget at revisoren, revisjonsselskapet og de partnere og ledende medarbeidere som foretar den lovfestede revisjonen, er uavhengige av det reviderte foretaket,
- b) drøfte med revisjonsutvalget eventuelle trusler mot deres uavhengighet og de forholdsregler de anvender for å redusere disse truslene, slik de har dokumentert i henhold til nr. 1."¹⁵

Revisjonsforordningen Artikkel 5.4

"En revisor eller et revisjonsselskap som foretar lovfestet revisjon av foretak av allmenn interesse, og ethvert medlem av nettverket dersom revisoren eller revisjonsselskapet tilhører et slikt nettverk, kan yte andre revisjonstjenester enn forbudte andre revisjonstjenester nevnt i nr. 1 og 2, til det reviderte foretaket, dets morforetak eller dets kontrollerte foretak, forutsatt at revisjonsutvalget har godkjent dette etter at den har foretatt en behørig vurdering av trusler mot uavhengigheten og forholdsreglene som anvendes i samsvar med artikkel 22b i direktiv 2006/43/EF. Når det er relevant, skal revisjonsutvalget utstede retningslinjer med hensyn til tjenestene nevnt i nr. 3."¹⁶

Det ble i veiledningen til spørreskjemaet henvist til revisjonsforordningen artikkel 5 vedrørende kjøp av andre tjenester enn revisjon og at med "andre tjenester enn revisjon" i spørsmål 3.3.4 til 3.3.8 menes andre tjenester utført av revisor eller revisjonsselskap (eller et

---

¹⁵ [Revisjonsforordningen](#)

¹⁶ [Revisjonsforordningen](#)

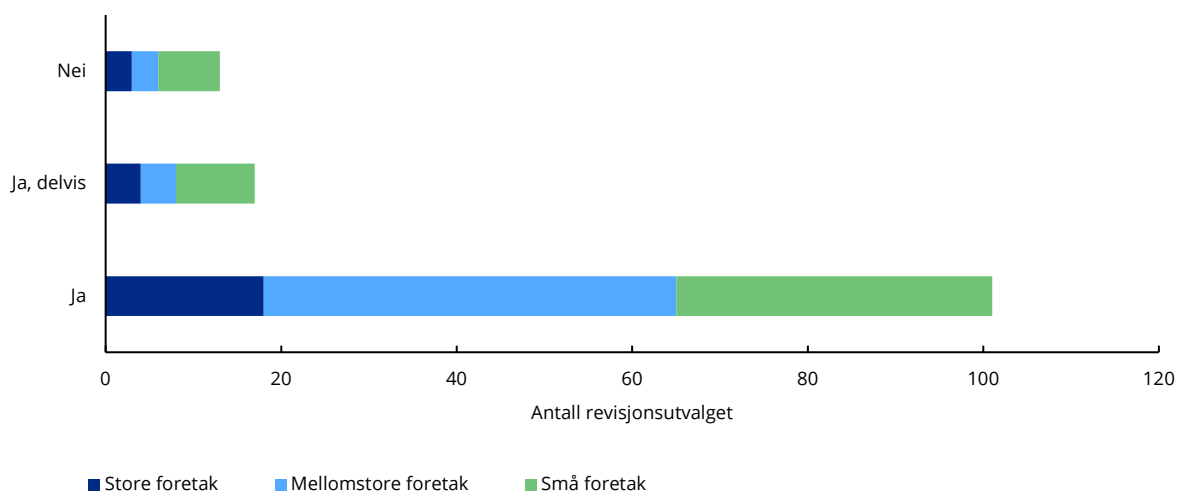
nettverk revisor tilhører) enn lovfestet revisjon og de tjenestene som er forbudt, jf. revisjonsforordningen (se artikkel 5 og Revisorloven §§ 12-1 og 12-4).

Revisjonsforordningen artikkel 5 inneholder en liste over tjenester som foretakets valgte revisor ikke kan levere. I Norge var de fleste av disse tjenestene allerede forbudt å yte.

Resultater

På spørsmål 3.3.1 svarer samtlige revisjonsutvalg (131) at revisor skriftlig har bekreftet sin uavhengighet av foretaket overfor revisjonsutvalget i henhold til Revisjonsforordningens artikkel 6.2.

Spørsmål 3.3.2 Har revisor drøftet eventuelle trusler mot revisors uavhengighet og de forholdsregler de anvender for å redusere disse truslene med revisjonsutvalget?

Note: Diagrammet viser andelen av hele utvalget (131 revisjonsutvalg)

Kilde: Foretakenes egenrapportering spørsmål 3.3.2

På spørsmålet om revisor har drøftet eventuelle trusler mot sin uavhengighet og de forholdsregler de anvender for å redusere disse truslene med revisjonsutvalget svarte 101 (77 %) revisjonsutvalg "Ja", 17 (13 %) revisjonsutvalg svarte "Ja, delvis" og 13 (10 %) av revisjonsutvalgene svarte "Nei".

Revisjonsutvalgene som svarte "Nei", ble bedt om å kommentere. De 13 revisjonsutvalgene kommenterte at dette ikke var aktuelt, trusler ble ikke identifisert eller at revisor ikke hadde levert tjenester utover revisjon og revisjonsrelaterte oppgaver.

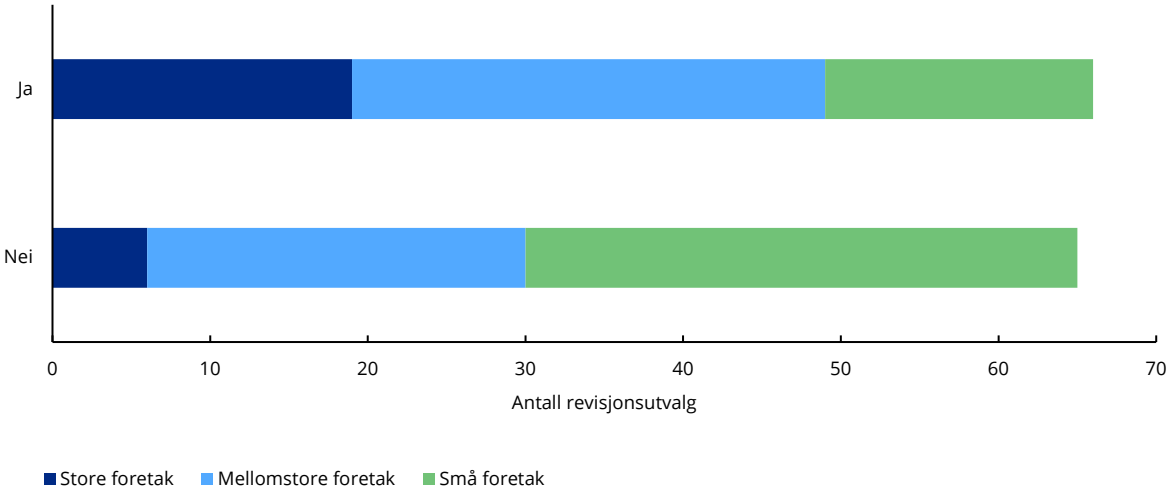
Revisjonsutvalgene som svarte "Ja, delvis", ble også bedt om å kommentere sitt svar. De 17 revisjonsutvalgene kommenterte at vurderingen var knyttet til tilleggstjenester, noen forhold var diskutert, men funnet å ikke utgjøre noen trussel eller at revisor hadde bekreftet at det ikke forelå slike trusler.

Revisjonsutvalgene ble i spørsmål 3.3.3. spurt om det i referanse perioden hadde inntruffet forhold som etter revisjonsutvalgets oppfatning kunne utgjøre en trussel mot revisors uavhengighet.

130 av de 131 revisjonsutvalgene svarte "Nei" på dette spørsmålet. Det ene som svarte "Ja" på spørsmålet, kommenterte at forholdet ble oppdaget og løst.

Spørsmål 3.3.4 Var det allerede etablert retningslinjer for kjøp av andre tjenester enn revisjon fra foretakets valgte revisor før de nye reglene trådte i kraft?

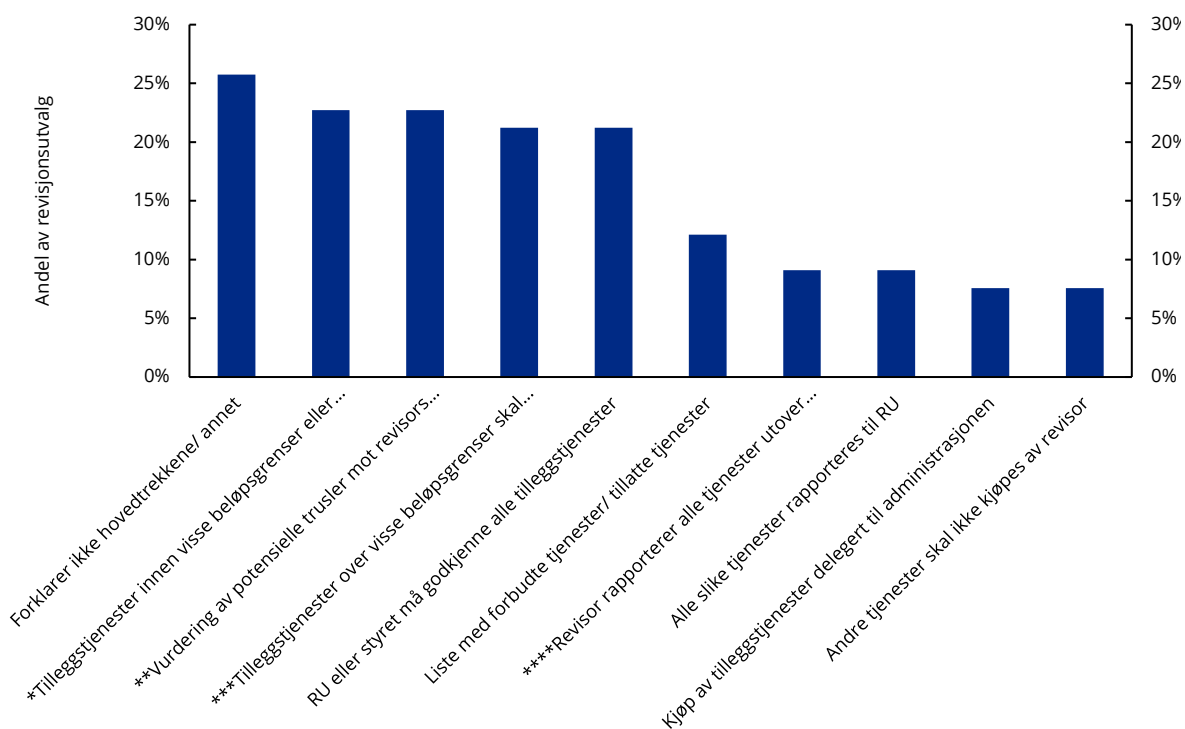
Note: Diagrammet viser andelen av hele utvalget (131 revisjonsutvalg)

Kilde: Foretakenes egenrapportering spørsmål 3.3.4

Halvparten av revisjonsutvalgene svarte at det allerede var etablert retningslinjer, 66 revisjonsutvalg og den andre halvparten, 65 revisjonsutvalg svarte "Nei". Blant de store foretakene var det 19 revisjonsutvalg som svarte "Ja", og 6 som svarte "Nei".

De som allerede hadde etablert retningslinjer ble bedt om kort å forklare hovedtrekkene i retningslinjene i kommentarfeltet.

Kommentarer fra de 66 revisjonsutvalgene som svarte ja på spørsmål 3.3.4

Note: Diagrammet viser svarene fra de revisjonsutvalgene som svarte "ja" på spørsmål 3.3.4, 66 foretak.

* spesifikke tjenester, er delegert til administrasjonen

** uavhengighet

*** godkjennes av styret eller RU

**** ordinær revisjon per kvartal eller årlig

Kilde: Foretakenes egenrapportering spørsmål 3.3.4

17 revisjonsutvalg har kommentert at det er etablert retningslinjer, men beskriver ikke hovedtrekkene i retningslinjene. Det som kommenteres av mange revisjonsutvalg er at det er etablert retningslinjer som innebærer at tilleggstjenester innen visse beløpsgrenser er delegert til administrasjonen, mens tjenester ut over disse grensene skal godkjennes av revisjonsutvalget eller styret. Dette kombineres i noen kommentarer med oversikter over forbudte og/eller tillatte tjenester og en konkret vurdering av om tjenesten innebærer en mulig trussel mot revisors uavhengighet. 14 (21 %) av revisjonsutvalgene kommenterer at retningslinjene krever at alle slike tjenester skal godkjennes av revisjonsutvalget eller styret. Enkelte revisjonsutvalg kommenterer at alle kjøp av tilleggstjenester er delegert til administrasjonen og enkelte kommenterer at kjøp av slike tjenester rapporteres til revisjonsutvalget i ettertid. 5 foretak kommenterer at det ikke skal kjøpes andre tjenester enn ren revisjon fra revisor.

Utvalgte kommentarer som er anonymisert:

"The policy included a list of prohibited non-audit services that could not be provided regardless of the monetary amount. Other non-audit services above certain threshold amounts had to be pre-approved by the audit committee prior to the commencement of the assignment. This included assessments of potential threats to the auditor's independence."

"The company had established and operationalized a process to ensure that the statutory auditors were rendering permissible non-audit services. The auditors were required to fill-out a standard pre-approval of non-audit service form describing services and other key information. The statutory auditors are primarily responsible for assessing and monitoring that they comply with the independence rules and never engage in prohibited services. The audit committee, in addition, has authorized administration to manage the process on their behalf and perform several review duties for each request received from the auditors. The policy was subsequently updated in early 2021 together with the revisions to the AC charter to incorporate the new Auditor act's provisions. Also, non-audit services fees of 2020 were not significant as compared to audit fees."

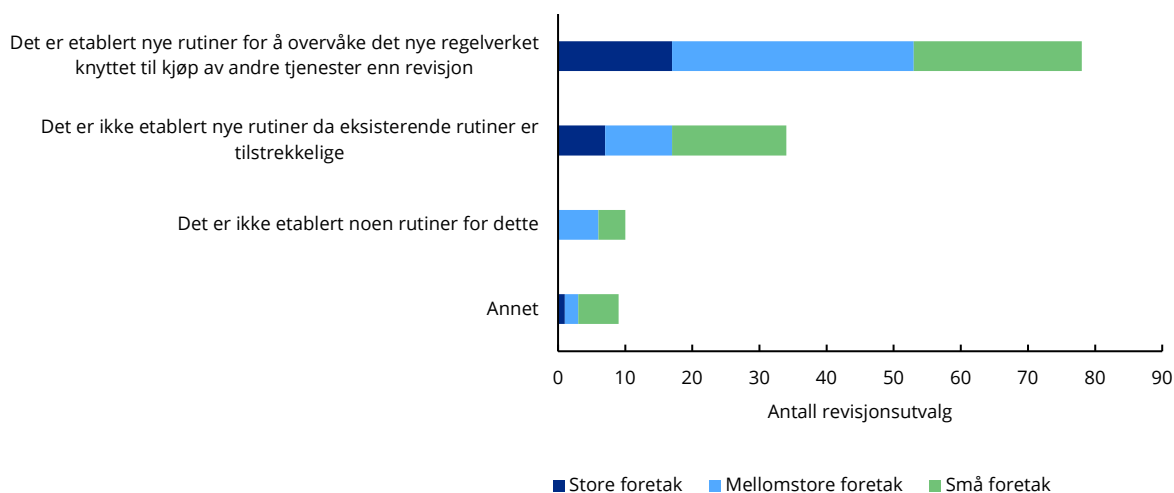
"Ansvaret var delegert til selskapets CFO. Han skulle påse at slikt innkjøp skjedde til konkurransedyktige priser og med tilfredsstillende kvalitet"

"Det utarbeides separate engasjementsbrev i forbindelse med tilleggstenester."

"EY have restrictions on what services they can provide beyond their capacity as statutory auditors"

Basert på revisjonsutvalgenes kommentarer synes det å være stor variasjon i hva retningslinjene omfatter og på hvilket detaljnivå.

Spørsmål 3.3.5 Hvordan har revisjonsutvalget innrettet seg etter de nye reglene for kjøp av andre tjenester enn revisjon?

Note: Diagrammet viser andelen av hele utvalget (131 revisjonsutvalg)

Kilde: Foretakenes egenrapportering spørsmål 3.3.5

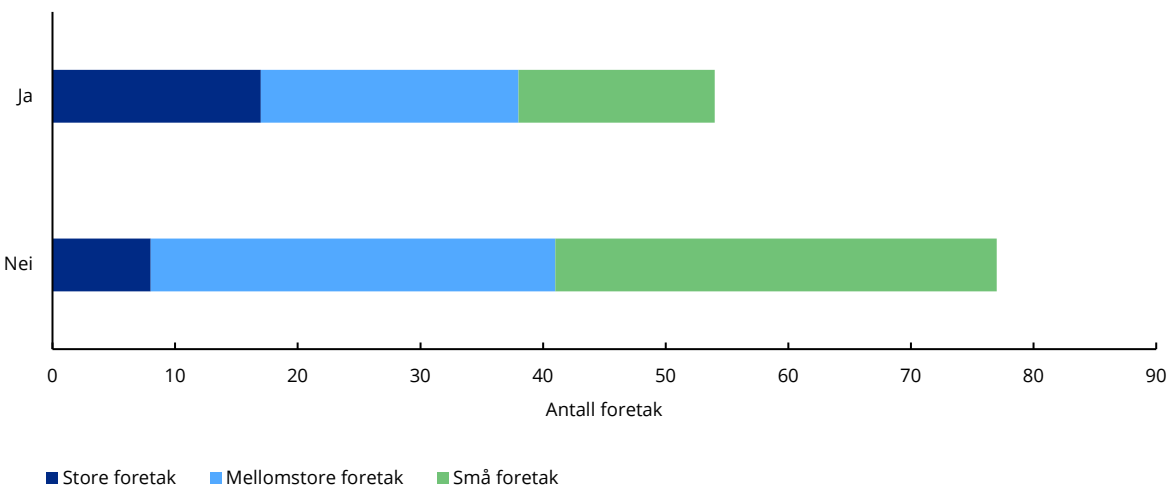
78 (60 %) revisjonsutvalg svarer at de har etablert nye rutiner for å overvåke det nye regelverket knyttet til kjøp av andre tjenester enn revisjon. 34 (26 %) av revisjonsutvalgene har ikke etablert nye rutiner, da de eksisterende er ansett tilstrekkelige og 10 (8 %) av revisjonsutvalgene har ikke etablert noen rutiner.

Av de 10 revisjonsutvalgene som svarer at det ikke er etablert rutiner for dette, kommenterer 5 utvalg at dette vil bli etablert, 5 utvalg kommenterer at det ikke har vært behov, kapasitet eller fokus på dette.

De 9 (7 %) revisjonsutvalgene som svarte "annet" ble bedt om å gi en kort beskrivelse i kommentarfeltet. Det fremkommer her at foretakene har hatt et begrenset behov for tilleggstjenester, bare små endringer er gjort i retningslinjene, da de gamle ble ansett tilstrekkelige og at dette er blitt løpende fulgt opp i dialog med revisor.

Revisjonsutvalget har et selvstendig ansvar for å vurdere og overvåke at revisor til enhver tid er uavhengig av foretaket. Det vil ikke være tilstrekkelig kun å legge til grunn at revisor selv har vurdert sin uavhengighet.

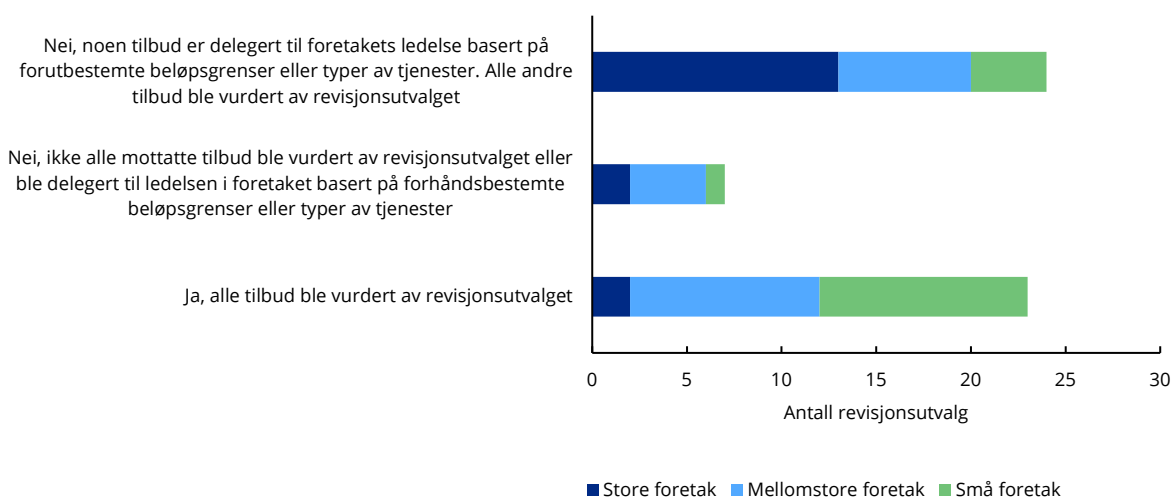
Spørsmål 3.3.6 Har revisor (eller et medlem av revisors nettverk) inngitt tilbud til foretaket, dets morselskap eller datterselskap på andre tjenester enn revisjon i løpet av 2021?

Note: Diagrammet viser andelen av hele utvalget (131 revisjonsutvalg)

Kilde: Foretakenes egenrapportering spørsmål 3.3.6

54 (41 %) foretak har mottatt et slikt tilbud fra revisor, og 77 (59 %) foretak har ikke mottatt slikt tilbud fra revisor.

Spørsmål 3.3.7 Ble alle mottatte tilbud på andre tjenester enn revisjon vurdert av revisjonsutvalget?

Note: Diagrammet viser andel av de 54 foretakene som svarte "ja" på spørsmål 3.3.6.

Kilde: Foretakenes egenrapportering spørsmål 3.3.7

Av de 54 foretakene som hadde mottatt tilbud til foretaket, dets morselskap eller datterselskap, på andre tjenester enn revisjon svarte 23 (43 %) foretak at alle slike tilbud var vurdert av revisjonsutvalget.

24 (44 %) foretak svarte at noen tilbud er delegert til foretakets ledelse å vurdere basert på forutbestemte beløpsgrenser eller typer av tjenester, men at alle andre tilbud ble vurdert av revisjonsutvalget. Foretakene ble bedt om å beskrive de forhåndsbestemte beløpsgrensene eller tjenestetypene i kommentarfeltet. 16 foretak kommenterer at det er etablert faste beløpsgrenser for hva administrasjonen kan godkjenne og 12 foretak kommenterer at det er utarbeidet liste over tillatte tjenester og at ikke tillatte tjenester skal godkjennes av revisjonsutvalget. Blant type av tjenester som typisk er utført og godkjent av administrasjonen nevnes, attestasjoner knyttet til kapitalutvidelser, tjenester knyttet til støtte fra Enova, opprettelse av datarom, skattemessige attestasjonstjenester og andre spesifikke tjenester.

Resterende 7 (13 %) foretak svarte at ikke alle mottatte tilbud ble vurdert av revisjonsutvalget eller ble delegert til ledelsen i foretaket basert på forhåndsbestemte beløpsgrenser eller typer av tjenester. Disse ble bedt om å kommentere på hvorfor slike tilbud ikke var vurdert av revisjonsutvalget. Forklaringene som gis er at alle slike tilbud er delegert til selskapets ledelse eller administrasjon.

På spørsmål 3.3.8, om noen av de mottatte tilbudene ikke ble godkjent av revisjonsutvalget svarer samtlige 54 revisjonsutvalg "Nei". Dette er de 54 som svarte "Ja" på at det var mottatt tilbud i spørsmål 3.3.6.

Eventuell delegering til administrasjonen må følges opp med løpende rapportering av inngåtte kontrakter da ansvaret for at andre tjenester enn revisjon er levert i samsvar med forordningen artikkel 5 påhviler revisjonsutvalget.

3.4 Valg av revisor

Lovkrav

Etter asal. § 6-43 "Revisjonsutvalgets oppgaver" bokstav f skal revisjonsutvalget *"ha ansvaret for å forberede selskapets valg av revisor og gi sin anbefaling i samsvar med revisjonsforordningen artikkel 16, jf. revisorloven § 12-1."*

I revisjonsforordningen artikkel 17 finnes reglene knyttet til revisjonsoppdragets varighet.

Kommentar til lovkrav

Lovkravet er nytt og innebærer at revisjonsutvalget aktivt må involvere seg i forberedelsen av valg av revisor. Revisjonsutvalget skal gjennom sitt arbeid komme med en konkret anbefaling til styret, med minst to egnede alternativer. Anbefalingen må i tillegg inneholde en begrunnet angivelse av hvilket alternativ som foretrekkes.

I revisjonsforordningen artikkel 16, nummer 3 kreves det ved valg av revisor blant annet at:

"[...] Det reviderte foretaket skal utarbeide en rapport om konklusjonene av utvelgingsprosedyren, og rapporten skal godkjennes av revisjonsutvalget. Det reviderte foretaket og revisjonsutvalget skal ta hensyn til alle resultater eller konklusjoner i eventuelle inspeksjonsrapporter om revisorer eller revisjonsselskaper som inngir anbud, som nevnt i artikkel 26 nr. 8, og som vedkommende myndighet har offentliggjort i henhold til artikkel 28 bokstav d).

f) Det reviderte foretaket skal på anmodning kunne dokumentere overfor vedkommende myndighet nevnt i artikkel 20 at utvelgingsprosedyren er gjennomført på en rettfærdig måte.

Revisjonsutvalget skal ha ansvar for utvelgingsprosedyren nevnt i første ledd."

Av revisjonsforordningens artikkel 17¹⁷ fremgår det regler om revisjonsoppdragets varighet.

Når det gjelder revisjonsoppdragets varighet påpeker departementet i lovforarbeidene punkt 23.2.5 Departementets vurdering:

"Reglene om revisjonsoppdragets varighet skal bidra til økt revisjonskvalitet og en mer kritisk holdning blant revisorene. Dette skal igjen bidra til økt tillit til regnskapsinformasjonen fra foretak av allmenn interesse og at kapitalmarkedene fungerer på en ordnet måte."¹⁸

Revisorforeningen har utarbeidet en tabell som viser overgangsvirkninger ved ikrafttreddelsen i Norge av bestemmelsene om firmarotasjon for foretak av allmenn interesse i revisjonsforordningen¹⁹. Dette gir en skjematisk oversikt over når et foretak som har hatt samme revisor fra et gitt regnskapsår senest må gjennomføre anbud, men kan fortsette med samme revisor og når det senest må gjennomføres anbud og revisor må byttes.

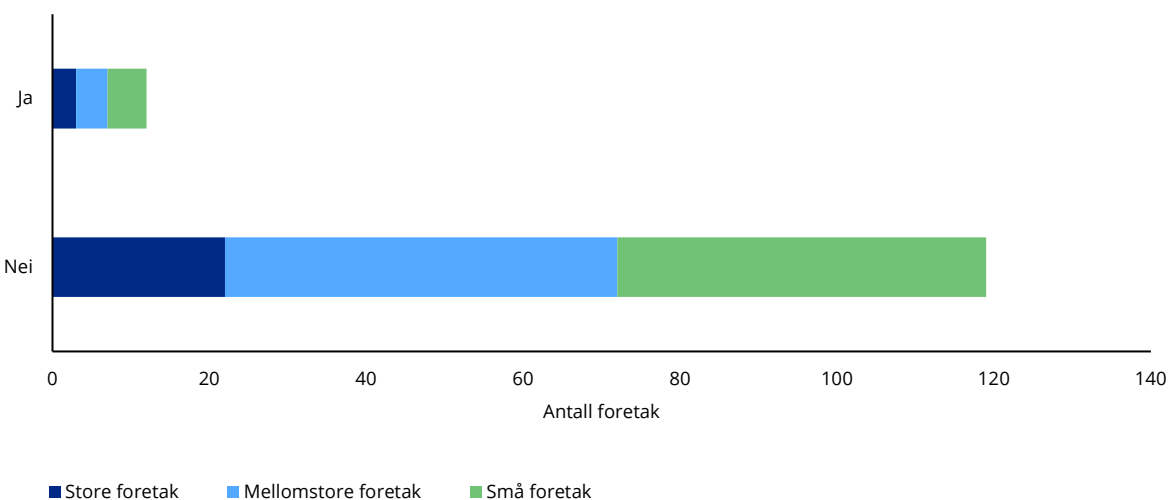
¹⁷ [Revisjonsforordningen](#)

¹⁸ [Prop. 37 LS \(2019 – 2020\) \(Regeringen.no\)](#), side 214

¹⁹ [Revisorforeningen: Firmarotasjon – overgangsvirkninger ved ikrafttreddelsen i Norge](#)

Resultater

Spørsmål 3.4.1 Ble det innhentet anbud på den lovfestede revisjonen i 2020?

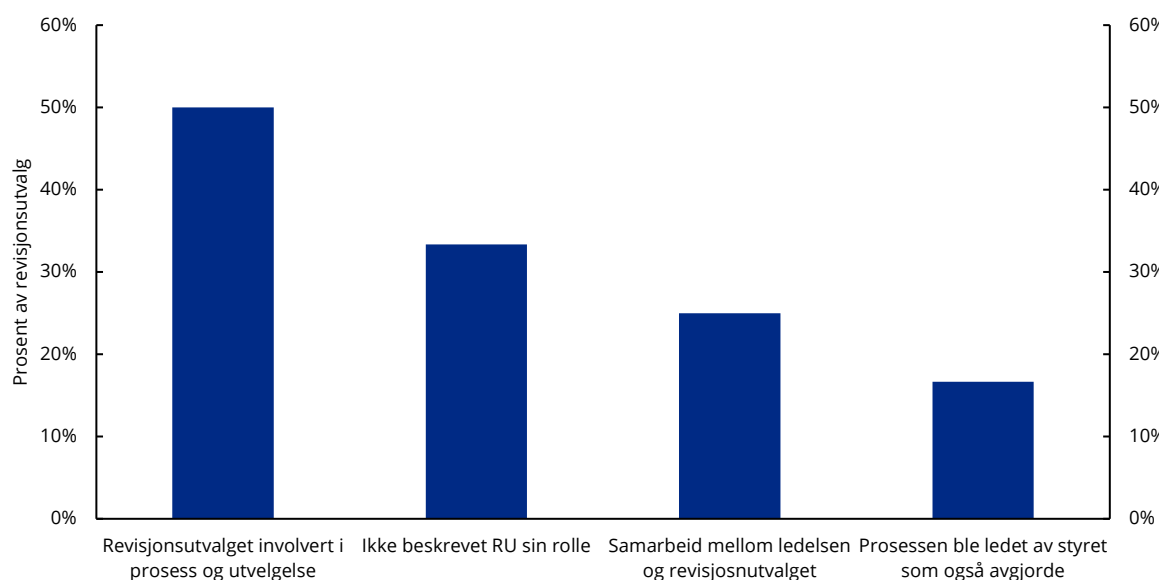

Note: Diagrammet viser andelen av hele utvalget (131 revisjonsutvalg)

Kilde: Foretakenes egenrapportering spørsmål 3.4.1

Det ble innhentet anbud på den lovfestede revisjonen av 12 foretak (9 %) i 2020. Disse ble bedt om å beskrive hovedtrekkene i prosessen og hvordan revisjonsutvalget tok ansvar for denne prosessen i kommentarfeltet. Alle 12 har et eget revisjonsutvalg.

Spørsmål 3.4.1 Vennligst beskriv hovedtrekkene i prosessen og hvordan revisjonsutvalget tok ansvar i prosessen.

Note: Diagrammet viser prosentandelen av de 12 revisjonsutvalgene som svarte "ja" på spørsmål 3.4.1.

Kilde: Foretakenes egenrapportering spørsmål 3.4.1

7 revisjonsutvalg kommenterer at de har vært involvert i prosessen med å innhente anbud og bytte revisor og 4 kommenterer at dette ble fulgt opp i samarbeid med ledelsen. I ett foretak ble det kommentert at prosessen og avgjørelsen ble håndtert av styret.

Basert på kommentarene synes det å være ulikt hvor mye revisjonsutvalgene har hensyntatt de reglene som ble gjort gjeldende i 2021. Noen revisjonsutvalg synes langt på vei å ha tilpasset seg.

Utvalgte anonymiserte kommentarer:

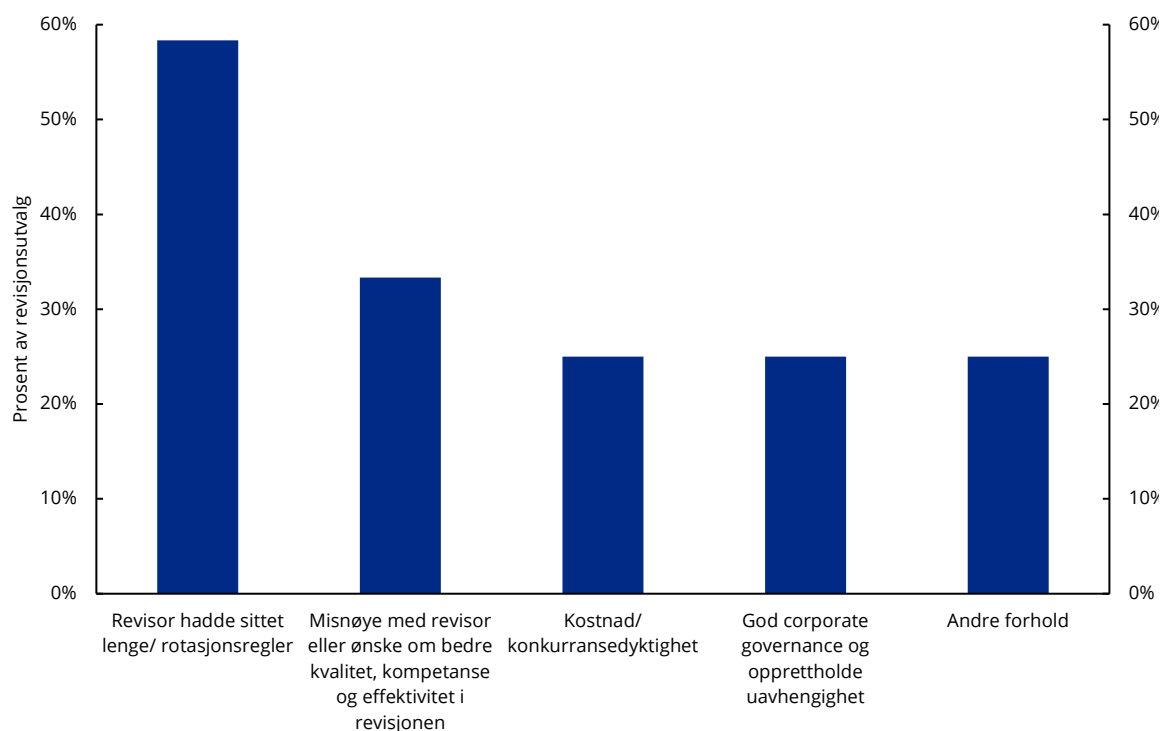
"The process was requested by the audit committee. The audit companies held presentations to the audit committee prior to a separate evaluation meeting in the audit committee. The outcome was a recommendation to the board of directors, presented by the audit committee."

"ABC ASA conducted a competitive audit tender process in the fall of 2020 which was in accordance with Article 16 of the Audit Regulation. Invitation to tender was sent to five reputable audit firms and all invitees participated in the tender process. The company conducted a thorough review based on predefined criteria; 1) Competence, capacity, and quality of services, 2) Quoted fees, 3) Effectiveness of audit including use of technology, 4) Commitment and cultural fit, and 5) Industry and business knowledge. Additional follow-up meetings and reference checks of the two short listed audit firms were performed to identify the first choice and a runner up audit firm.

The audit committee ensured that the company conducted a compliant tender process which is free from influence by a third party. In addition, Management was asked to inform the committee the audit tender methodology, and regular updates of the progress and status. The audit committee has accordingly identified two audit firms with a preferred recommendation for the upcoming annual general meeting in May 2021. The final elected audit firm by the annual general meeting will be effective from the fiscal year audit starting 01 January 2022."

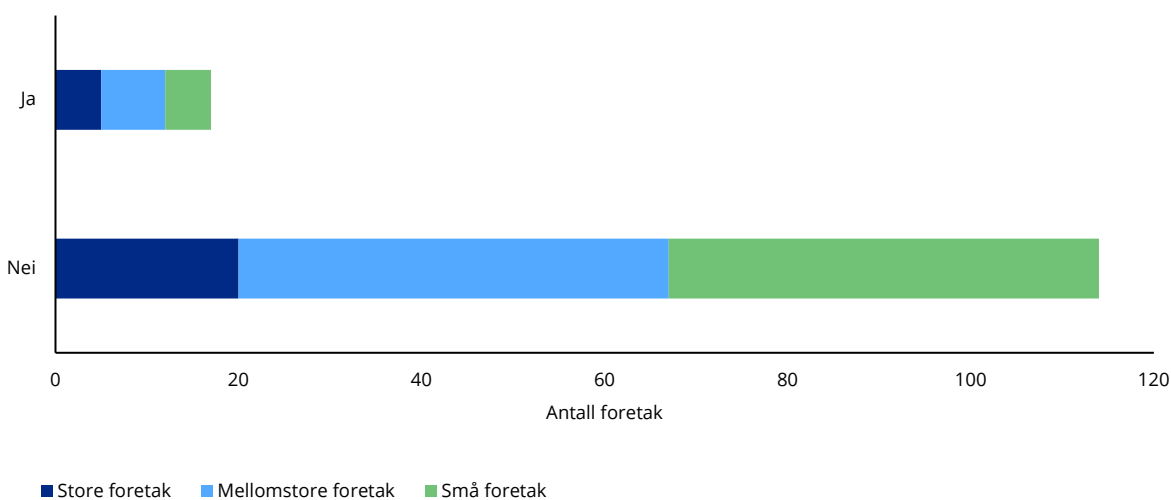
Spørsmål 3.4.2 Hva var de to viktigste årsakene til at det ble innhentet anbud?

Note: Diagrammet viser prosentandelen av de 12 revisjonsutvalgene som svarte "ja" på spørsmål 3.4.1
 Kilde: Foretakenes egenrapportering spørsmål 3.4.2

De 12 foretakene som innhentet anbud i 2020, ble spurt om hva som var de to viktigste årsakene til dette. Diagrammet viser at hovedgrunnene var at nåværende revisor hadde sittet lenge og at foretakene ønsket bedre kvalitet, kompetanse og effektivitet i utførelsen av revisjonen. Andre oppgitte årsaker var at foretakene ønsket å få ned kostnaden og sikre konkurransedyktige vilkår og at et bytte var ansett som god foretaksstyring.

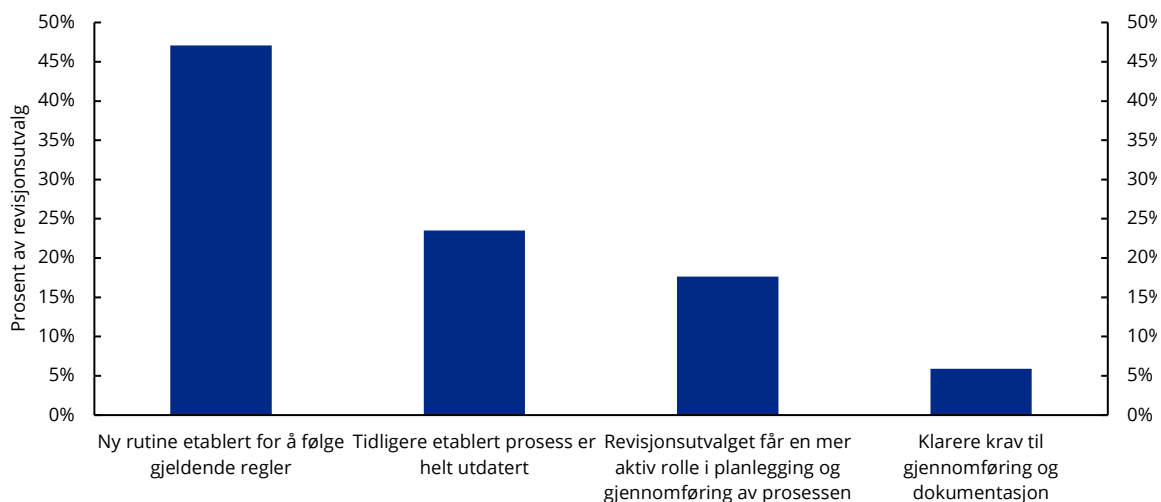
Spørsmål 3.4.3 Skal det gjennomføres anbudskonkurranse for valg av revisor i 2021?

Note: Diagrammet viser andelen av hele utvalget (131 revisjonsutvalg)
 Kilde: Foretakenes egenrapportering spørsmål 3.4.3

Av alle foretakene svarer 17 (13 %) av foretakene at det skal gjennomføres en anbudskonkurranse for valg av revisor i 2021.

Spørsmål 3.4.4 Hva er de viktigste endringene i prosessen for valg av revisor etter at revisjonsforordningens artikkel 16, se Revisorloven § 12-1 skal følges, sammenlignet med tidligere etablert praksis?

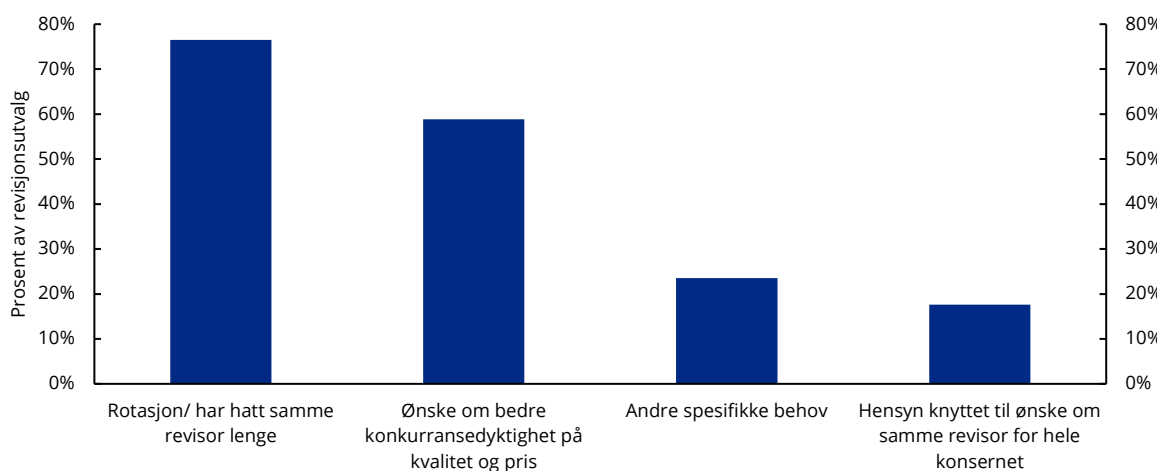
Note: Diagrammet viser prosentandelen av de 17 revisjonsutvalgene som svarte "Ja" på spørsmål 3.4.3

Kilde: Foretakenes egenrapportering spørsmål 3.4.4

De 17 foretakene som svarte "ja" på spørsmålet om det skulle gjennomføres anbudskonkurranse for valg av revisor i 2021, ble spurt om å beskrive de viktigste endringene i prosessen for valg etter nye regler.

8 (47 %) av revisjonsutvalgene svarer at det er etablert, eller er under etablering, nye rutiner som fullt ut tilfredsstillende eller tar sikte på å fullt ut tilfredsstillende de nye reglene. 5 (29 %) kommenterer at endringer i rutinene vil medføre at revisjonsutvalget vil få en mer aktiv rolle i planlegging og gjennomføring av prosessen eller at det blir klarere krav til gjennomføring og dokumentasjon generelt.

Spørsmål 3.4.5 Hva er de to viktigste årsakene til at det blir gjennomført anbudskonkurranse i 2021?

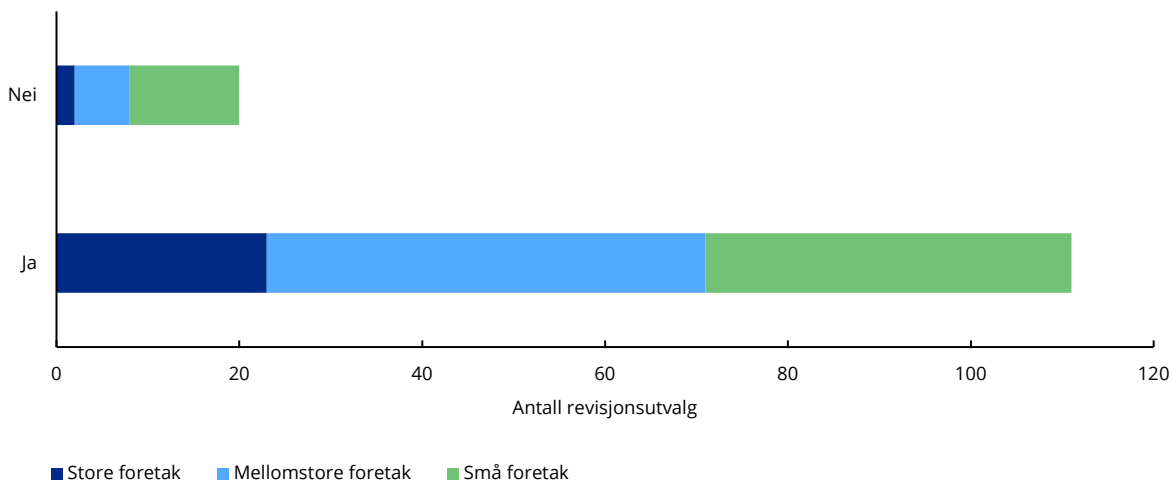

Note: Diagrammet viser prosentandelen av de 17 revisjonsutvalgene som svarte "Ja" på spørsmål 3.4.3

Kilde: Foretakenes egenrapportering spørsmål 3.4.5

De 17 foretakene som innhentet anbud i 2021, ble spurt om hva som var de to viktigste årsakene til dette. Diagrammet viser i all hovedsak at hovedgrunnene er knyttet til rotasjonsregler og at nåværende revisor har sittet lenge i tillegg til et ønske om konkurransedyktighet på kvalitet og pris.

Spørsmål 3.4.6 Har revisjonsutvalget identifisert senest når anbud må innhentes i samsvar med revisjonsforordningens artikkel 17 og 41, se Revisorloven § 12-1?

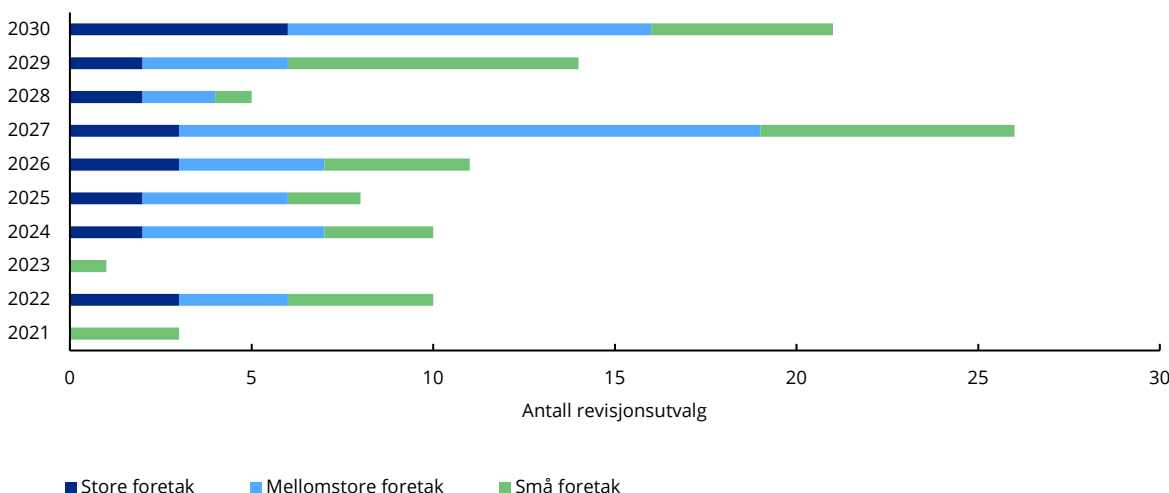

Note: Diagrammet viser andelen av hele utvalget (131 revisjonsutvalg)

Kilde: Foretakenes egenrapportering spørsmål 3.4.6

Finanstilsynet noterer seg at 20 (15 %) revisjonsutvalg ikke har identifisert senest når anbud må innhentes. 111 foretak har identifisert dette.

Spørsmål 3.4.7 Senest når må foretaket innhente anbud, og kan nåværende revisor bli gjenvalgt eller må ny revisor velges i samsvar med revisjonsforordningens artikkel 17, se revisorloven § 12-1?

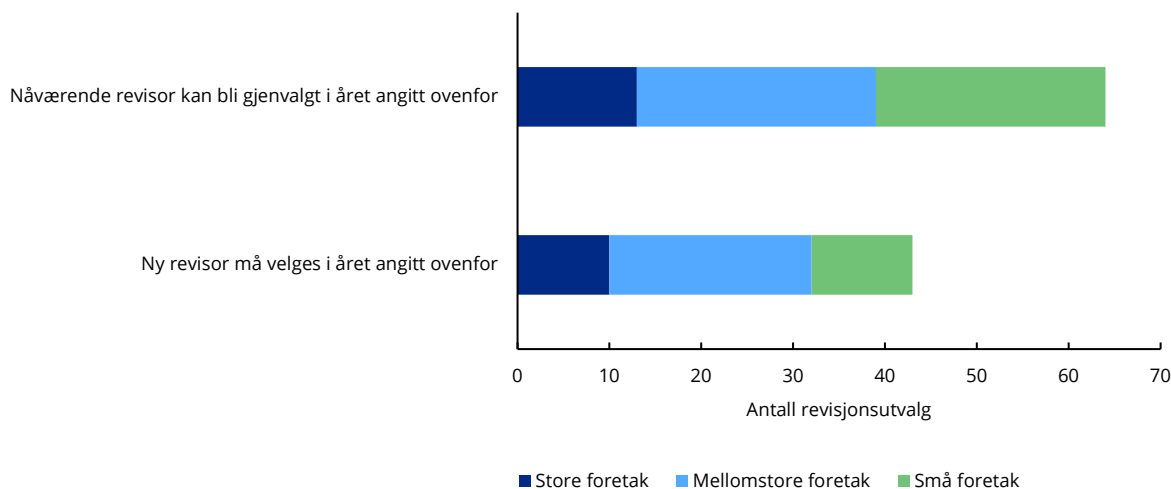

Note: Diagrammet viser andelen av de som svarte "Ja" på spørsmål 3.4.6 og som hadde fylt inn årstallet (109 foretak)

Kilde: Foretakenes egenrapportering spørsmål 3.4.7

3 foretak har svart at de må innhente anbud i samsvar med revisjonsforordningens artikkel 17 i 2021, mens 17 foretak har svart at det skal gjennomføres anbud i 2021 i spørsmål 3.4.3.

Spørsmål 3.4.7 Kan nåværende revisor bli gjenvalgt eller må ny revisor velges?

Note: Diagrammet viser andelen av dem som svarte "Ja" på spørsmål 3.4.6, og som hadde fylt inn informasjon om ny revisor må velges eller ikke (107 foretak).

Kilde: Foretakenes egenrapportering spørsmål 3.4.7

Det er foretaket som har ansvaret for at rotasjonsbestemmelsene etterleves. Revisjonsutvalget har ansvaret for å forberede foretakets valg av revisor og gi sin anbefaling i samsvar med revisjonsforordningen artikkel 16, jf. revisorloven § 12-1. Finanstilsynet noterer seg at en del revisjonsutvalg på tidspunkt for gjennomføring av undersøkelsen ikke hadde oversikt over effekten av de nye rotasjonsreglene. For å sikre en forsvarlig prosess for forberedelse av foretakets valg av revisor, bør revisjonsutvalget starte prosessen i året før valgåret.

Finanstilsynet viser til uttalelsen Appointment of statutory auditors or audit firms by public-interest entities²⁰. For foretak som blir foretak av allmenn interesse er blant annet spørsmål 1a særlig relevant.

²⁰[Appointment of statutory auditors or audit firms by public-interest entities](#)

3.5 Løpende kontakt med revisor om revisjonsutførelsen

Lovkrav

Etter asal. § 6-43 "Revisjonsutvalgets oppgaver" bokstav d skal revisjonsutvalget "*ha løpende kontakt med selskapets valgte revisor om revisjonen av årsregnskapet, herunder særlig overvåke revisjonsutførelsen i lys av forhold Finanstilsynet har påpekt i henhold til revisjonsforordningen artikkel 26 nr. 6, jf. revisorloven § 12-1.*"

Kommentar til lovkrav

Kravet om å ha løpende kontakt med selskapets valgte revisor om revisjonen av årsregnskapet er ikke nytt, men fra 1. januar 2021 er det også krav om å særlig overvåke revisjonsutførelsen i lys av forhold Finanstilsynet har påpekt i tilsyn med foretakets revisor. Det utvidede kravet gjelder dermed ikke i hele referanseperioden i undersøkelsen. Finanstilsynet forventer at svar og kommentarer gjenspeiler dette, men at disse vil kunne gi et godt inntrykk av hvordan revisjonsutvalgene oppfatter innholdet i kravene i praksis og hvor langt de er kommet i å tilpasse seg reglene.

Det er naturlig at revisjonsutvalget har løpende kommunikasjon med revisor i alle faser av revisjonen, det vil si både under planleggingen, ved utførelsen og i konklusjonsfasen. Revisjonsutvalget bør sikre seg tilstrekkelig innsikt i revisjonen som utføres. Dette anses også som en forutsetning for at revisjonsutvalget skal kunne utføre de oppgaver som følger av asal. § 6-43 bokstav a-c.

I forarbeidene står det:

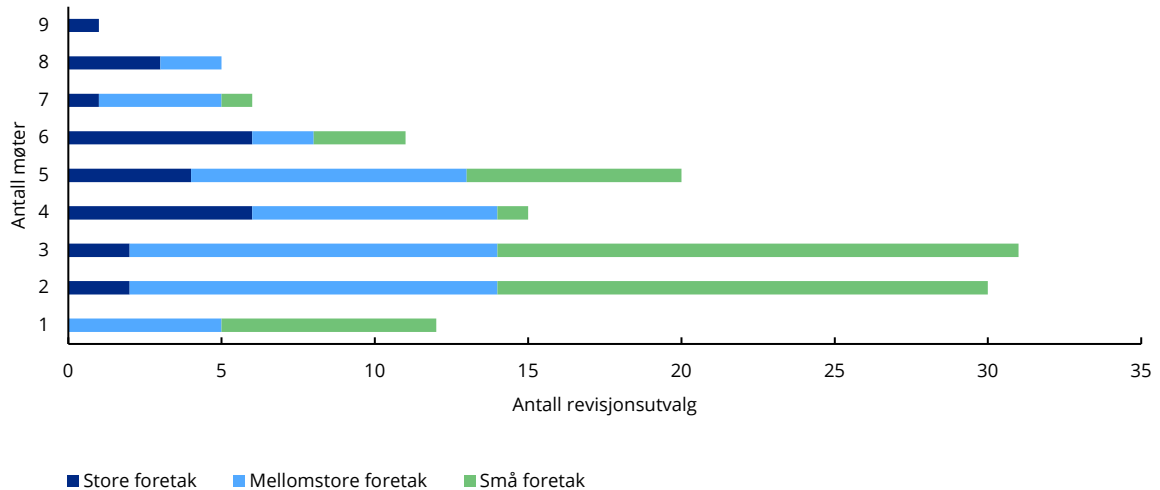
"Med løpende kontakt tas det ikke sikte på at kontakten skal være kontinuerlig eller på fast periodisk basis, men derimot at det skal være kontakt mellom revisor og revisjonsutvalg i den utstrekning virksomhetens art og omfang, og da særlig forhold som har tilknytning til revisjonen av årsregnskapet, tilsier det. Det presiseres at bestemmelsen er utformet med sikte på å gjøre det klart at revisor eller revisjonsselskap ikke på noen måte skal være underordnet revisjonsutvalget, og at bestemmelsen således ikke er ment å endre på omfanget av revisors øvrige plikter og oppgaver."²¹

---

²¹ [Ot.prp. nr. 78 \(2008-2009\) \(regjeringen.no\)](#), side 100

Resultater

3.5.1 Hvor mange ganger i løpet av referanseperioden hadde revisjonsutvalget møte med revisor angående den lovfestede revisjonen av årsregnskapet?

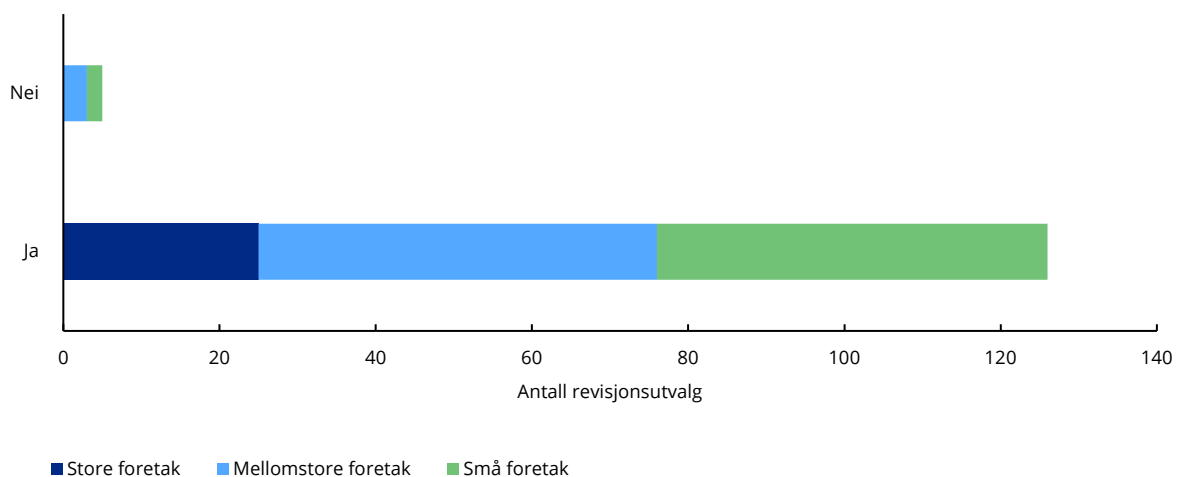

Note: Diagrammet viser andelen av hele utvalget (131 revisjonsutvalg)

Kilde: Foretakenes egenrapportering spørsmål 3.5.1

Alle revisjonsutvalg hadde minst ett møte med revisor. Gjennomsnittlig hadde revisjonsutvalgene 4 møter med revisor i løpet av referanse perioden. Gjennomsnittet til store foretak var 5 møter, gjennomsnittet til mellomstore foretak var 4 møter og gjennomsnittet til små foretak var 3 møter. De revisjonsutvalgene med 1–2 møter, bør vurdere om dette er tilstrekkelig for å oppfylle lovkravet om å ha løpende kontakt med selskapets valgte revisor om revisjonen av årsregnskapet.

3.5.2 Overvåket revisjonsutvalget utførelsen av den lovfestede revisjonen av foretakets årsregnskap og konsernregnskap?

Note: Diagrammet viser andelen av hele utvalget (131 revisjonsutvalg)

Kilde: Foretakenes egenrapportering spørsmål 3.5.2

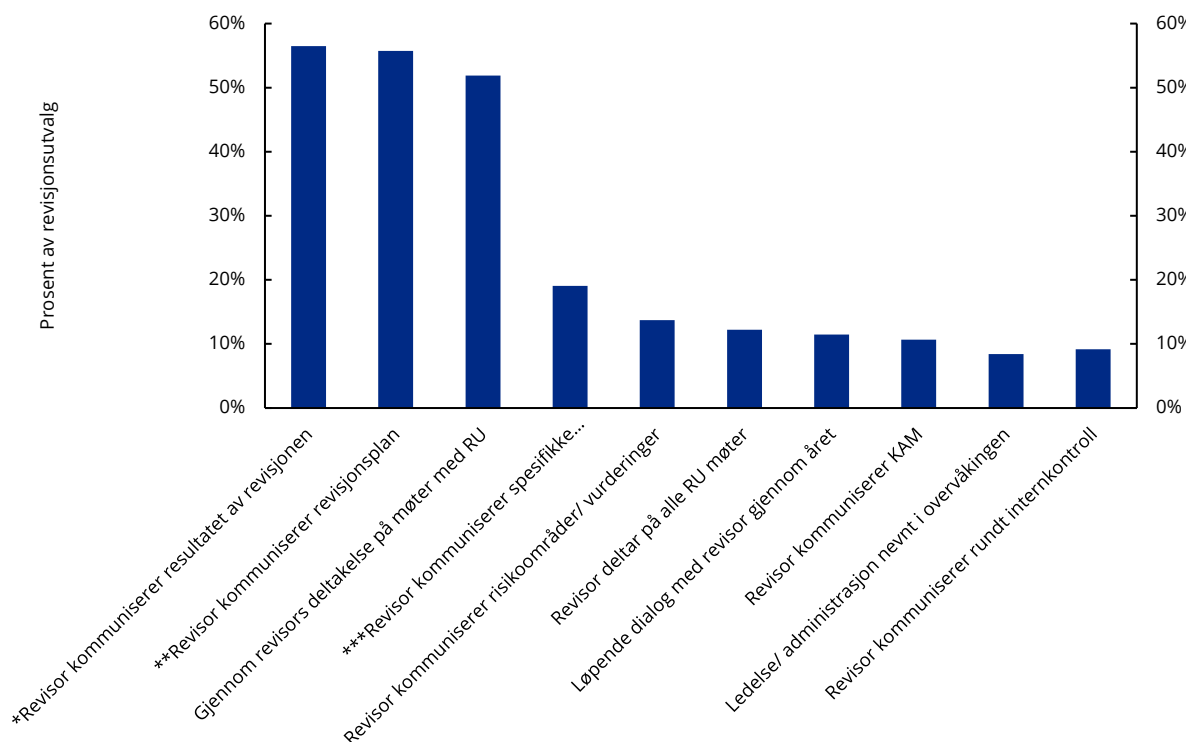
Ordet overvåker i dette spørsmål henviser til det å ha løpende kontakt med revisor i den utstrekning virksomhetens art og omfang, og da særlig forhold som har tilknytning til revisjonen av årsregnskapet, tilsier det.

De 5 revisjonsutvalgene som svarte "Nei" på spørsmålet, begrunnet svaret med:

- Lite aktivitet i foretaket medførte lite behov for oppfølging, men revisjonsutvalget kommenterer at med økt aktivitet vil de følge tettere med på revisjonen.
- Revisjonsutvalget jobber med å få dette på plass (2 revisjonsutvalg).
- Revisjonsutvalget har tillit til revisor og derfor gjøres det ikke.
- Revisjonsutvalget gjennomgår revisjonsplan og eventuelle avvik, men overvåker ikke utførelsen av revisjonen.

Revisjonsutvalgene som svarte "Ja" på spørsmål 3.5.2, ble bedt om å forklare hvordan revisjonsutførelsen ble overvåket i referanseperioden og hvorvidt de nye lovkravene har resultert i eller vil resultere i noen endringer. Stolpediagrammet nedenfor viser de handlinger revisjonsutvalget hyppigst vist til i kommentarer knyttet til hvordan revisjonsutvalget overvåket utførelsen av revisjonen i referanseperioden. Det er stor variasjon i hvor grundig revisjonsutvalgene har forklart hvordan dette følges opp. Selv om 96 % av revisjonsutvalgene svarte at revisjonsutvalget overvåker revisjonsutførelsen, noterer Finanstilsynet, ut fra kommentarer, at det i mange tilfeller er begrenset kommunikasjon med revisor.

3.5.2 Kommentarer til hvordan revisjonsutvalget overvåket utførelsen av revisjonen i referanseperioden

Note: Diagrammet viser prosentandel av de 126 revisjonsutvalgene som svarte "Ja" på spørsmål 3.5.2

*En del revisjonsutvalg henviser til at dette kommuniseres både for interim og årsoppgjørrevisjonen.

**Revisjonsutvalgene henviser blant annet til at denne inkluderer risikovurdering, scoping og vesentlighet.

***Flere revisjonsutvalg henviser til at dette inkluderer at revisor oppdaterer revisjonsutvalget om nye regnskapsregler.

Kilde: Foretakenes egenrapportering spørsmål 3.5.2

Utvalgte anonymiserte kommentarer:

"Revisjonsutvalget gjennomgår, normalt i møtet i juli eller september, revisors plan for gjennomføring av den forestående revisjonen. Dette inkluderer revisors risikovurdering, vesentlighetsgrense, antatte Key Audit Matters, etc. Revisjonsutvalget gjennomgår resultatene av revisjonen både etter gjennomført interimsrevisjon (normalt i møtet i desember), og etter gjennomført årsoppgjørrevisjon i forbindelse med godkjenning av årsregnskapet. I tillegg presenterer revisor sin ISRE 2410 review av kvartalsregnskapene for første, andre og tredje kvartal på møtene som avholdes i forbindelse med godkjenning av kvartalsregnskapene. For fjerde kvartal er det ingen separat review, men revisor gjennomgår på møtet i februar sin foreløpige status ifm årsoppgjørrevisjonen. Revisjonsutvalget overvåker således utførelsen av revisjonen på løpende basis gjennom året. De nye lovkravene forventes ikke å ha vesentlig praktisk effekt på revisjonsutvalgets overvåking av den lovfestede revisjonen, med unntak av mer strukturert oppfølging av Finanstilsynets funn og konklusjoner ved gjennomførte tilsyn av revisor, ref. spørsmål 3.5.3 nedenfor."

"Auditor present to the AC their audit plan for the year. On a quarterly basis auditor present to the AC the result of their interim audit procedures and status on assessment and conclusion of items identified by ABC (and aligned with auditor) as a risk item. The auditor presents the status on their testing of internal controls on at least a quarterly basis. In all quarterly (4) and annual planning (1) and closing (1) meeting the auditor has a separate agenda item with AC without management present. A self-assessment document from auditor to AC were presented after one year of audit service. The new regulation will not lead to any changes in the monitoring in 2021."

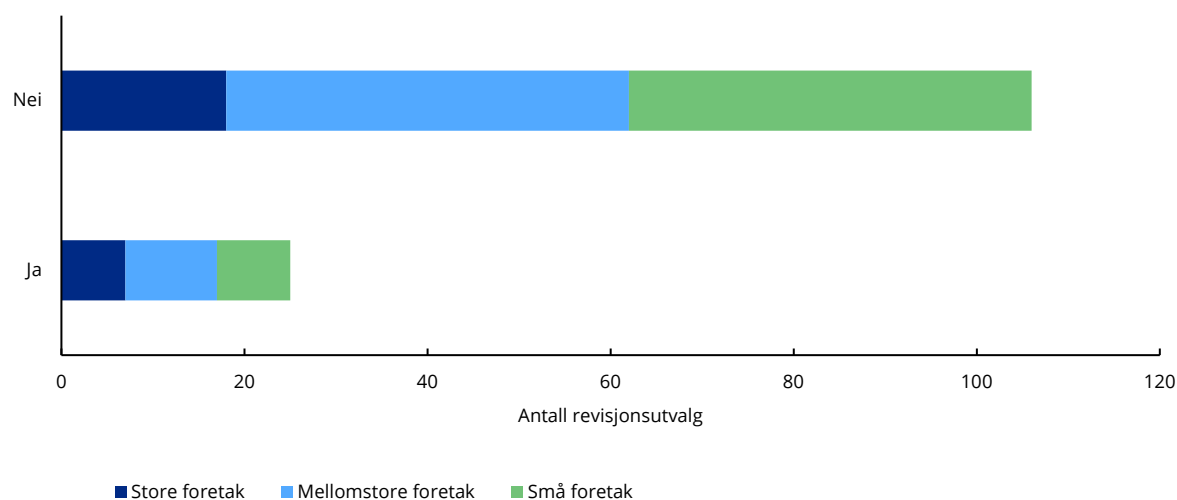
De fleste revisjonsutvalg har ikke kommentert på hvorvidt de nye lovkravene har resultert i eller vil resultere i noen endringer i den løpende kontakten med revisor om revisjonen av årsregnskapet. 18 revisjonsutvalg oppgir at behov for vesentlige endringer ikke har blitt identifisert utfra nye lovkrav. 11 revisjonsutvalg kommenterer at ny lovgivning forventes gi mindre endringer i hvordan overvåkingen utføres. For eksempel nevnes det at vesentlighet i revisjonsutførelsen vil bli fulgt opp nærmere fremover.

Revisjonsutvalgene som svarte "Nei" på spørsmål 3.5.2, eller svarte "Ja", men forklarer at det har vært begrenset kommunikasjon med revisor i kommentarene, bør vurdere om den løpende kontakten med valgt revisor og revisjonsutvalgets innsikt i revisjonsutførelsen er tilstrekkelig.

Revisjonsutvalgets vurderinger av revisor

Spørsmål 3.5.3 Har revisjonsutvalget vurdert Finanstilsynets funn og konklusjoner ved gjennomførte tilsyn av foretakets revisor?

Note: Diagrammet viser andelen av hele utvalget (131 revisjonsutvalg)

Kilde: Foretakenes egenrapportering spørsmål 3.5.3

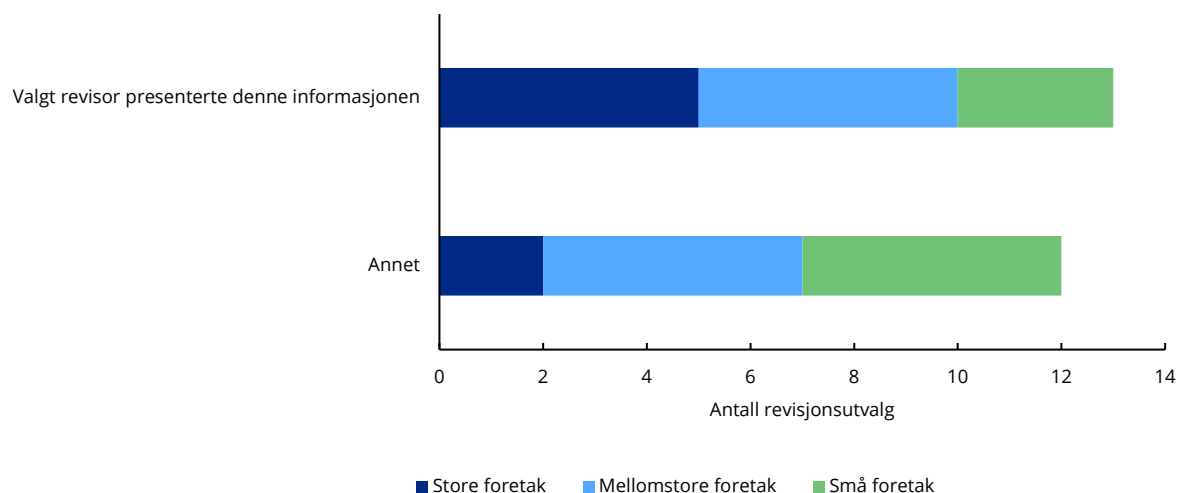
106 av revisjonsutvalgene (81 %) (18 store, 44 mellomstore og 44 små foretak) svarte "Nei" på spørsmålet og 25 av revisjonsutvalgene (19 %) (7 store, 10 mellomstore og 8 små foretak) svarte "Ja" på spørsmålet.

Svarene viser at få revisjonsutvalg har vurdert Finanstilsynets funn og konklusjoner ved gjennomførte tilsyn av foretakets revisor, trolig fordi dette er et nytt krav fra 1. januar 2021. Avdekkede svakheter hos revisor er relevant for revisjonsutvalgets oppfølging av revisjonen.

Revisjonsutvalget skal særlig overvåke revisjonsutførelsen i lys av de påpekninger Finanstilsynet har gjort i tilsyn med valgt revisor i tråd med revisjonsforordningen artikkel 26 nr. 6, jf. revisorloven § 12-1. Revisjonsutvalget bør også vurdere å følge opp påpekninger Finanstilsynet har gjort av valgt revisor eller valgt revisjonsselskap i eventuelle andre relevante tilsynsrapporter. Ved overgangen til nye krav bør revisjonsutvalgene gjennomgå tilsynsrapporter før 1. januar 2021, som fortsatt kan anses relevante.

De 25 revisjonsutvalgene som svarte "Ja" på spørsmål 3.5.3, fikk følgende spørsmål:

Spørsmål 3.5.3.1 Hvordan ble revisjonsutvalget kjent med Finanstilsynets funn og konklusjoner?

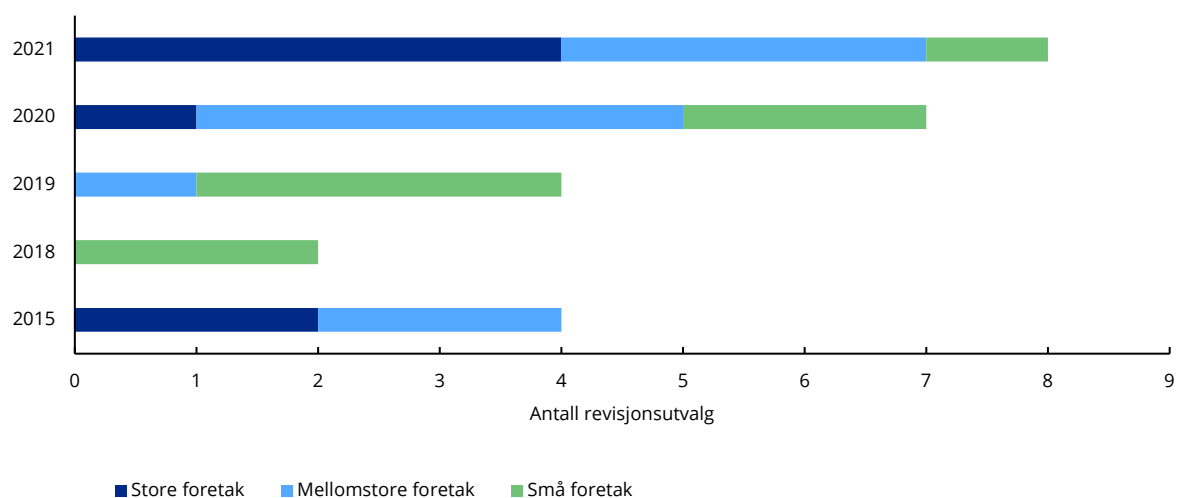
Note: Diagrammet viser andel av de 25 revisjonsutvalgene som svarte "Ja" på spørsmål 3.5.3
Kilde: Foretakenes egenrapportering spørsmål 3.5.3.1

Av de 25 revisjonsutvalgene som følger opp Finanstilsynets tilsynsrapporter av revisor sier 13 revisjonsutvalg at det var valgt revisor som presenterte informasjonen. 12 revisjonsutvalg sier at de fått informasjonen om tilsynsrapporter på annen måte. I kommentarer er det hyppigst nevnt at revisjonsutvalget har fått informasjonen direkte fra Finanstilsynet nettsted eller nyhetsbrev, gjennom ledelsen i foretaket eller gjennom revisors nettsted.

Revisjonsutvalget bør gjøre en selvstendig vurdering av forhold Finanstilsynet har påpekt, og ikke utelukkende ta utgangspunkt i revisors egen presentasjon/ vurdering av disse forhold.

Videre fikk de 25 revisjonsutvalgene spørsmål om hvor mange år tilbake i tid funn og konklusjoner fra Finanstilsynets tilsyn med revisor ble vurdert for.

Spørsmål 3.5.3.2 Hvor mange år tilbake i tid ble funn og konklusjoner fra Finanstilsynets tilsyn med revisor vurdert for?

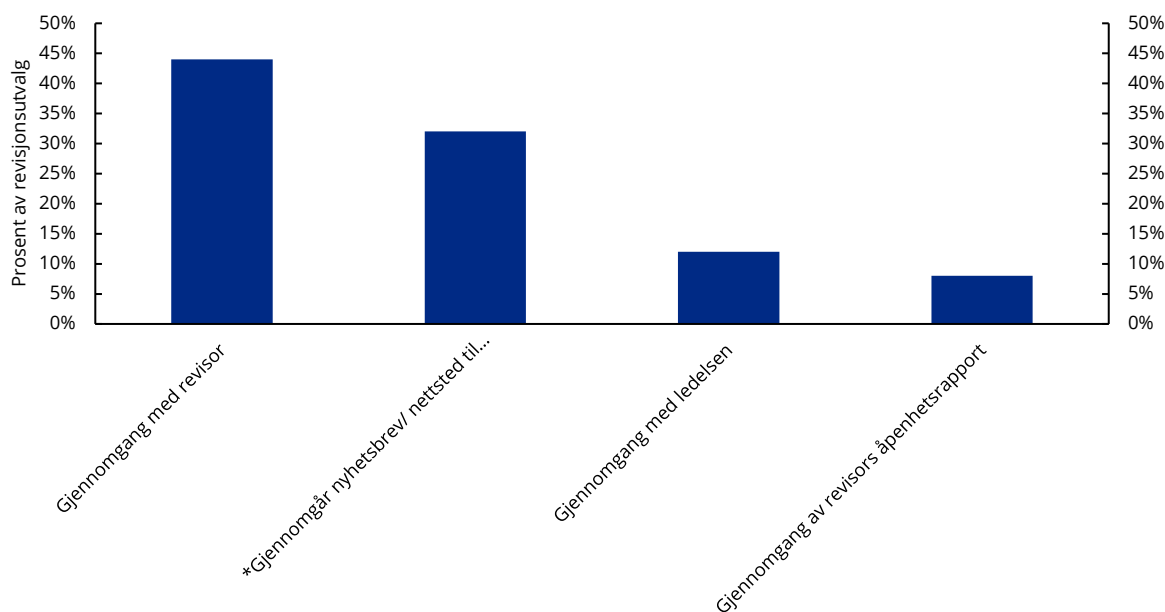

Note: Diagrammet viser andel av de 25 revisjonsutvalgene som svarte "Ja" på spørsmål 3.5.3
Kilde: Foretakenes egenrapportering spørsmål 3.5.3.2

Finanstilsynet har ikke bedt om begrunnelse for hvor mange år tilbake i tid dette ble vurdert og har derfor ikke analysert svarene videre. Som påpekt ovenfor bør revisjonsutvalget ved overgangen til nye krav gjennomgå tilsynsrapporter før 1. januar 2021, som fortsatt kan anses relevante.

Videre ble de 25 revisjonsutvalgene bedt om å beskrive de etablerte rutineene for å vurdere Finanstilsynets funn og konklusjoner fra tilsyn. Stolpediagrammet nedenfor viser de handlingene som hyppigst ble vist til av revisjonsutvalgene i deres beskrivelse av rutiner.

Spørsmål 3.5.3.3 Vennligst beskriv de etablerte rutineene for å vurdere Finanstilsynets funn og konklusjoner fra tilsyn.

Note: Diagrammet viser prosentandel av de 25 revisjonsutvalgene som svarte "Ja" på spørsmål 3.5.3

*Finanstilsynet

Kilde: Foretakenes egenrapportering spørsmål 3.5.3.3

Kommentarene er kortfattet og gir ikke grunnlag for videre analyse. Finanstilsynet noterer at 3 revisjonsutvalg kommenterer at de ikke har noen skriftlige rutiner knyttet til denne oppfølgingen.

Utvalgte kommentarer som er anonymisert:

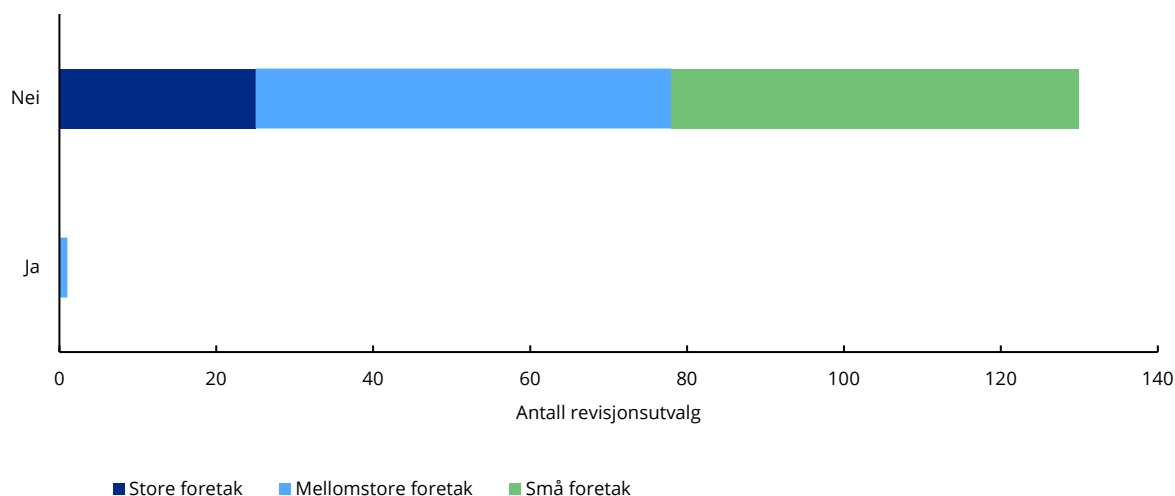
"Revisjonsutvalget gjennomgår årlig revisjonsselskapets åpenhetsrapport hvor gjennomførte tilsyn er overordnet beskrevet, og ber revisor om ytterligere presentasjon av resultatene av tilsynene og eventuelle konsekvenser for revisjonen av selskapet."

"Revisjonsutvalget gjennomgår regelmessig Finanstilsynets hjemmeside om det foreligger rapport for kontroll av selskapets revisor. Ved evt rapport gjennomgår denne i revisjonsutvalget mht om dette har innvirkning på revisors integritet og kompetanse."

"Ledelsen benytter mail-varsling for tilsynsrapporter og gjennomgår disse for å se om relevant for foretaket. Hvis det gjelder valgt revisor blir dette tatt videre til revisjonsutvalget sammen med en vurdering fra ledelsen."

Videre ble de 106 revisjonsutvalgene som svarte "Nei" på spørsmål 3.5.3 stilt oppfølgingsspørsmål 3.5.3.4 "Når vil rutiner for å vurdere Finanstilsynets funn og konklusjoner fra tilsyn med revisor bli etablert?". 79 revisjonsutvalg kommenterer at rutiner for dette vil bli etablert i løpet av 2021. 1 foretak kommenterer at rutiner vil bli etablert i 2022. Kommentarene til 26 foretak er uklare, og det er vanskelig å lese ut fra svar om det kommer til å etableres rutiner for dette, eller når eventuelle rutiner vil bli etablert. Finanstilsynet minner om at fra 1. januar 2021 er det et lovkrav at revisjonsutvalget særlig skal overvåke revisjonsutførelsen i lys av forhold Finanstilsynet har påpekt i tilsyn av revisor.

Spørsmål 3.5.4 Ble det ansett nødvendig å vurdere funn og konklusjoner gjort av andre tilsvarende nasjonale kompetente myndigheter (som utøver tilsyn med utenlandske foretak i konsernet) etter deres tilsyn med revisor?

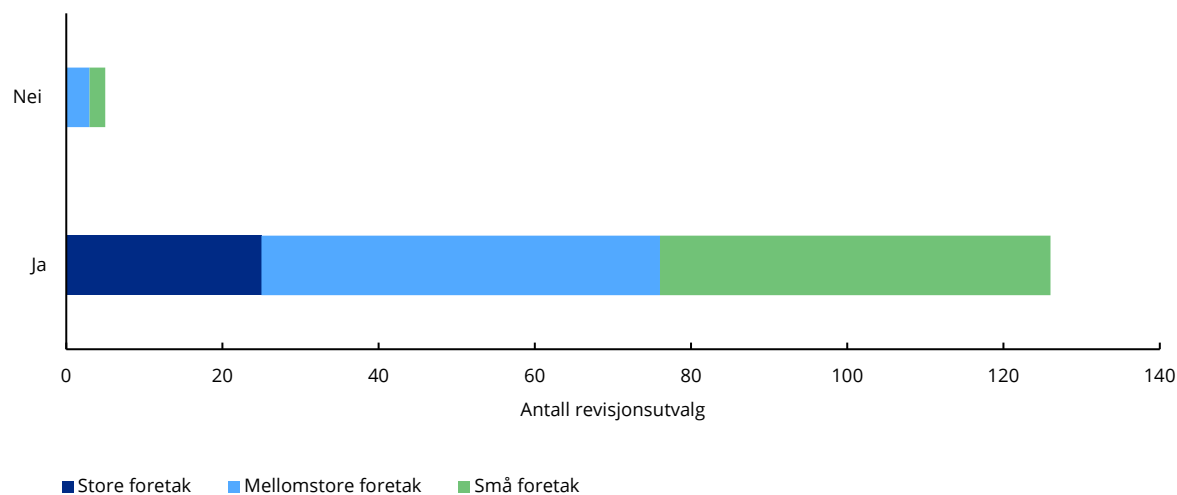
Note: Diagrammet viser andelen av hele utvalget (131 revisjonsutvalg)
Kilde: Foretakenes egenrapportering spørsmål 3.5.4

Det var 1 revisjonsutvalg som fant det nødvendig å vurdere dette. Revisjonsutvalget kommenterer at dette var på grunn av at det tidligere morselskapet var utenlandsk og hadde allerede etablert en rutine for å vurdere tilsyn gjort av revisor i dette landet.

Dersom konsernet har vesentlig virksomhet i andre land, kan det være relevant for revisjonsutvalget å vurdere oppfølging av tilsynsrapporter fra revisjonstilsynsmyndigheter i disse landene.

Videre ble revisjonsutvalgene spurt om følgende:

Spørsmål 3.5.5 Vil revisjonsutvalget vurdere tilsynsrapporter fra Finanstilsynet og om relevant, rapporter fra andre tilsvarende nasjonale kompetente myndigheter som del av den neste anbudsprosessen for valg av revisor?

Note: Diagrammet viser andelen av hele utvalget (131 revisjonsutvalg)

Kilde: Foretakenes egenrapportering spørsmål 3.5.5

Av de 126 revisjonsutvalgene som svarer "Ja" på spørsmålet, kommenterer 78 at dette vil vurderes for alle innbudte revisorer mens 13 sier at det vil vurderes kun for et utvalg (typisk de som er med i slutfasen eller omtales som de mest aktuelle). For resterende 35 revisjonsutvalgene var det ikke tydelig fra kommentarene om revisjonsutvalget ville vurdere dette for alle de innbudte revisorene.

Utvalgte anonymiserte kommentarer:

"Vi ser på de siste tilsynsrapportene for alle de deltakende revisjonsselskapene og vurdere tilsynsresultatene opp mot betydningen for revisjonen av ABC. Anbudsdeltakerne bes også selv, som del av anbudsdokumentet, å levere en beskrivelse og en vurdering av konsekvensen for ABC revisjonen av tilsynsrapporter mottatt siste tre år før dato for innlevering av anbudet."

"ABC vil vurdere de siste tilsynsrapportene for alle de deltakende revisjonsselskapene og vurdere tilsynsresultatene opp mot betydningen for revisjonen av ABC. Dette inkluderer potensielle rapporter om pågående vesentlige rettsaker og rapporter fra nasjonale kompetente myndigheter i land hvor revisjon skal utøves."

"Vil be om en redegjørelse fra de som gir anbud om resultatet av tilsyn i de siste 5 år."

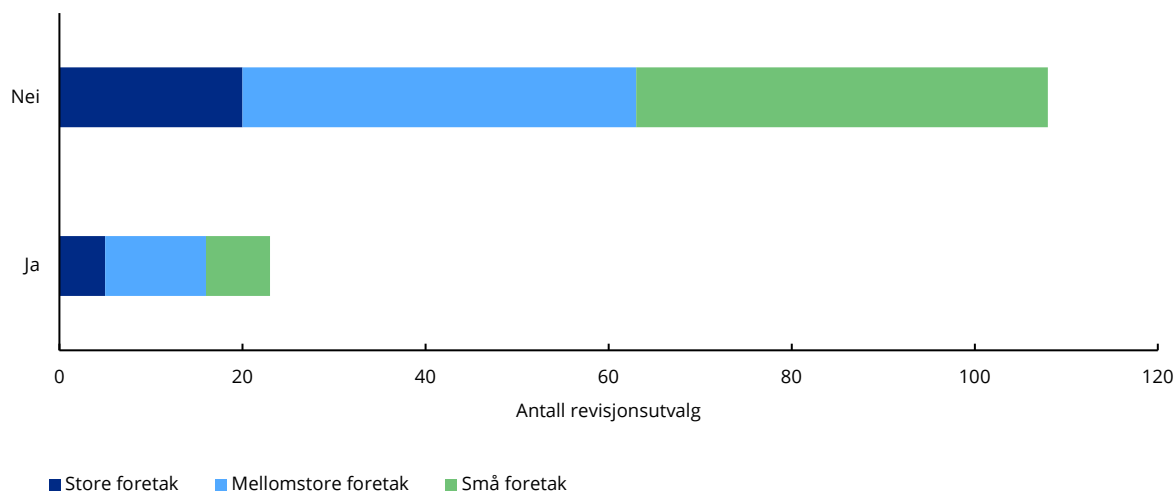
De 5 revisjonsutvalgene (3 mellomstore og 2 små foretak) som svarte "Nei" på spørsmålet kommenterer at dette anses unødvendig eller at det ikke ble vektlagt i tidligere anbudsprosesser. Disse 5 revisjonsutvalgene bør vurdere om deres praksis er i tråd med revisjonsforordningen artikkel 16 nummer 3 bokstav e:

"[...] Det reviderte foretaket og revisjonsutvalget skal ta hensyn til alle resultater eller konklusjoner i eventuelle inspeksjonsrapporter om revisorer eller revisjonsselskaper som

inngir anbud, som nevnt i artikkel 26 nr. 8, og som vedkommende myndighet har offentliggjort i henhold til artikkel 28 bokstav d) [...]."

Videre ble revisjonsutvalgene spurt om følgende:

Spørsmål 3.5.6 Gjennomførte revisjonsutvalget ytterligere undersøkelser (i tillegg til undersøkelser nevnt i 3.5.3 og 3.5.4) for å vurdere kvaliteten av revisors arbeid?

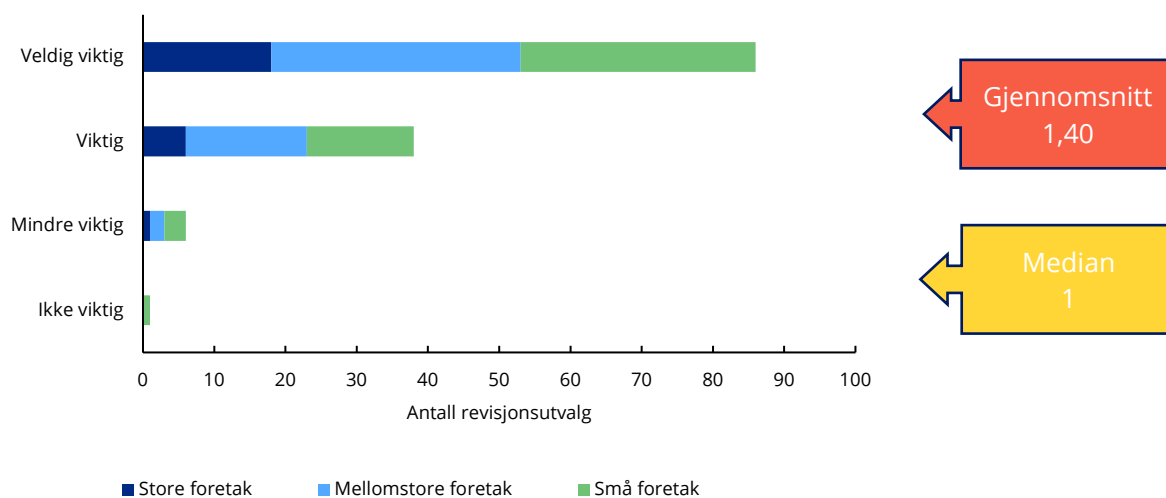
Note: Diagrammet viser andelen av hele utvalget (131 revisjonsutvalg)
Kilde: Foretakenes egenrapportering spørsmål 3.5.6

Av de 23 revisjonsutvalgene som svarer "Ja" på spørsmålet, kommenterer 13 revisjonsutvalg at det gjøres ytterligere arbeid i form av generelle vurderinger av revisor. I disse generelle vurderinger nevnes faktorer så som kvalitet, rykte og samarbeid med revisor. 5 revisjonsutvalg kommenterer at de har spurt om referanser for revisor fra andre klienter av revisor.

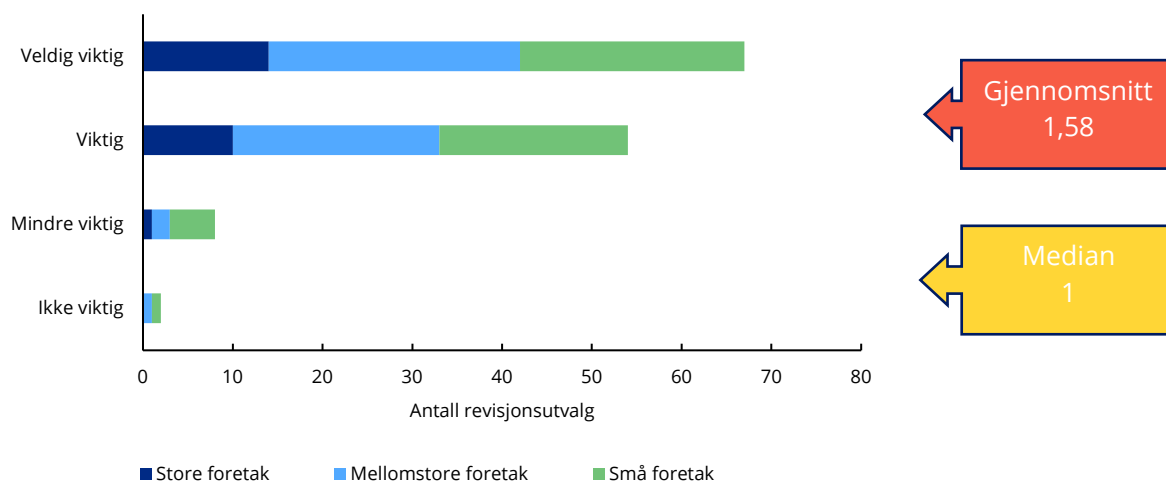
Videre ble revisjonsutvalgene spurt om hvilke faktorer revisjonsutvalget følger opp for å sikre kvaliteten av revisors arbeid og bedt om å rangere faktorene basert på viktighet. Hver faktor ble rangert med en score fra 1 til 4, hvor 1 = veldig viktig, 2 = viktig, 3 = mindre viktig men fortsatt med i vurderingen, 4 = ikke viktig i vurderingen. Tabellen nedenfor viser scorene gitt av revisjonsutvalgene, samt gjennomsnitt og median svaret for hver faktor. Svarene presenteres i rekkefølge basert på gjennomsnitt.

Spørsmål 3.5.7 Hvilke faktorer følger revisjonsutvalget opp for å sikre kvaliteten av revisors arbeid?

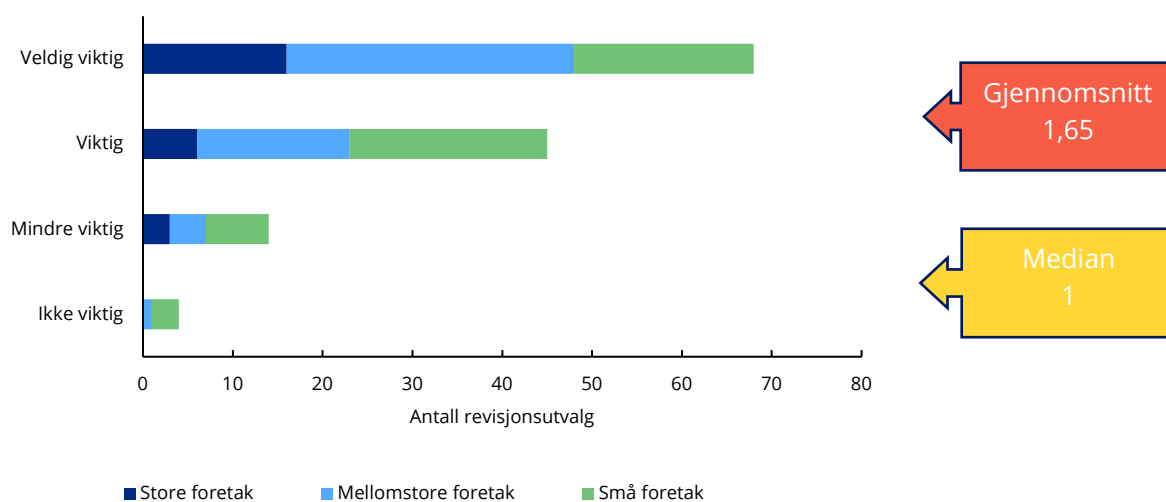
Tidsriktig levering:

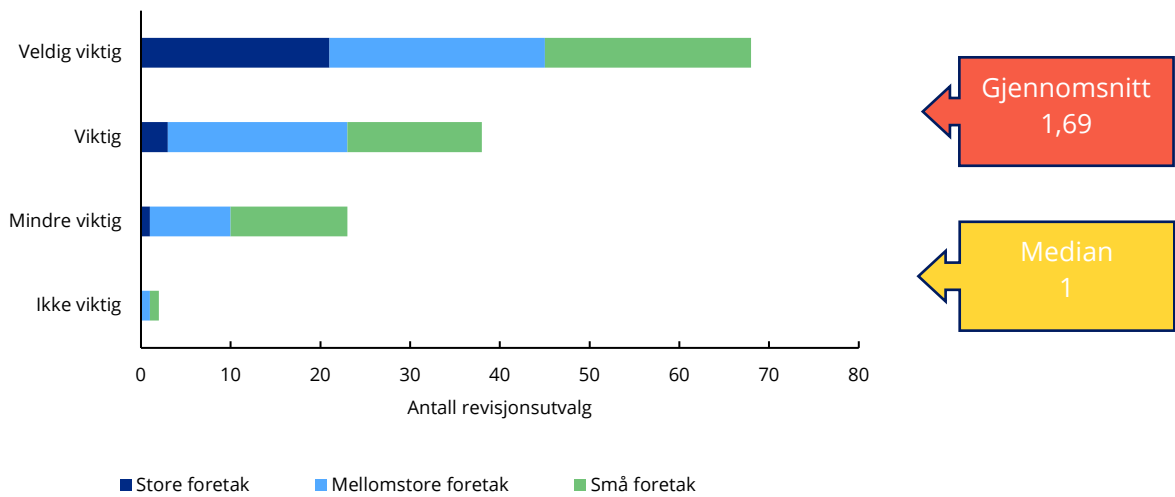
Kontinuitet av personell på revisjonsteamet:

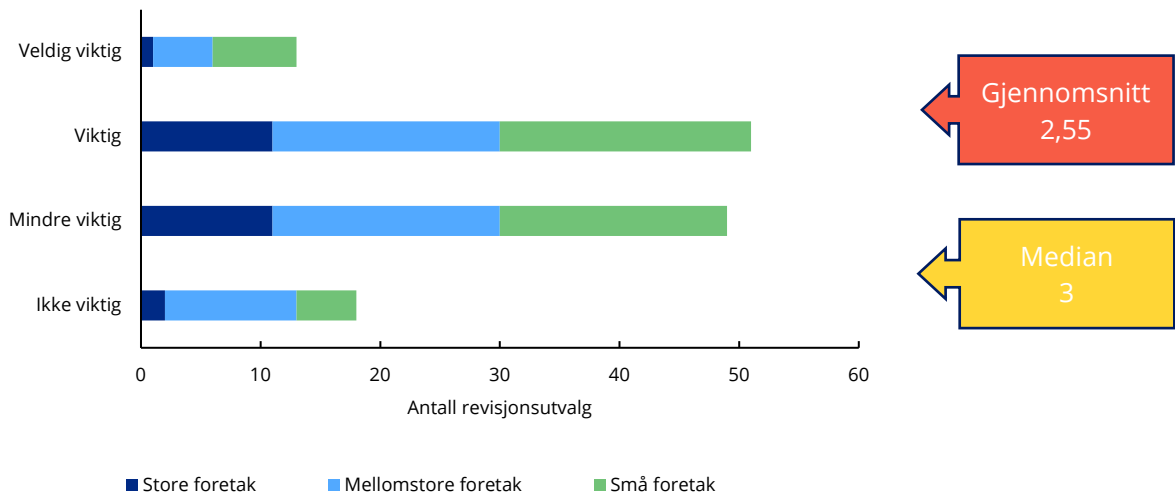
Bruk av eksperter og personer med bransjeerfaring:

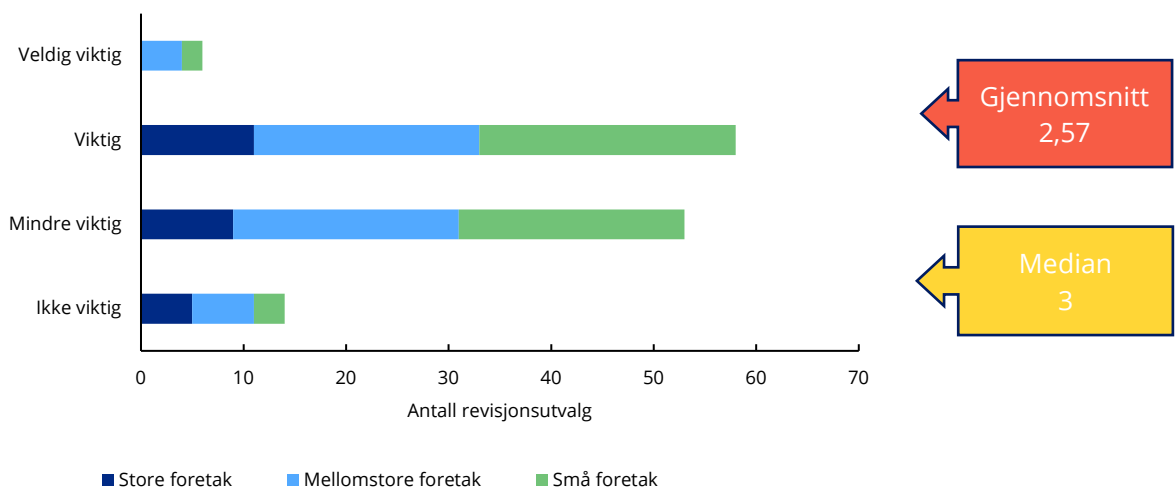
Kvalitet/ nytte av presentasjoner og brev:

Referanser:

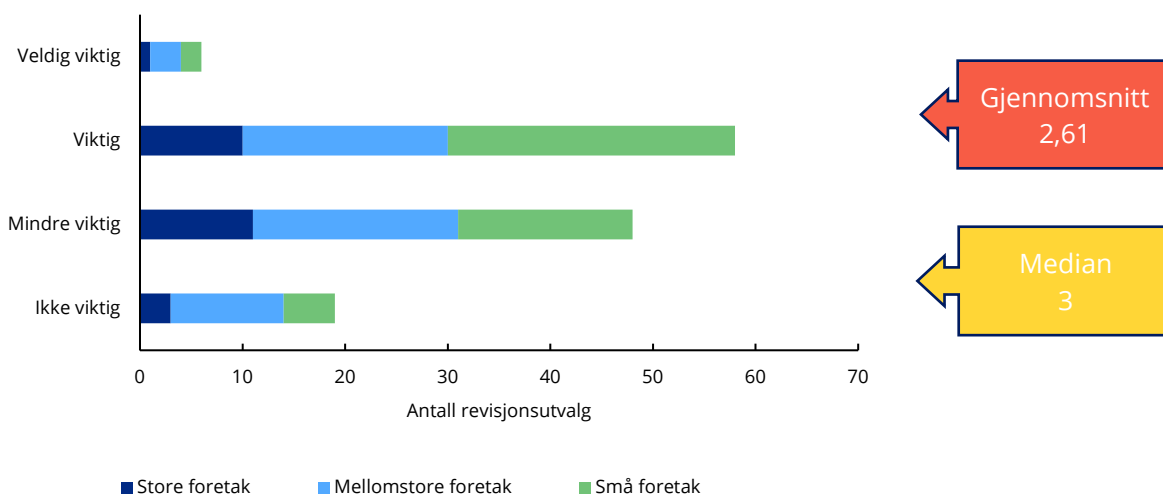

Medgått tid:

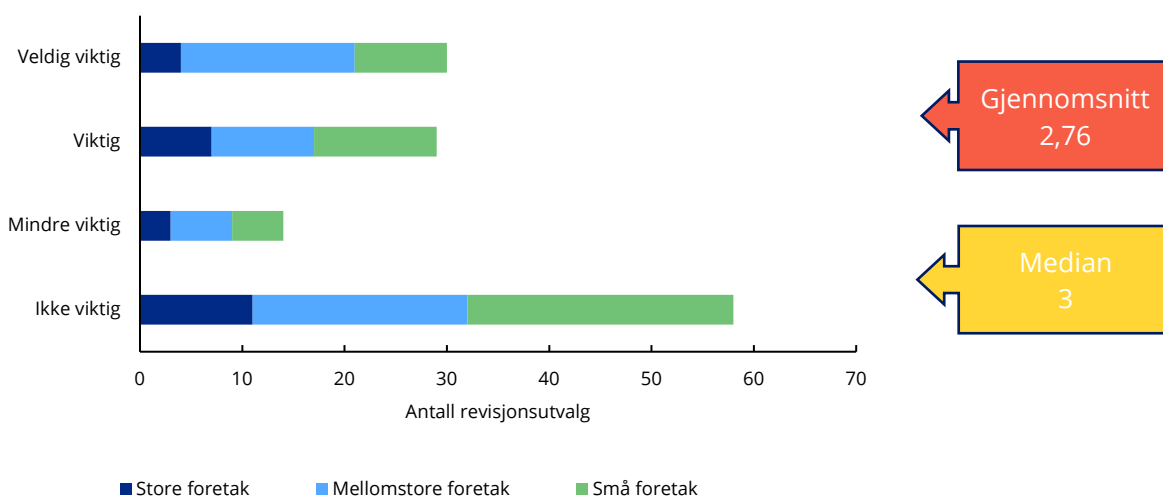

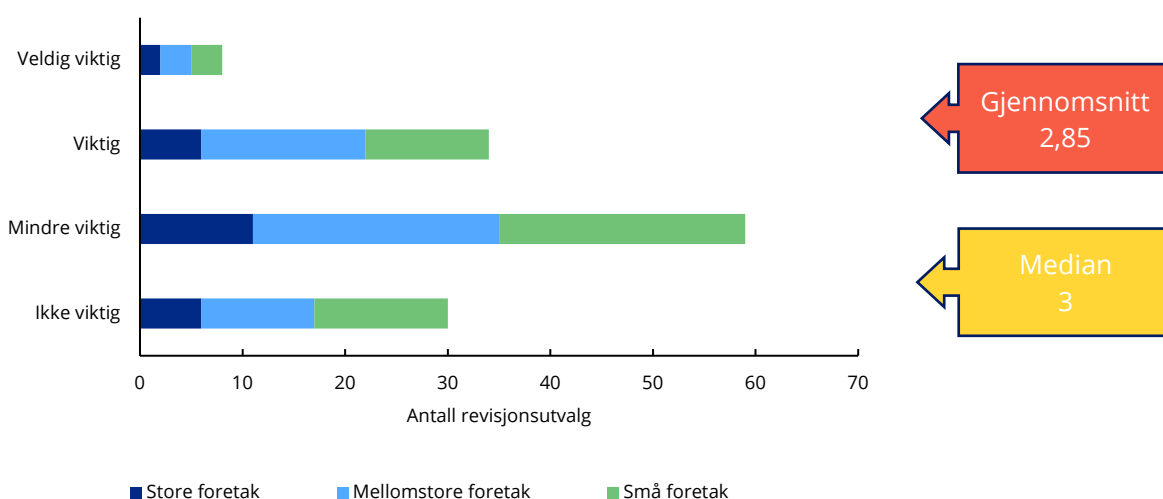
Sammensetning av timeforbruk:

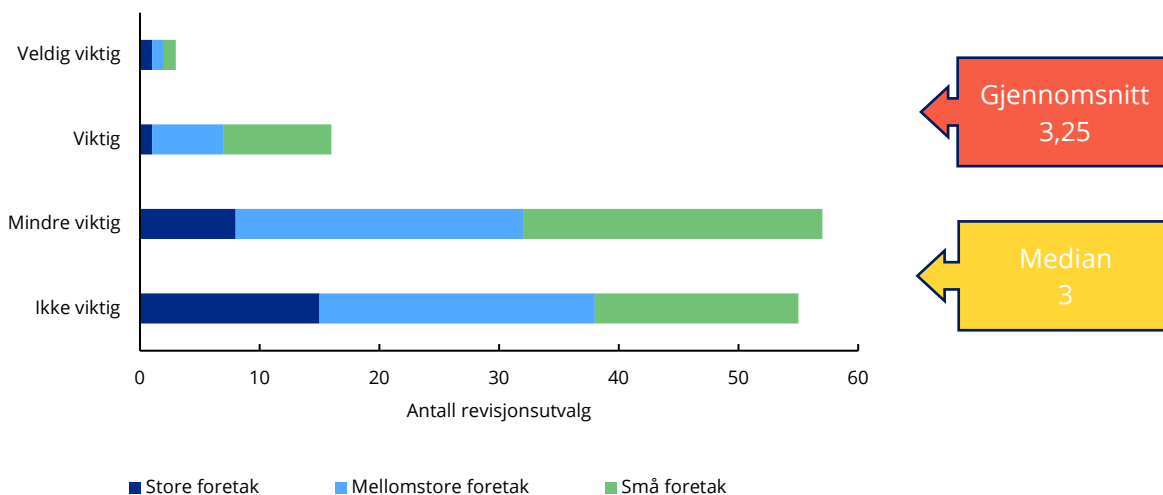
Andre forhold:

Revisjonsselskapenes åpenhetsrapport:

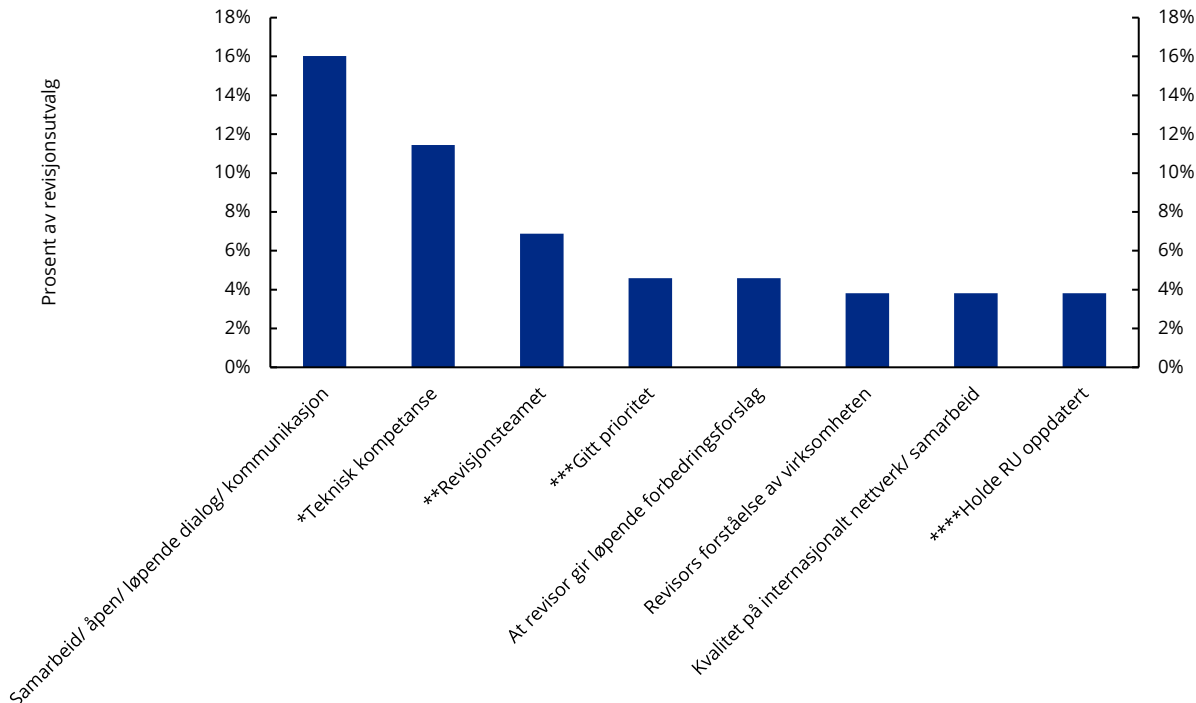
Kvaliteten på nyhetsbrev mv.:

Note: Diagrammet viser andelen av hele utvalget (131 revisjonsutvalg)
Kilde: Foretakenes egenrapportering spørsmål 3.5.7

Knyttet til andre forhold kommenterer mange av de revisjonsutvalgene som svarte 4 "ikke viktig", at de ikke spesifikt vurderer andre forhold enn de som er angitt som faktorer i spørsmålet. I kommentarene til dem som svarte "veldig viktig" eller "viktig" på andre forhold, er det hyppigst kommentert på følgende faktorer som viktige i vurderingen av kvalitet på revisors arbeid:

Spørsmål 3.5.7 Kommentarer til andre forhold

Note: Diagrammet viser prosentandelen av hele utvalget (131 revisjonsutvalg).
* Det refereres til relevant IFRS-erfaring, børskompetanse, revisjonskompetanse og ESG-kompetanse.
** Revisjonsteamets kompetanse/kvalitet på arbeid/tilgjengelighet.
*** Gitt prioritet av revisor, inkludert revisors tilgjengelighet/revisors kapasitet.
**** Holde revisjonsutvalget oppdatert på regnskapsregler og konsekvenser av disse.
Kilde: Foretakenes egenrapportering spørsmål 3.5.7 (i kommentar til andre forhold)

Utvalgte anonymiserte kommentarer:

"kommunikasjon og mulighet for effektiv revisjon på tvers av landegrenser"

"Kvalitet/pris og at vi blir gitt nødvendig prioritet slik at ting blir levert i tide, står i fokus."

"I tillegg til de opplistede forhold, har samarbeidet og revisors forslag til løpende forbedring av prosess, metoder og rapportering betydning. Det gjøres en helhetlig vurdering, men rangeringen ovenfor gir en indikator på hva som vektlegges i vurderingen."

"Andre forhold er revisor sine bidrag til å holde administrasjon og Ru oppdatert på nye regnskapsregler, og deres konsekvenser."

"Det er viktig at revisor har god børskompetanse og har nødvendige spesialister som kan være med å avklare spørsmål hvor det kan være tvil."

"Andre forhold: Kvaliteten av revisors kvartalsvise rapportering til Revisjonsutvalg, herunder opplysninger om foretatte vurderinger og oppfatning av key issues. I tillegg kvalitet av diskusjon, åpenhet og profesjonalitet vist i revisjonsutvalgsmøtene, samt tilbakemelding fra ledelsen. Som tidligere nevnt gjennomfører revisjonsutvalget en årlig vurdering som også inneholder en tilbakemelding fra ledelsen og regnskapsorganisasjonen."

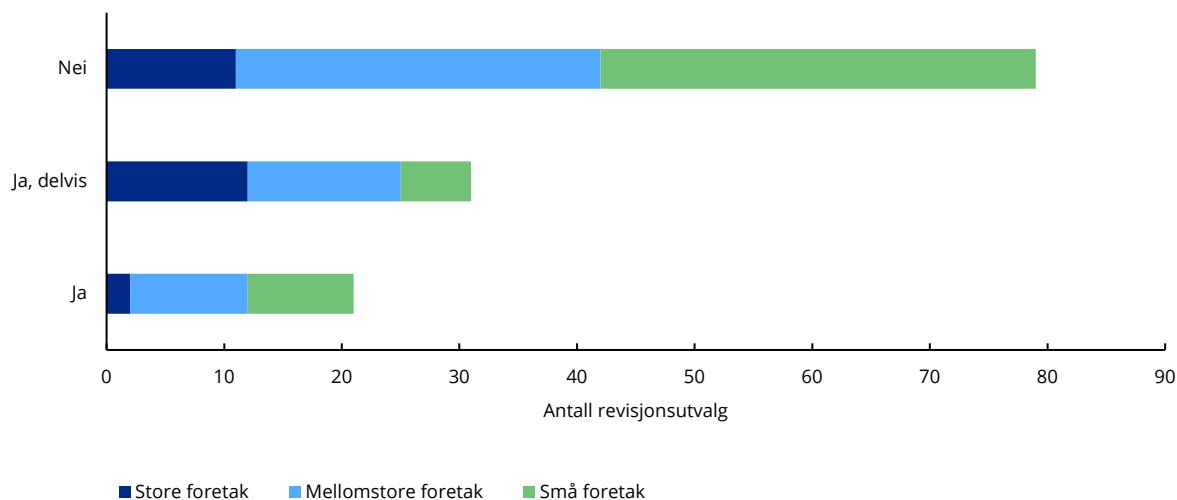
Tilleggsrapport fra revisor

Fra 1. januar 2021, det vil si fra og med revisjonen av årsregnskapet for 2021, er revisor etter revisjonsforordningen artikkel 11 pålagt å legge frem en tilleggsrapport til revisjonsutvalget senest samtidig med avgivelse av revisjonsberetningen.²² Tilleggsrapporten til revisjonsutvalget skal være skriftlig og skal forklare resultatene av den lovfestede revisjonen. Artikkel 11 nr. 2 gir en liste over hva rapporten minst skal inneholde.

---

²² Krav til tilleggsrapport følger av [revisjonsforordningens artikkel 11](#). Tilleggsrapporten skal omtale en rekke forhold knyttet til resultatene av den lovfestede revisjonen, blant annet beskrive arten, hyppigheten og omfanget av kommunikasjon med revisjonsutvalget, herunder datoene for møter med disse organene.

Spørsmål 3.5.8 Fremla revisor allerede for årsregnskapet 2020 tilleggsrapporten (som påkrevet for årsregnskapet 2021) for revisjonsutvalget senest på datoen for avgivelse av revisjonsberetningen (jf. revisjonsforordningen artikkel 11 og revisorloven § 12-1)?

Note: Diagrammet viser andelen av hele utvalget (131 revisjonsutvalg)

Kilde: Foretakenes egenrapportering spørsmål 3.5.8

40 % av revisjonsutvalgene mottok en form for tilleggsrapport fra revisor for årsregnskapet for 2020, selv om det ikke var et krav. Alle revisjonsselskap må avlegge en slik tilleggsrapport for revisjonen av 2021 årsregnskapet. Det må legges til grunn at revisjonsutvalget setter seg inn i tilleggsrapporten og dermed får et bedre grunnlag for å følge opp revisjonsutførelsen.

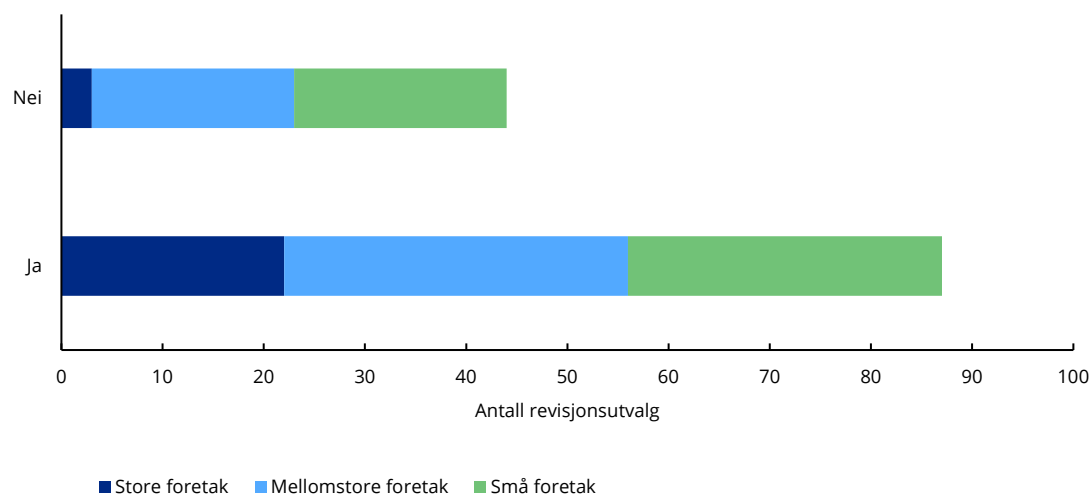
I henhold til revisjonsforordningen artikkel 11 nr. 2 siste avsnitt skal revisor eller revisjonsselskapet på anmodning fra revisjonsutvalget

"[...] drøfte viktige spørsmål som har oppstått i forbindelse med den lovfestede revisjonen og omhandles i tilleggsrapporten til revisjonsutvalget, og særlig i første ledd bokstav j), med det reviderte foretakets revisjonsutvalg, administrasjonsorgan eller, dersom det er relevant, kontrollorgan."

Første ledd bokstav j) viser til at revisor skal:

"[...] rapportere om eventuelle vesentlige mangler i det reviderte foretakets eller, når det gjelder konsernregnskapet, morforetakets interne finansielle kontrollsystemer og/eller i regnskapssystemet. For hver slik vesentlig mangel skal det i tilleggsrapporten angis om ledelsen har rettet den opp [...]"

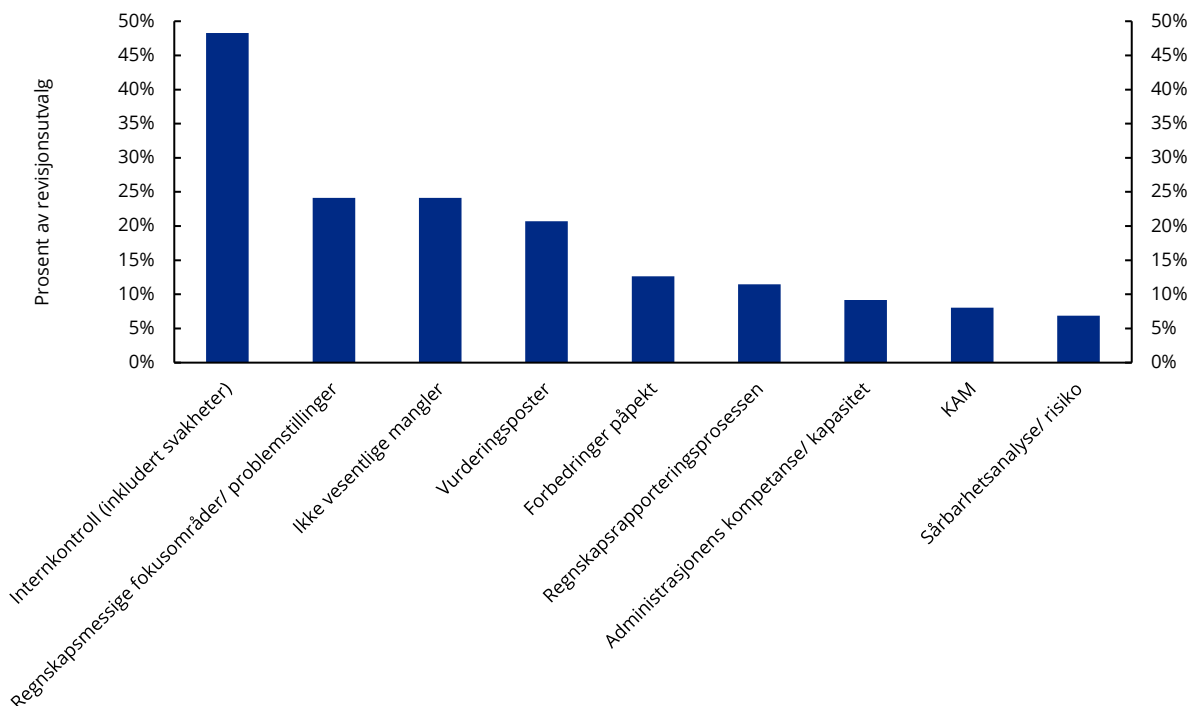
Spørsmål 3.5.9 Drøftet revisjonsutvalget viktige spørsmål som oppsto i forbindelse med den lovfestede revisjonen, spesielt eventuelle vesentlige mangler ved foretakets interne finansielle kontrollsystemer og/eller regnskapssystem med revisor?

Note: Diagrammet viser andelen av hele utvalget (131 revisjonsutvalg)
 Med viktige spørsmål menes de viktige spørsmålene som nevnes i revisjonsforordningen artikkel 11 nr. 2, siste avsnitt. Disse må ikke forveksles med sentrale forhold i revisjonen som rapporteres i revisors beretning.
 Kilde: Foretakenes egenrapportering spørsmål 3.5.9

Flere av revisjonsutvalgene som svarte "Nei" på spørsmålet, kommenterer at revisor ikke avdekket vesentlige mangler. Av de 87 revisjonsutvalgene (22 store, 34 mellomstore og 31 små foretak) som svarte "Ja" på spørsmålet, viser stolpediagrammet nedenfor de hyppigst gjentatte viktige spørsmålene som ble drøftet i revisjonsutvalget.

Spørsmål 3.5.9 Kommentarer til viktige spørsmål drøftet av revisjonsutvalget som oppsto i forbindelse med den lovfestede revisjonen

Note: Diagrammet viser prosentandel av de 87 revisjonsutvalgene som svarte "Ja" på spørsmål 3.5.9
 KAM referer til key audit matters/ sentrale forhold i revisjonen, jf. ISA 701.
 Kilde: Foretakenes egenrapportering spørsmål 3.5.9

Utvalgte anonymiserte kommentarer:

"Revisjonsutvalget gjennomgår og diskuterer med revisor rapporteringen fra revisor vedrørende selskapets internkontrollsystemer for finansiell rapportering (ICFR) og vurderingsposter."

"Revisjonsutvalg har vært i løpende dialog med revisor vedrørende kontrollsvakheter i selskapet og tiltak for utbedring av disse."

"Revisor redegjorde i sin rapportering til revisjonsutvalget for slike sentrale spørsmål, inkludert revisors vurdering av internkontrollen i selskapet. Selv om revisor ikke identifiserte vesentlige mangler knyttet til denne, redegjorde revisor for sårbarheter i dagens system og identifisert forbedringspotensial."

"Både i forbindelse med revisors gjennomgang av interimrevisjon og årsoppgjørrevisjon ble vesentlige funn og fokusområder presentert for styret og diskutert i møtet. Det er ikke rapportert om vesentlige svakheter i internkontroll eller regnskapssystem, men revisor har kommet med anbefalinger på enkelte områder som revisjonsutvalget og administrasjonen følger opp. Det er mottatt nummerert brev i et datterselskap i Norge vedrørende for lav skattetrekksgaranti."

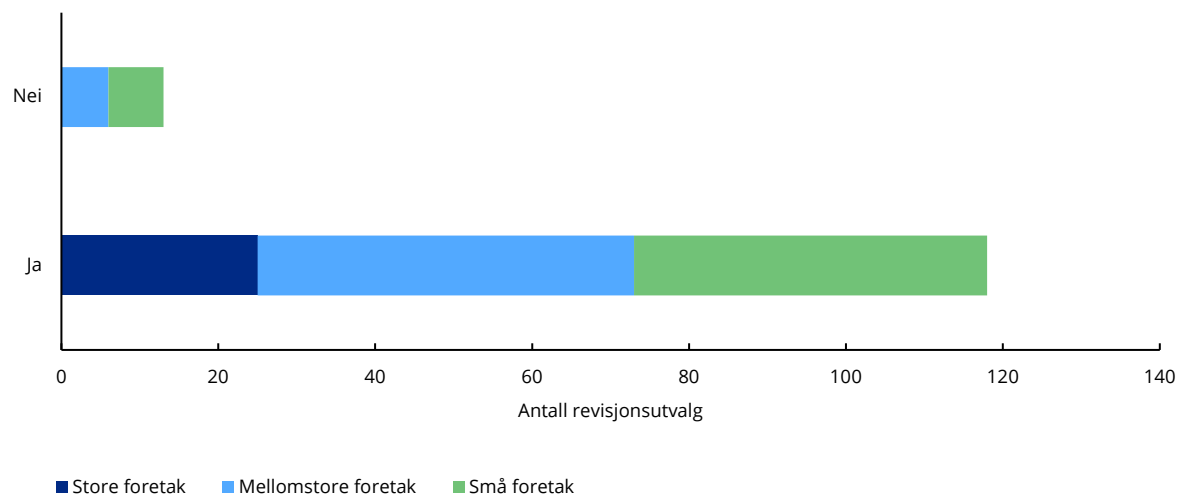
"Revisjonsutvalget har diskutert mangler ved selskapets internkontroll og hvordan utfordringene bør løses gjennom formalisering av rutiner og dokumentasjon av kontrollprosedyrer. Kapasiteten i avdelingen skal økes gjennom å styrke avdelingen, nye stillinger vil utlyses."

Det må legges til grunn at revisjonsutvalget, i forbindelse med at tilleggsrapport fremlegges, vil få et bedre grunnlag for å drøfte viktige spørsmål som har oppstått i forbindelse med den lovfestede revisjonen.

Sentrale forhold i revisjonen (KAM)

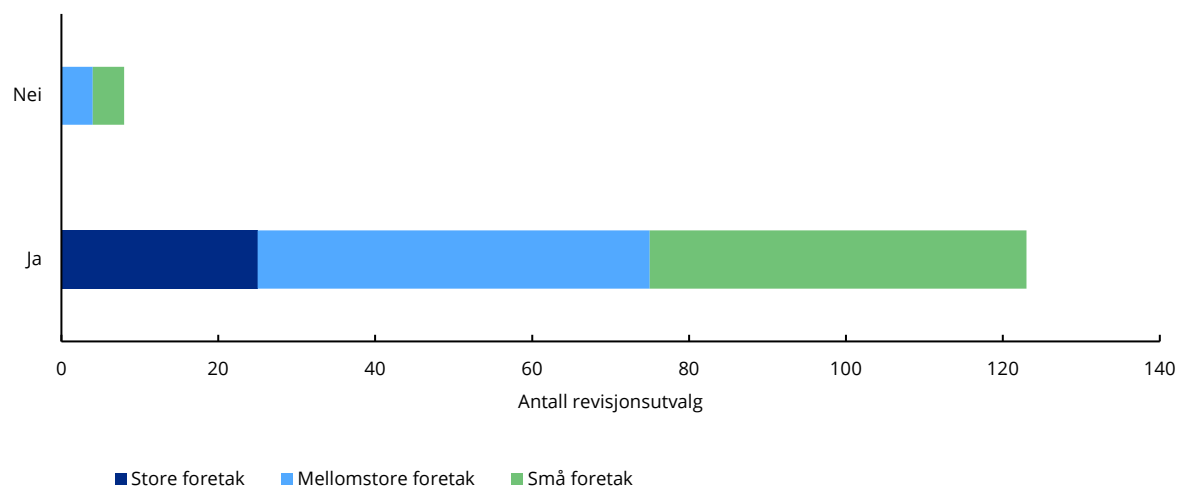
Som del av revisjonsutvalgets oppgaver knyttet til revisjonen, både i asal. § 6-43 bokstav a og d, vil det være naturlig at revisjonsutvalget diskuterer sentrale forhold i revisjonen som skal inkluderes i revisjonsberetningen, med revisor.

Spørsmål 3.5.10 Diskuterte revisjonsutvalget sentrale forhold i revisjonen (KAM) som skal inkluderes i revisjonsberetningen med revisor allerede i planleggings-/interimsfasen?

Note: Diagrammet viser andelen av hele utvalget (131 revisjonsutvalg)
 Kilde: Foretakenes egenrapportering spørsmål 3.5.10

Spørsmål 3.5.11 Diskuterte revisjonsutvalget sentrale forhold i revisjonen (KAM) som skal rapporteres i revisjonsberetningen med revisor i årsoppgjørrevisjonen?

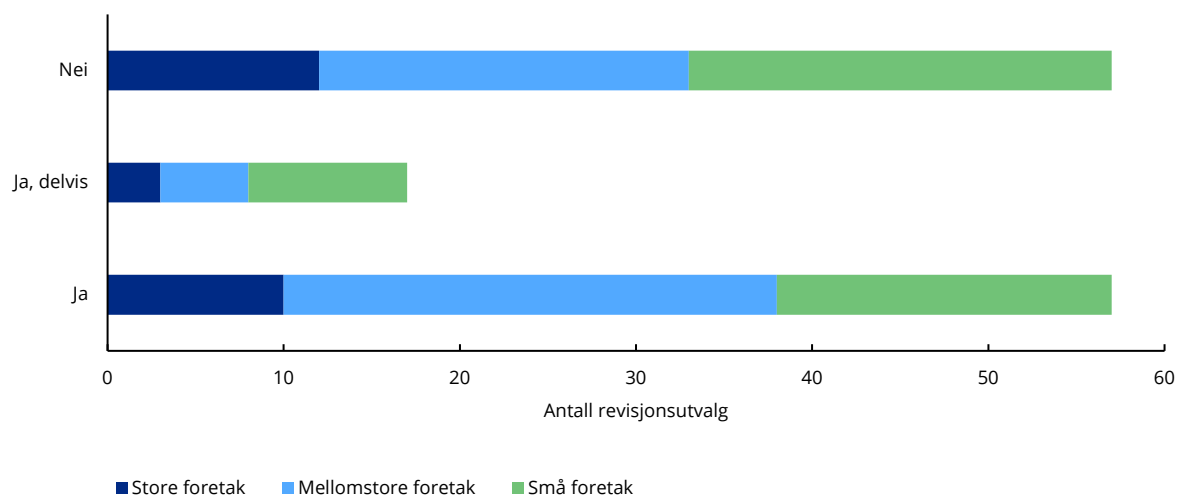
Note: Diagrammet viser andelen av hele utvalget (131 revisjonsutvalg)
 Kilde: Foretakenes egenrapportering spørsmål 3.5.11

De fleste revisjonsutvalg svarer at de diskuterer sentrale forhold i revisjonen med revisor både i planleggings-/interimsfasen og årsoppgjørrevisjonen. Finanstilsynet påpeker at de få revisjonsutvalg som ikke gjør dette, bør vurdere om det skal gjøres, for å sikre at de oppfyller sine oppgaver etter asal. § 6-43 bokstav a og d.

Revisors vesentlighetsvurderinger

Revisors vesentlighetsgrense er et beløpsmessig uttrykk for feilinformasjon i regnskapet, herunder utelatelser, som er å anse som vesentlige dersom de, enkeltvis eller samlet, rimelig kan forventes å påvirke de økonomiske beslutningene som treffes av bruker.

Spørsmål 3.5.12 Revisjonsforordningen artikkel 11, se revisorloven § 12-1, krever at revisor fremlegger en tilleggsrapport for revisjonsutvalget som skal angi det anvendte kvantitative vesentlighetsnivået som anvendes mv. Har revisor allerede informert om og diskutert sine vesentlighetsvurderinger med revisjonsutvalget?

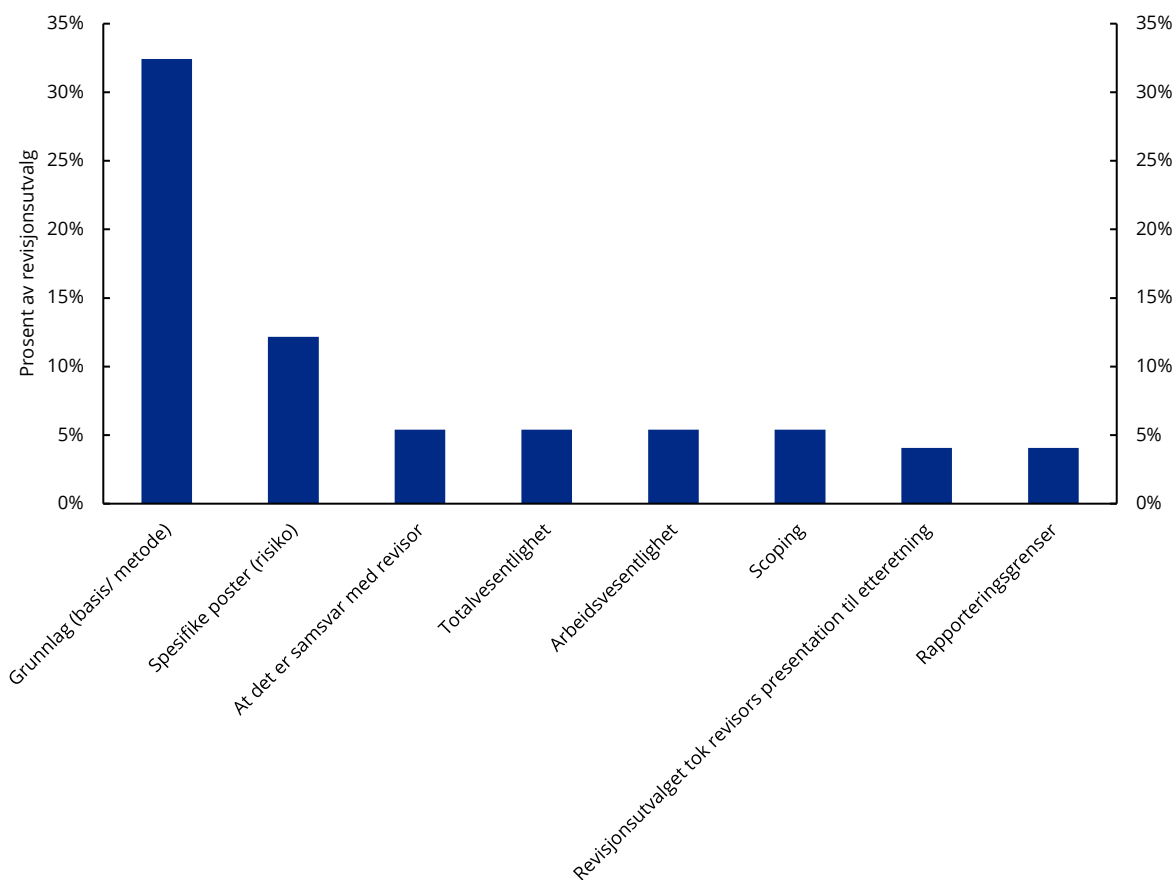
Note: Diagrammet viser andelen av hele utvalget (131 revisjonsutvalg)
Kilde: Foretakenes egenrapportering spørsmål 3.5.12

Til tross for at det ikke har vært et krav i tidligere lovgivning har 57 (43,5 %) revisjonsutvalg opplyst at revisor har informert om og diskutert sine vesentlighetsvurderinger med revisjonsutvalget. 17 (13 %) revisjonsutvalg opplyser at dette har blitt delvis informert og diskutert, mens 57 (43,5 %) revisjonsutvalg opplyser at revisor ikke har informert om og diskutert sine vesentlighetsvurderinger med revisjonsutvalget. Fra og med revisjonen av årsregnskapet for 2021 bør revisjonsutvalgene som ikke blir informert om vesentlighetsnivået i revisjonen av revisor i henhold til revisjonsforordningens artikkel 11, på eget initiativ sørge for å få denne informasjonen og diskutere dette med revisor. Revisor fastsetter sin vesentlighetsgrense i planleggingen og oppdaterer denne dersom tallgrunnlaget/virksomheten endrer seg betydelig. Revisjonsutvalget bør diskutere vesentlighetsgrense både i planleggingsfasen og avslutningsfasen, samt dersom grensen endrer seg underveis i revisjonen.

De revisjonsutvalg som svarte "Ja" eller "Ja delvis", ble bedt om å forklare revisjonsutvalgets vurderinger og spørsmål knyttet til den fastsatte revisjonsvesentligheten. Av de 74 revisjonsutvalgene som svarte "Ja" eller "Ja, delvis" på spørsmålet, viser stolpediagrammet nedenfor revisjonsutvalgets hyppigst gjentatte vurderinger og spørsmål knyttet til revisors fastsatte vesentlighetsgrense.

Spørsmål 3.5.12 Kommentarer til revisjonsutvalgets mest vesentlige vurderinger og spørsmål knyttet til den fastsatte revisjonsvesentligheten

Note: Diagrammet viser prosentandel av de 74 revisjonsutvalgene som svarte "Ja" eller "Ja, delvis" på spørsmål 3.5.12
 Kilde: Foretakenes egenrapportering spørsmål 3.5.12

Det er 21 revisjonsutvalg som ikke har forklart vurderingene som er gjort. 2 revisjonsutvalg påpeker at vesentlighet har blitt diskutert med revisor og at vesentlighet deretter har blitt justert. 1 revisjonsutvalg kommenterer at det utfordret vesentlighetsgrensen satt av revisor (men nevner ikke om vesentlighetsgrensen ble justert).

Finanstilsynet noterer at få av de 74 revisjonsutvalg som har svart "Ja" eller "Ja, delvis", setter seg inn i revisors vesentlighetsgrense og de vurderingene som ligger til grunn, for eksempel de kvantitative og kvalitative faktorene i vurderingen av vesentlighet og hvem som anses som viktige brukere av regnskapet.

Resultatet av denne kartleggingen bekrefter inntrykket i rapporten "Revisjonsutvalg og revisors vesentlighetsgrenser"²³, som Finanstilsynet publiserte i november 2021, om behov for økt oppmerksomhet rettet mot hvordan revisors vesentlighetsgrenser påvirker revisjonens kvalitet samt revisors rapportering. Det presiseres at undersøkelsen er basert på tidligere lovkrav.

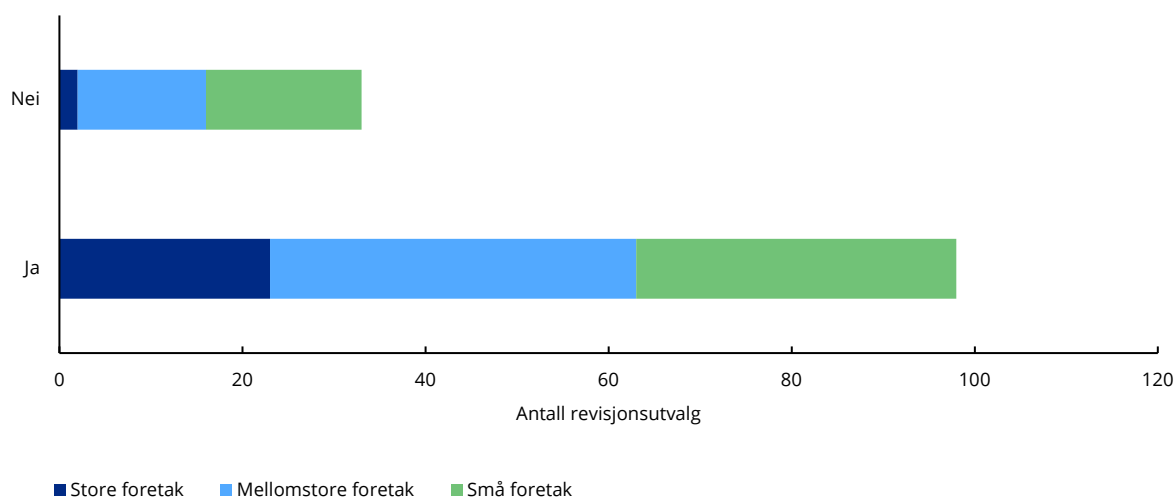
Fremover vil revisor måtte presentere sine vurderinger av kvantitative og kvalitative faktorer ved fastsettelsen av vesentlighetsgrensen for alle revisjonsutvalg, jf. kravene til tilleggsrapport. Selv om det ikke følger direkte av regler som tilsvarer EUs revisjonsdirektiv

²³ Finanstilsynets rapport om [Revisjonsutvalg og revisors vesentlighetsgrenser](#)

og revisjonsforordningen, forventes det ut fra formålet med revisjonsutvalget at utvalget i samarbeid med revisor vurderer hva som utgjør en vesentlig feil i regnskapet sett fra brukerens ståsted. Det vises til at revisjonsutvalget skal kunne forklare hvordan revisjonen har bidratt til integritet i regnskapsrapporteringen (ref. asal. § 6-43 a), og utvalget skal bidra til å sikre integritet i foretakets regnskapsrapporteringsprosess (ref. asal. § 6-43 b). Anvendelsen av vesentlighetsgrenser er sentralt for kvaliteten i begge disse prosessene. Spesielt vil revisors tilleggsrapport være nyttig for revisjonsutvalgene for å forstå betydningen av revisors vesentlighetsgrense for gjennomføringen av revisjonen. Revisjonsutvalgene skal motta rapporten fra revisor senest første tertial 2022 i forbindelse med avgivelse av revisors beretning for regnskapsåret 2021.

Endringer i tilnærmingen til revisjonen som et resultat av COVID-19

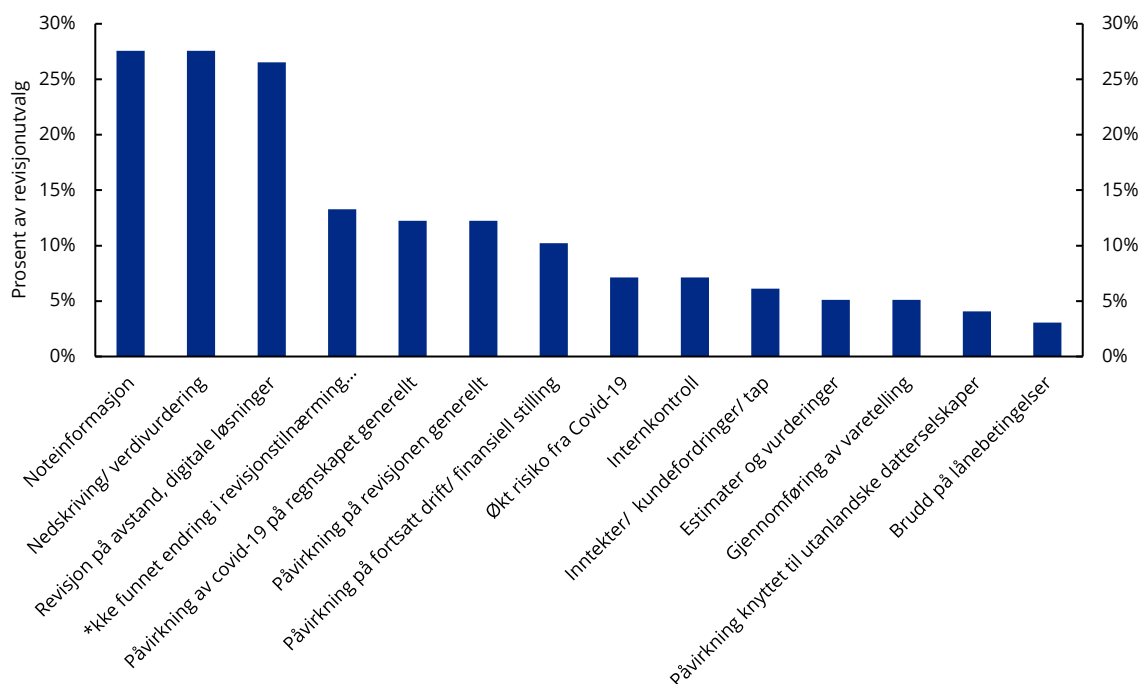
Spørsmål 3.5.13 Har revisjonsutvalget diskutert eventuelle endringer i tilnærmingen til revisjonen som et resultat av COVID-19 med revisor?

Note: Diagrammet viser andelen av hele utvalget (131 revisjonsutvalg)
Kilde: Foretakenes egenrapportering spørsmål 3.5.13

Av de 98 (75 %) revisjonsutvalgene (23 store, 40 mellomstore og 35 små foretak) som svarte "Ja" på spørsmålet, viser revisjonsutvalget i kommentarer hyppigst til at følgende poster/temaer/endringer ble diskutert med revisor.

Spørsmål 3.5.13 Kommentarer til endringer i tilnærmingen til revisjonen som et resultat av COVID-19

Note: Diagrammet viser prosentandel av de 98 revisjonsutvalgene som svarte "Ja" på spørsmål 3.5.13

*nødvendig.

Kilde: Foretakenes egenrapportering spørsmål 3.5.13

Generelt har revisjonsutvalgene ikke forklart hvilke endringer til tilnærmingen til revisjonen som ble diskutert, men snarere kommentert på hvilke poster i regnskapet som ble vurdert/diskutert for effekter knyttet til covid-19 sammen med revisor.

Utvalgte anonymiserte kommentarer:

"COVID-19 har hatt effekt både på selskapets egen finansielle rapportering og på revisors handlinger. I revisjonsutvalgets møte for andre kvartal 2020 viste administrasjonen hvordan ulike elementer av ESMA's publikasjon knyttet til COVID-19 hadde påvirket kvartalsrapporten. Temaet har vært løpende diskutert med revisor, og som nevnt under spørsmål 3.5.9 ble dette presentert som et fokusområde i revisjonen."

"The consequences of the Covid-19 and the collapse in the petroleum prices in 2020 required close dialogue with the auditor regarding assessment of going concern, considerations of covenant breaches, impairment assessments, need for information in notes etc. The company has software solutions enabling efficient collaboration with both audit committee, auditors and employees working from home."

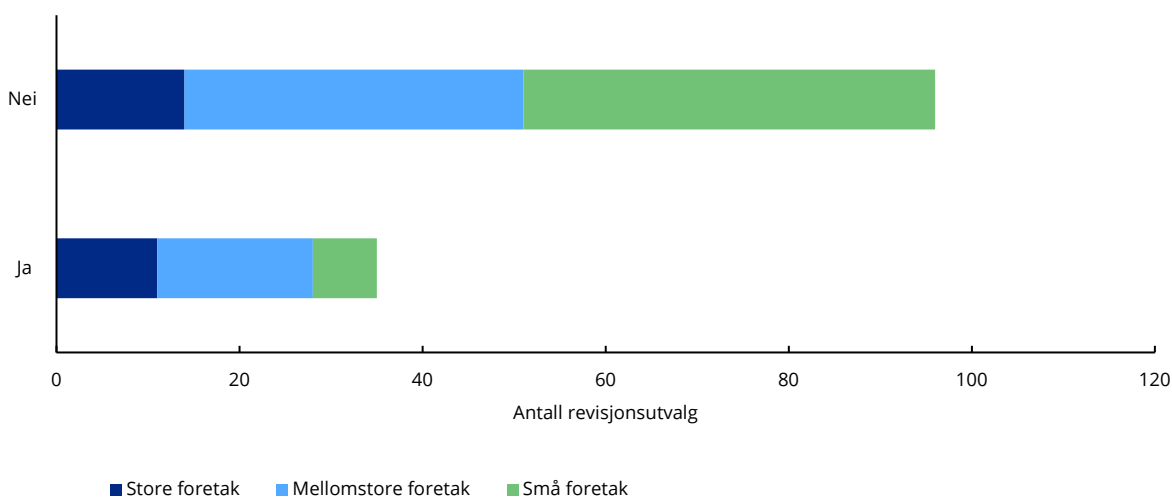
"A higher level of audit focus on the revenue recognition process, critical management judgments, and impairment assessment of assets."

"Økt fokus på forståelse av mulige innvirkninger på internkontroll samt gjennomføring av varetelling der fysisk tilstedelse ikke var mulig."

Av de 33 (25 %) revisjonsutvalgene (2 store, 14 mellomstore og 17 små foretak) som svarte "Nei" på spørsmålet, viser de fleste til at endringer i tilnærming til revisjonen ikke var nødvendige ettersom foretaket ikke blitt vesentlig påvirket av covid-19.

Endringer i tilnærmingen til revisjonen på grunn av klimarisiko

3.5.14 Har revisjonsutvalget diskutert eventuelle endringer i tilnærmingen til revisjonen pga. klimarisiko med revisor?

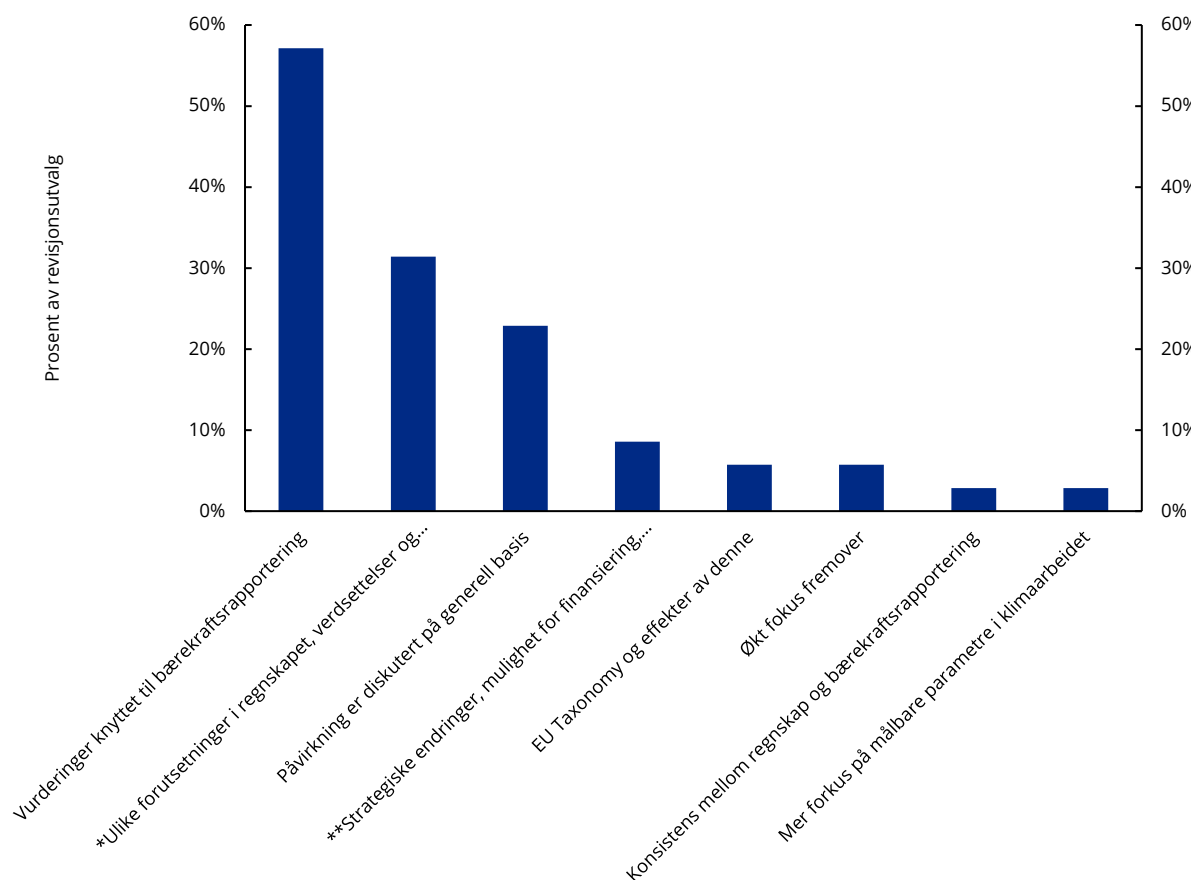
Note: Diagrammet viser andelen av hele utvalget (131 revisjonsutvalg)

Kilde: Foretakenes egenrapportering spørsmål 3.5.14

35 (27 %) revisjonsutvalg (11 store, 17 mellomstore og 7 små foretak) svarte at det var blitt diskutert eventuelle endringer i tilnærmingen til revisjonen på grunn av klimarisiko med revisor. Finanstilsynet noterer at 96 (73 %) revisjonsutvalg (14 store, 37 mellomstore og 45 små foretak) svarte at dette ikke var diskutert med revisor. Klimarisiko kan være av stor betydning for vurderingen av foretakets fremtidsutsikter og for verdsettelse av foretakets eiendeler. Eventuelle endringer i tilnærming til revisjonen på grunn av klimarisiko bør derfor vurderes og diskuteres i revisjonsutvalget og med revisor.

Revisjonsutvalgene som svarte ja, ble bedt om å forklare kort hvilke endringer som hadde blitt diskutert.

Spørsmål 3.5.14 Kommentarer til endringer i tilnærmingen til revisjonen som er diskutert på grunn av klimaendringer

Note: Diagrammet viser prosentandel av de 35 revisjonsutvalgene som svarte "Ja" på spørsmål 3.5.14

*nedskrivingsvurderinger.

**og investeringsbeslutninger.

Kilde: Foretakenes egenrapportering spørsmål 3.5.14

Utvalgte anonymiserte kommentarer:

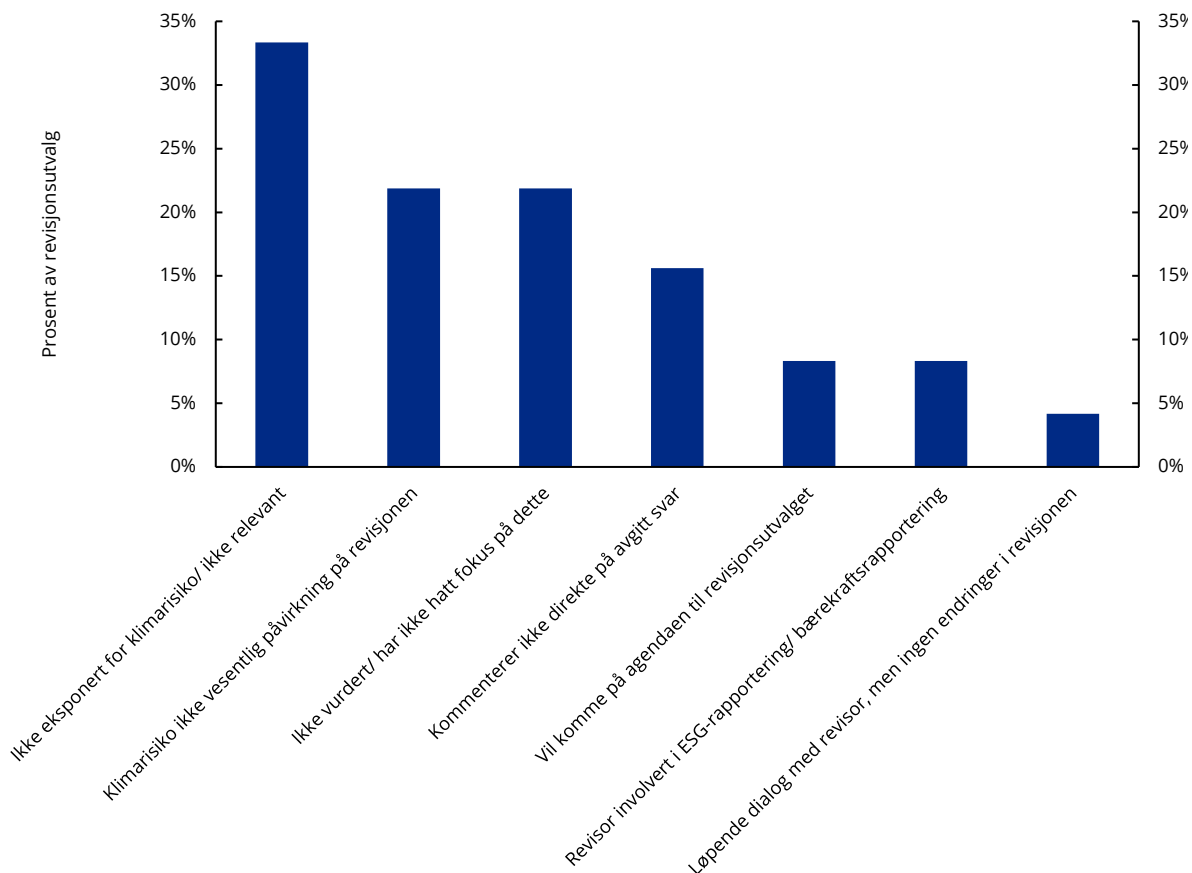
"Reported on assessment on how climate was addressed in the financial reporting and consistency towards the sustainability report. Increased focus on basis for estimates, i.e. future commodity price assumptions, and how the risks and uncertainties arising from climate change has been assessed and addressed, including disclosure of commodity price information in the financial reporting."

"With the FY 2020 annual statements, a comprehensive ESG report [...] was published, which was reviewed and discussed with the statutory auditor. This issue will also be considered in the impairment assessment and the possible effect on the assets' residual value, useful life of vessels and development in charter rates."

"Decommissioning projects and effects on the financial statements, potential new or changes in regulation, future oil price assumptions etc."

Revisjonsutvalgene som svarte nei, ble bedt om å forklare kort hvorfor ikke.

Spørsmål 3.5.14 Kommentarer til hvorfor det ikke er gjort endringer i tilnærmingen til revisjonen som er diskutert på grunn av klimaendringer

Note: Diagrammet viser prosentandel av de 96 revisjonsutvalgene som svarte "nei" på spørsmål 3.5.14

Kilde: Foretakenes egenrapportering spørsmål 3.5.14

Utvalgte anonymiserte kommentarer:

"Bærekraftsrapporten og ESG - effekter generelt har vært gjennomgående diskutert i revisjonsutvalget der revisor deltar. Dette har påvirkning på regnskapet for eksempel gjennom lavere fremtidige prisforutsetninger og økte klimaavgifter, og således hatt effekt også på revisors gjennomgang av disse forutsetningene. Revisor leser også gjennom selskapets bærekraftsrapport, uten at de gir noen form for verifikasjon av denne. Det har følgelig vært implisitt dialog mellom revisjonsutvalg og revisor om klimarisiko, uten at det spesifikt har vært diskutert eventuelle endringer i tilnærmingen til revisjonen."

Basert på revisjonsutvalgenes kommentarer synes det å være varierende grad av vurderinger knyttet til klimaendringenes påvirkning på revisjonen.

3.6 Forberedelse av styrets oppfølging av regnskapsrapporteringsprosessen

Lovkrav

Etter asal. § 6-43 "Revisjonsutvalgets oppgaver" bokstav b skal revisjonsutvalget "*forberede styrets oppfølging av regnskapsrapporteringsprosessen og komme med anbefalinger eller forslag for å sikre dens integritet [...]*"

Kommentar til lovkrav

Kravet om å forberede styrets oppfølging av regnskapsrapporteringsprosessen er uendret, men fra 1. januar 2021 er det føyd til lovkravet "*og komme med anbefalinger eller forslag for å sikre dens integritet*".

Begrepet "regnskapsrapporteringsprosess" er benyttet tre ganger i paragrafene om revisjonsutvalg og benyttes ingen andre steder i allmennaksjeloven. Begrepet er ikke nærmere definert i allmennaksjeloven.

I merknader til asal. § 6-43 i lovforarbeidene står det i punkt 16.7:

"Når det gjelder bruken av begrepet "regnskapsrapporteringsprosessen" i bestemmelsens nr. 1, vises det til omtalen i merknadene til forslaget til ny § 3-3b i regnskapsloven på s. 123-124 i NOU 2008:16. Departementet bemerker imidlertid at revisjonsutvalgets oppgaver etter denne bestemmelsen ikke er avgrenset til kun å omfatte prosessen med hensyn til avleggelse av årsregnskapet, men til regnskapsbehandlingen generelt, herunder også prosessen med avleggelse av delårsregnskap etter annen lovgivning, for eksempel etter verdipapirhandelloven, samt at det er forutsatt at revisjonsutvalget i en viss utstrekning også må ta i betraktning opplysninger som gis i tilknytning til de egentlige regnskapsopplysninger. Dette vil for eksempel omfatte opplysninger som må gis i årsberetningen, blant annet om risiko- og usikkerhetsfaktorer, om fremtidig utvikling og forutsetningen om fortsatt drift samt om miljø, likestilling mv. Revisjonsutvalget bør også vurdere foretakets øvrige rapportering, herunder rapportering om foretaksstyring (etter NUES anbefaling, eventuelt opplysninger som kreves etter forslaget til ny § 3-3b i NOU 2008:16), samt pliktig rapportering til tilsynsmyndigheter og regulerte markeder etter annen lovgivning, herunder verdipapirhandelloven, børsloven, kredittilsynsloven mv."²⁴

Omtalen ovenfor viser at innholdet i begrepet "regnskapsrapporteringsprosess" er omfattende. En klar forståelse av hva som inngår er sentralt for at revisjonsutvalget skal kunne oppfylle lovpålagte oppgaver og Finanstilsynet mener det er naturlig at revisjonsutvalget har vurdert hva som er omfattet av regnskapsrapporteringsprosessen i foretaket.

Videre, i merknaden til asal. § 6-43 i forarbeidene punkt 16.7 står det:

"Det presiseres at prosessen med å utarbeide fullstendige og korrekte regnskaper i utgangspunktet er ledelsens oppgave og styrets ansvar. Revisjonsutvalgets rolle vil således særlig være å vurdere ledelsens vesentlige beslutninger om foretakets regnskaps- og rapporteringspolitikk, herunder prinsipielle beslutninger knyttet til valg

²⁴ [Ot.prp. nr. 78 \(2008-2009\) \(regjeringen.no\)](#), side 99

av regnskapsprinsipper og viktige beslutninger om prinsippanvendelse, samt vesentlige estimater og vurderinger. Revisjonsutvalget bør også vurdere om foretakets finansielle rapportering fremstår som tilstrekkelig informativ og korrekt, og føre kontroll med at opplysninger ikke presenteres på en måte som kan fremstå som villedende eller uriktig. Siden det er styret som har ansvaret for foretakets finansielle rapportering, bør revisjonsutvalgets vesentlige vurderinger presenteres for det samlede styret. Der hvor det etter revisjonsutvalgets oppfatning er behov for nærmere oppfølging av foretakets finansielle rapportering, eller hvor revisjonsutvalget mener regnskapsopplysninger eller -presentasjon bør endres, må det gis særskilte anbefalinger til styret om dette."²⁵

Finanstilsynet noterer at det er en omfattende oppgave å forberede styrets oppfølging av regnskapsrapporteringsprosessen. I det utvidede lovkravet i asal. § 6-43 bokstav b som trådte i kraft i 2021 presiseres det at revisjonsutvalget i tillegg til forberedelse av oppfølgingen også skal komme med anbefalinger eller forslag for å sikre integritet i regnskapsrapporteringsprosessen. Kompetansen og forståelsen av regnskapsrapporteringsprosessen skal være tilstrekkelig til at revisjonsutvalget kan komme med slike anbefalinger eller forslag. Revisjonsutvalget bør sørge for at alle aktuelle og vesentlige problemstillinger og vurderinger knyttet til regnskapsrapporteringsprosessen er behandlet av revisjonsutvalget. Som illustrert av spørsmålene og svarene nedenfor, gjelder dette for eksempel vesentlige regnskapsmessige problemstillinger, ledelsens vesentlighetsvurderinger, klimarelaterte vurderinger og vurderinger av alternative resultatmål.

Arbeidet med å forberede styrets oppfølging av regnskapsrapporteringsprosessen, og komme med anbefalinger eller forslag for å sikre dens integritet, er også tett knyttet opp mot revisjonsutvalgets plikt til å overvåke systemene for internkontroll, risikostyring og internrevisjon for så vidt gjelder selskapets regnskapsrapportering i asal. § 6-43 c (se avsnitt 3.7).

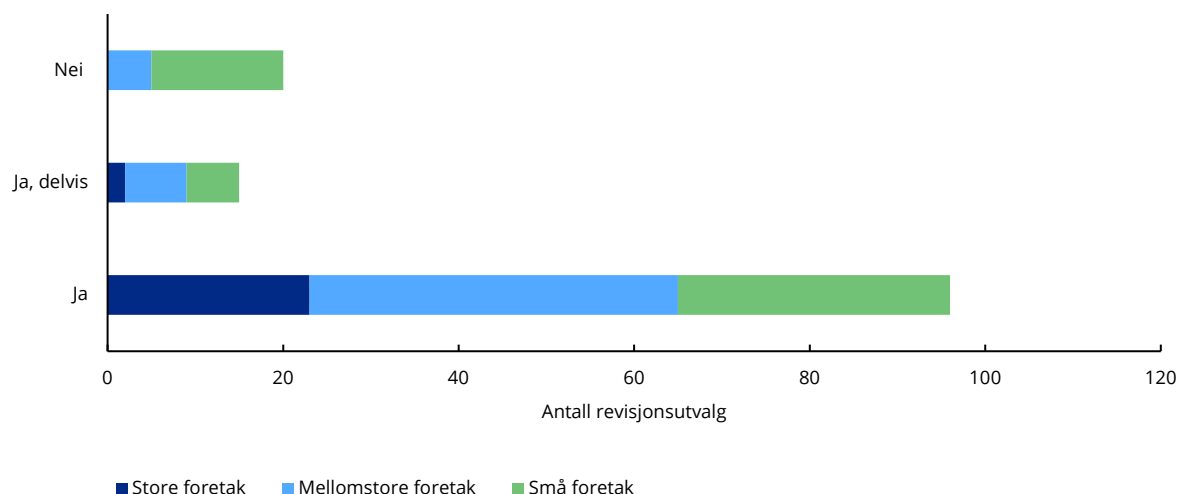
²⁵ [Ot.prp. nr. 78 \(2008-2009\) \(regjeringen.no\)](#), side 74

Resultater

Revisjonsutvalgets forberedelse av styrets oppfølging av regnskapsrapporteringsprosessen

Spørsmål 3.6.1 Forbereder revisjonsutvalget styrets oppfølging av regnskapsrapporteringsprosessen?

Note: Diagrammet viser andelen av hele utvalget (131 revisjonsutvalg)

Kilde: Foretakenes egenrapportering spørsmål 3.6.1

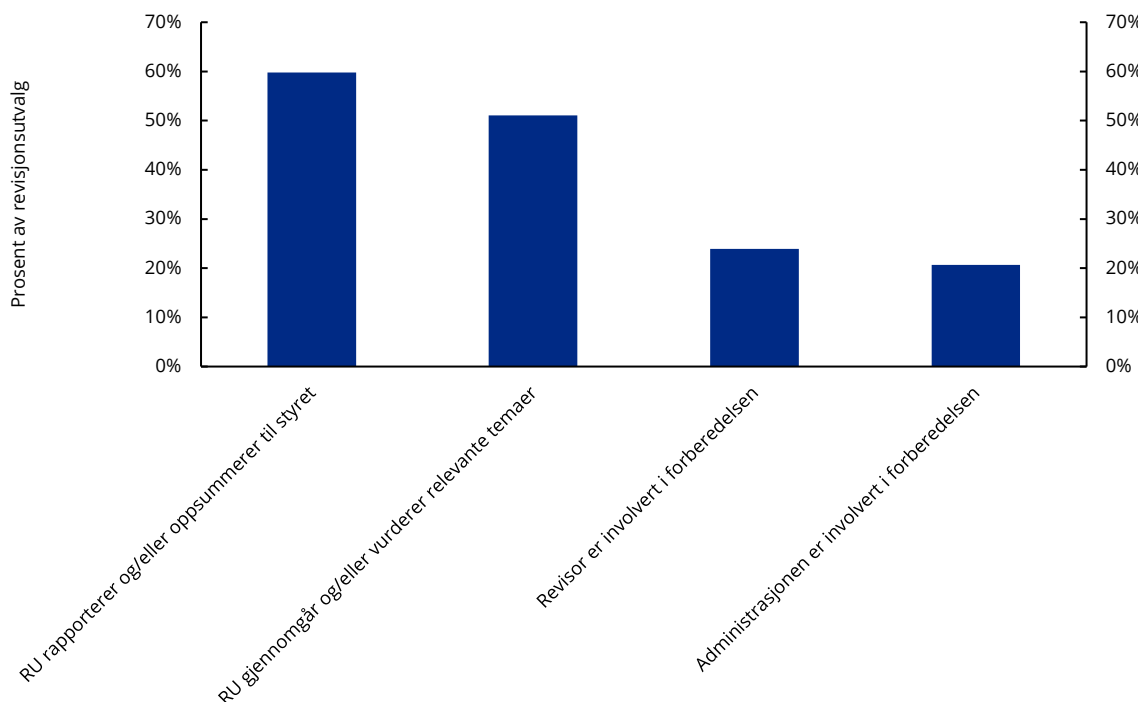
Revisjonsutvalgene ble bedt om å kommentere hvordan de forbereder styrets oppfølging av regnskapsrapporteringsprosessen hvis de svarte "Ja" eller "Ja, delvis". Hvis de svarte "Nei", ble revisjonsutvalgene bedt om å kommentere hvorfor de ikke gjør dette.

Av de 20 (15 %) revisjonsutvalgene (5 mellomstore og 15 små foretak) som svarte "Nei" på spørsmålet, er begrunnelsen fra 18 av dem at det er hele styret som fungerer som revisjonsutvalg, og derfor blir forberedelser gjort av styret samlet. Kommentarene til de øvrige to er at revisjonsutvalget er under endring, og nye medlemmer kommer til å følge dette opp, samt at dette vil komme på agendaen i 2021. Finanstilsynet minner om at dette var et lovkrav også før endringene trådte i kraft.

Av de 15 (11 %) revisjonsutvalgene (1 stort, 7 mellomstore og 7 små foretak) som har svart "Ja, delvis", er det hele styret som fungerer som revisjonsutvalg for 2 av foretakene og derfor blir forberedelser gjort av styret samlet. For resterende revisjonsutvalg fremkommer det ikke klart fra kommentarene hvorfor de svarte "Ja, delvis". 2 av revisjonsutvalgene viser til at forberedelser gjøres for oppfølging av revisjonen. 5 av revisjonsutvalgene kommenterer på at forberedelser gjøres av eller gjennomgås med administrasjonen. Videre kommenterer 2 av revisjonsutvalgene at det arbeides med å få dette på plass eller gjøre det mer detaljert. Finanstilsynet minner om at dette var et lovkrav også før endringene trådte i kraft.

96 (73 %) av revisjonsutvalgene (23 store, 42 mellomstore og 31 små foretak) svarte "Ja" på at de forbereder styrets oppfølging av regnskapsrapporteringsprosessen. Mange av kommentarene er kortfattet og gir ikke grunnlag for å gi dypere innsikt i hvordan revisjonsutvalget forbereder styrets oppfølging av regnskapsrapporteringsprosessen. Stolpediagrammet nedenfor viser hva foretakene hyppigst har henvist til i sine kommentarer knyttet til hvordan forberedelsen gjøres.

Spørsmål 3.6.1 Kommentarer til hvordan revisjonsutvalget forbereder styrets oppfølging av regnskapsrapporteringsprosessen

Note: Diagrammet viser prosentandelen av de 96 revisjonsutvalgene som svarte "Ja" på spørsmål 3.6.1
Kilde: Foretakenes egenrapportering spørsmål 3.6.1

Finanstilsynet noterer at 4 av de 96 revisjonsutvalgene bare viser til forberedelser knyttet til oppfølging av revisjonen, ikke regnskapsrapporteringsprosessen i sin helhet. Basert på de samlede kommentarene observerer Finanstilsynet at det foreligger rom for forbedring i revisjonsutvalgenes forberedelse av styrets oppfølging av regnskapsrapporteringsprosessen.

Nedenfor gjengir Finanstilsynet noen av de kommentarene som ble gitt i undersøkelsen knyttet til hvordan revisjonsutvalget forbereder styrets oppfølging av regnskapsrapporteringsprosessen. Kommentarene viser ulikt fokus og praksis i revisjonsutvalgene. Finanstilsynet har ikke gjort videre oppfølging av svarene i undersøkelsen og vet av den grunn eksempelvis ikke om de er fullstendige.

Utvalgte kommentarer som er anonymisert:

"All ekstern regnskapsrapportering, både kvartalsrapportering og årsrapport, behandles grundig av revisjonsutvalget forut for vedtak i styret. I forkant av møtet i revisjonsutvalget sendes et utkast til kvartals- eller års-rapporten til medlemmene. Disse sender tilbake sine individuelle spørsmål og kommentarer i forkant slik at man har en oppdatert versjon for felles gjennomgang i selve møtet. Administrasjonen gjennomgår der også hovedtrekkene i regnskapene samt grunnlaget for vesentlige vurderingsposter. Revisjonsutvalget vurderer disse individuelt og gis anledning til å støtte og/eller utfordre de vurderinger som er gjort av administrasjonen. Vurderingsposter blir også kommentert av revisor."

"Gjennomgang av regnskap og spesielle vurderingsposter på revisjonsutvalgsmøtene. Materialet mottas i god tid, ledelsen utfordres. Revisor tilstede på alle møter, gir tilgang til faglig eksterne vurderinger/innspill."

"Revisjonsutvalget forbereder styrets oppfølging ved at det avholdes møter i revisjonsutvalget i forkant av alle styremøter som godkjenner regnskapsrapportering. I revisjonsutvalgets møter er regnskapsmessig problemstillinger og prosess for utarbeidelse av rapport alltid på agenda. Revisjonsutvalget mottar alltid dokumenter til diskusjon og gjennomgang i forkant av møtene og forbereder ev. anbefalinger og forslag. Til stede i møtene er revisjonsutvalgets medlemmer, administrasjon og eksterne revisor. I styremøte gir leder av revisjonsutvalget en redegjørelse av hva som har vært diskutert og anbefalinger."

"Revisjonsutvalget er et saksforberedende og rådgivende organ for styret for alle forhold knyttet til regnskapsrapportering, revisjon, intern kontroll og risikostyringen. Alle vesentlige forhold behandlet i revisjonsutvalget rapporteres til styret. Gjennom året overvåker revisjonsutvalget regnskapsrapporteringsprosessene og diskuterer og avklarer vesentlige forhold med administrasjonen og revisor."

Finanstilsynet mener det er naturlig at revisjonsutvalgets forberedelsesarbeid, og arbeid knyttet til å komme med anbefalinger eller forslag for å sikre regnskapsrapporteringsprosessens integritet, *eksempelvis* kan omfatte:

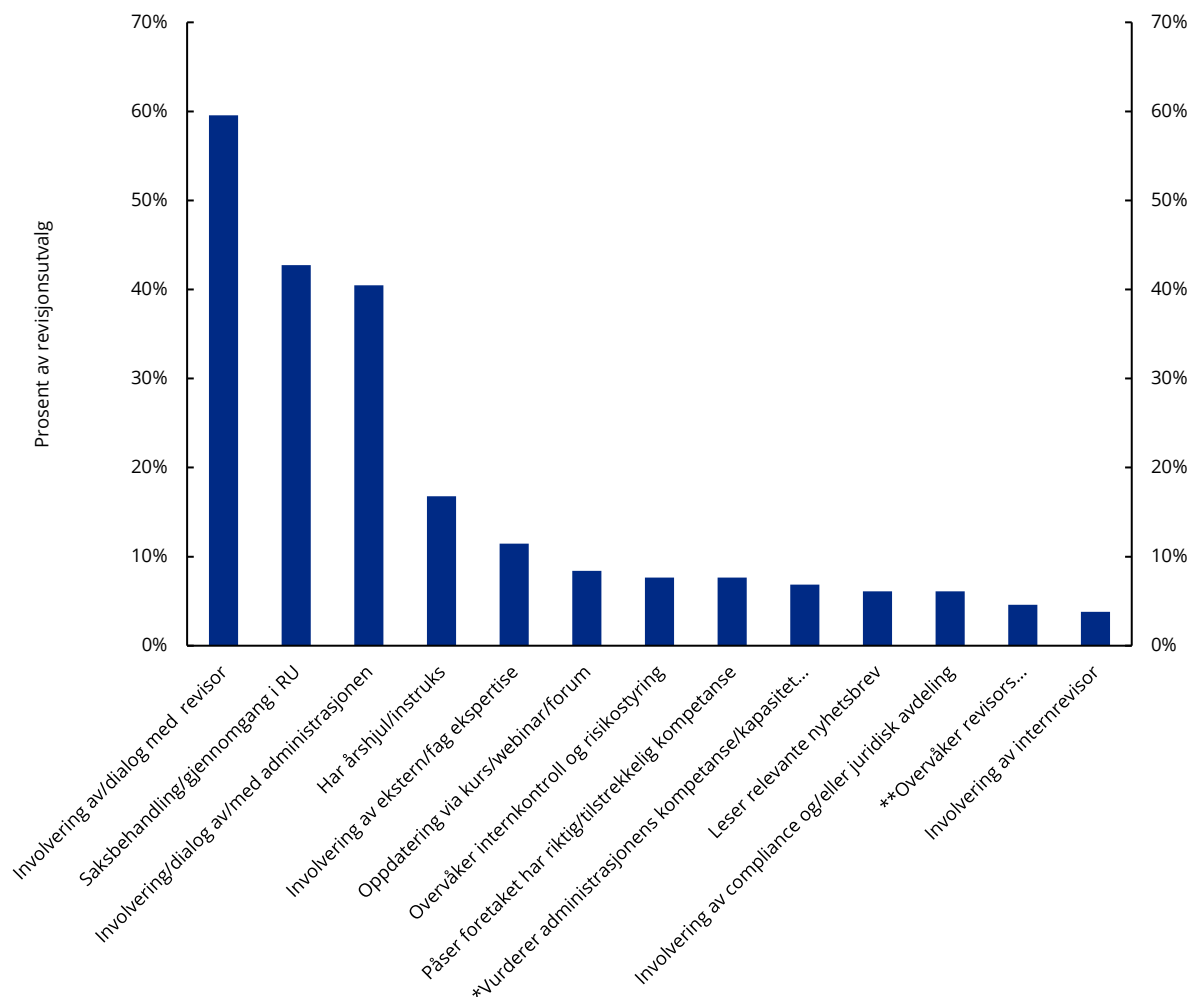
- å vurdere om kompetansen i organisasjonen, i forhold til det som inngår i regnskapsrapporteringsprosessen, er tilfredsstillende,
- at finansiell og relevant ikke-finansiell rapportering²⁶ er i tråd med relevante krav,
- at skjønnsutøvelse er i tråd med relevante krav, det vil eksempelvis si en forventningsrett oppfatning av bransjens utsikter og foretakets fremtidige kontantstrømmer,
- at finansiell og ikke-finansiell rapportering gir en balansert fremstilling

---

²⁶ Med finansiell og ikke-finansiell rapportering menes årsregnskap (inkludert eventuelle rapporter inntatt ved henvisning) og kvartalsrapporter. Med lover, regelverk og anbefalinger menes eksempelvis regnskapsloven, verdipapirhandelloven, IFRS' og ESMA's retningslinjer for alternative resultatmål.

Videre ble revisjonsutvalgene spurt om følgende:

Spørsmål 3.6.2 Hva er de viktigste retningslinjene revisjonsutvalget følger for å sikre at den finansielle og ikke-finansielle rapporteringen til enhver tid er i samsvar med relevante lover, regelverk og anbefalinger?

Note: Diagrammet viser prosentandelen av hele utvalget (131 revisjonsutvalg)

*... i møte med revisor og uten administrasjonen til stede

**... uavhengighet, kvalifikasjoner og ytelser

Kilde: Foretakenes egenrapportering spørsmål 3.6.2

Revisjonsutvalgene besvarte spørsmålet i fritekst kommentarfelt. Det er stor variasjon i hvor grundig retningslinjene er beskrevet og flere foretak har ikke besvart spørsmålet direkte. Finanstilsynet har sammenstilt kommentarene og stolpediagrammet ovenfor viser retningslinjene som revisjonsutvalgene hyppigst viser til for å sikre at den finansielle og ikke-finansielle rapporteringen til enhver tid er i samsvar med relevante lover, regelverk og anbefalinger. Det synes å være store forskjeller i hvor omfattende, formaliserte og detaljerte retningslinjer revisjonsutvalgene har for å sikre dette. Finanstilsynet observerer at involvering av revisor og administrasjon er vist til av mange revisjonsutvalg, samt saksbehandling og gjennomgang av saker i revisjonsutvalget. Finanstilsynet minner om at revisjonsutvalget på selvstendig grunnlag bør vurdere og konkludere på de oppgavene det har, selv om revisjonsutvalget får innspill, utredninger og synspunkter fra revisor, administrasjonen og andre interne eller eksterne aktører.

Følgende eksempel viser et av de revisjonsutvalgene som grundigere beskriver de viktigste retningslinjene for å sikre at den finansielle og ikke-finansielle rapporteringen til enhver tid er i samsvar med relevante lover, regelverk og anbefalinger:

"Revisjonsutvalget har løpende dialog med revisor og administrasjonen om endringer i relevant regelverk, og dette er også tatt inn i årshjulet som danner utgangspunkt for agenda i møtene. På dette årshjulet ligger også jevnlig innsjekker med selskapets Compliance Manager, samt selskapets internrevisor (som deltar fast i revisjonsutvalget). I årshjulet legges også inn detaljerte periodiske gjennomganger (dyp dykk) av temaer som er av vesentlig betydning for selskapets rapportering. Eksempler på slike temaer er skatt og fjerningsforpliktelser.

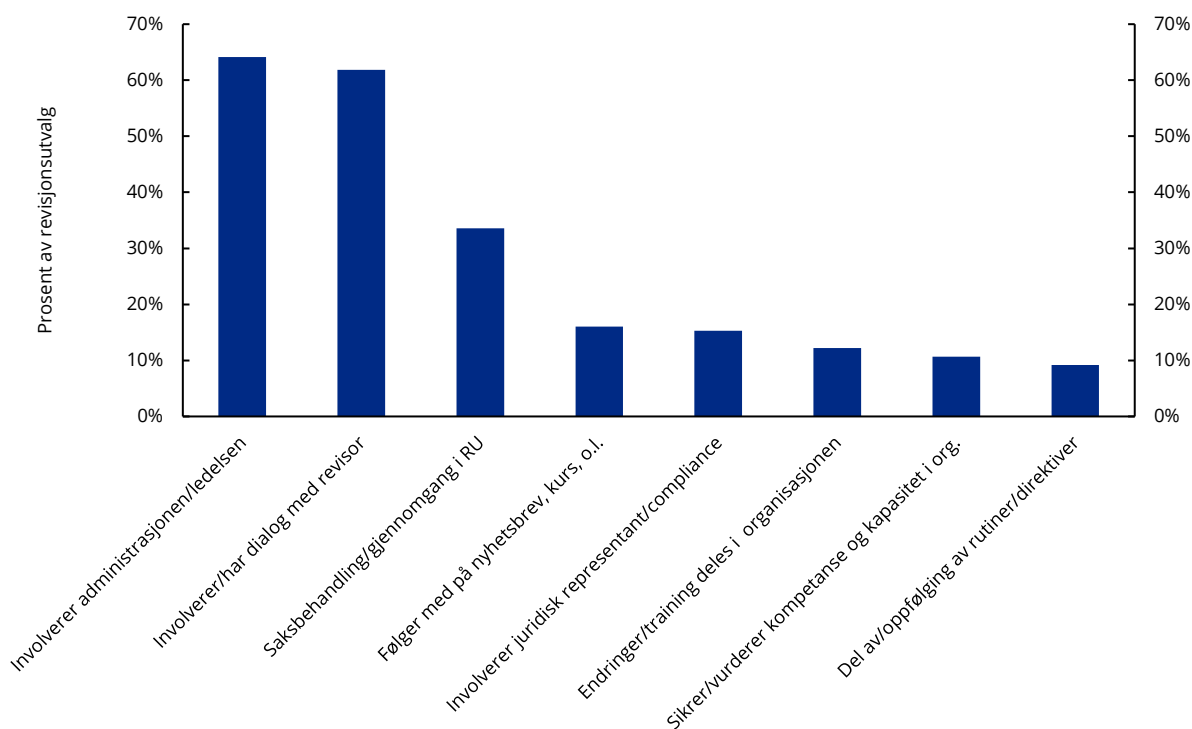
Forut for implementering av nye regnskapsstandarder gjennomgås både de prinsipielle og de praktiske konsekvensene for selskapets rapportering med revisjonsutvalget.

Revisjonsutvalget har diskusjoner i møte med revisor uten administrasjonen til stede, som blant annet går på kompetanse og kapasitet i administrasjonen. Utvalget har også dialog og deltar på seminarer med andre revisorer enn selskapets egen.

I mandatet til revisjonsutvalget ligger et særlig ansvar for oppfølging av skjønsmessige vurderingsposter, herunder transaksjoner med nærstående parter. Det er utarbeidet en egen policy for transaksjoner med nærstående parter som er noe strengere enn kravene i allmennaksjeloven i forhold til innhenting av vurderinger fra uavhengig tredjepart."

Videre ble revisjonsutvalgene spurt om følgende:

Spørsmål 3.6.3 Hvordan sikrer revisjonsutvalget at de relevante lover, regelverk og anbefalinger og eventuelle endringer i disse er kjent i de deler av organisasjonen som bør ha denne kunnskapen (inkludert revisjonsutvalget selv)?

Note: Diagrammet viser prosentandelen av hele utvalget (131 revisjonsutvalg)

Kilde: Foretakenes egenrapportering spørsmål 3.6.3

Revisjonsutvalgene besvarte spørsmålet i fritekst kommentarfelt. Det er stor variasjon i hvor grundig handlingene er beskrevet og flere foretak har ikke besvart spørsmålet direkte. Finanstilsynet har sammenstilt kommentarene og stolpediagrammet ovenfor viser de handlinger som revisjonsutvalgene hyppigst viser til for å sikre at de relevante lover, regelverk og anbefalinger og eventuelle endringer i disse er kjent i de deler av organisasjonen som bør ha denne kunnskapen. Likt svarene på forrige spørsmål fremstår det også her å være store forskjeller i hvor omfattende, formaliserte og detaljerte handlinger revisjonsutvalgene foretar for å sikre dette. Finanstilsynet observerer at involvering av administrasjon/ledelse og involvering/dialog med revisor, samt saksbehandling eller gjennomgang i revisjonsutvalget, er vist til av mange revisjonsutvalg.

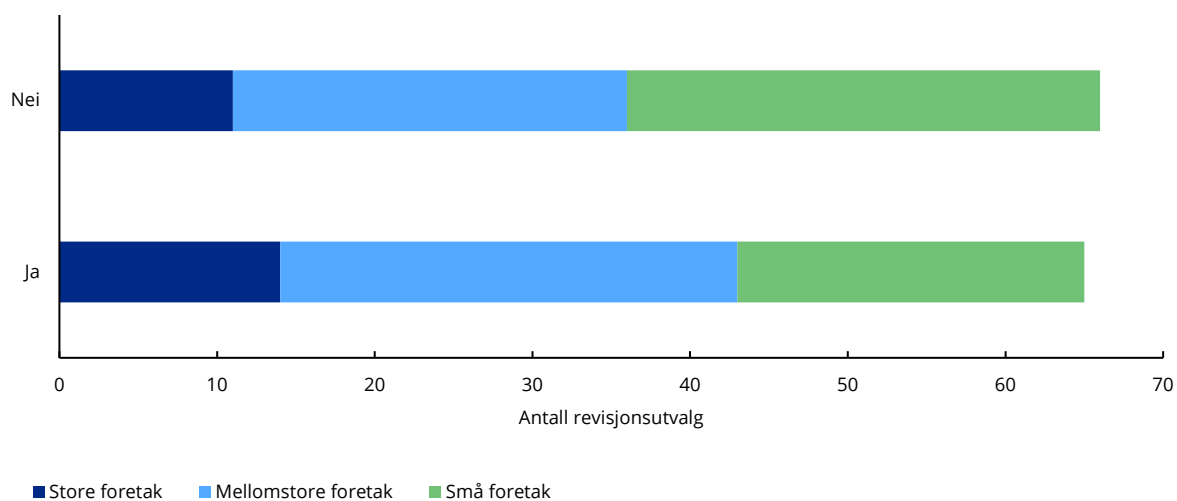
Følgende eksempel er et av de revisjonsutvalg som grundigere beskriver hvordan revisjonsutvalget sikrer at de relevante lover, regelverk og anbefalinger og eventuelle endringer i disse er kjent i de delene av organisasjonen som bør ha denne kunnskapen (inkludert revisjonsutvalget selv):

"Løpende dialog med revisor vedrørende endringer i relevant regelverk.
- Innhentelse av vurderinger, enten fra administrasjonen eller fra eksterne, av endringer i regelverk og dets påvirkning på selskapets rapportering.
- Sikre at selskapet har riktig og tilstrekkelig kompetanse innenfor de relevante fagområder.
- Diskusjoner i møter med revisor der administrasjonen ikke er til stede for å vurdere administrasjonen kompetanse.
- Selskapets juridiske direktør er til stede på revisjonsutvalgsmøter, og det rapporteres kvartalsvis til revisjonsutvalget på compliance temaer."

Finanstilsynet noterer at 3 foretak svarer på spørsmål 3.6.3 at dette ikke gjøres av revisjonsutvalget.

Revisjonsutvalgets anbefalinger eller forslag for å sikre regnskapsrapporteringsprosessens integritet

Spørsmål 3.6.4 Har revisjonsutvalget i referanseperioden kommet med anbefalinger eller forslag for å sikre integriteten i foretakets regnskapsrapporteringsprosess?

Note: Diagrammet viser andelen av hele utvalget (131 revisjonsutvalg)

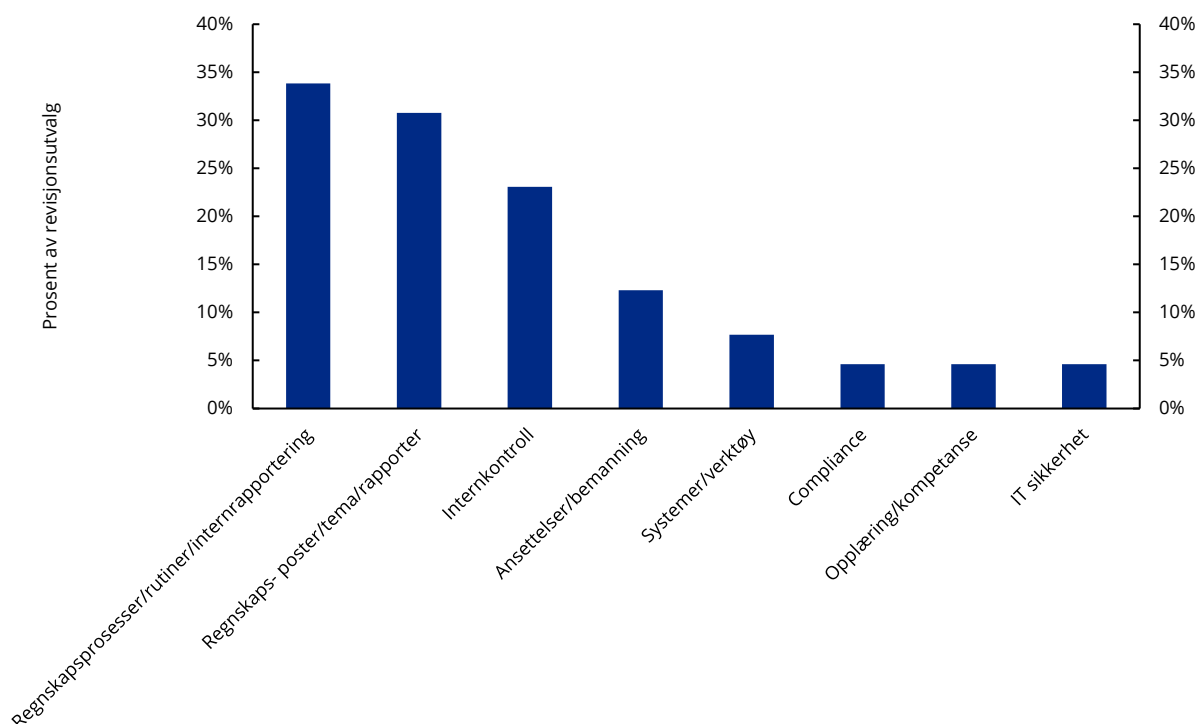
Kilde: Foretakenes egenrapportering spørsmål 3.6.4

Revisjonsutvalgene som svarte "Ja" på spørsmålet, ble bedt om å beskrive de tre viktigste anbefalingene eller forslagene som ble gitt. De som svarte "Nei", ble bedt om å forklare hvorfor det ikke ble gitt noen anbefalinger eller forslag.

Av de 66 (50 %) revisjonsutvalgene som svarte "Nei" (11 store, 25 mellomstore og 30 små foretak), har 56 % ikke gitt noen forklaring på hvorfor anbefalinger eller forslag ikke ble gitt utover at det ikke var behov for dette. 14 % har begrunnet svaret med at de har hatt dialog med revisor, regnskapsavdeling, administrasjon eller ekstern konsulent som ikke tilsier at det er behov for anbefalinger eller forslag knyttet til integriteten i foretakets regnskapsrapporteringsprosess. 8 % av foretakene som har svart "Nei", begrunner det med at revisjonsutvalget har vurdert at integriteten i foretakets regnskapsrapporteringsprosess er høy. 6 % kommenterer at de hatt løpende kommunikasjon med ledelsen eller styret for å formidle sine forslag og vurderinger, men at dette ikke er formalisert, og derfor har spørsmålet blitt besvart med "Nei". 5 % sier at de vil forbedre prosessen med å gi anbefalinger eller forslag for å sikre integriteten i foretakets regnskapsrapporteringsprosess. De resterende 11 % som svarte "Nei", har oppgitt andre grunner for hvorfor det ikke er gitt slike anbefalinger eller forslag. Lovkravet om å komme med anbefalinger eller forslag for å sikre integriteten i foretakets regnskapsrapporteringsprosess er nytt fra 1. januar 2021, og medfører at revisjonsutvalgene må sette seg tilstrekkelig inn i regnskapsrapporteringsprosessen for å kunne komme med anbefalinger eller forslag for å sikre dens integritet.

Det var 65 (50 %) revisjonsutvalg (14 store, 29 mellomstore og 22 små foretak) som svarte at de har kommet med anbefalinger eller forslag for å sikre integriteten i foretakets regnskapsrapporteringsprosess. Finanstilsynet har sammenstilt kommentarene som beskriver de tre viktigste anbefalingene eller forslagene i stolpediagrammet nedenfor. Diagrammet viser de områdene som revisjonsutvalgene hyppigst knytter anbefalinger eller forslag til.

Kommentarer til spørsmål 3.6.4: Beskriv de tre viktigste anbefalingene eller forslagene som ble gitt:

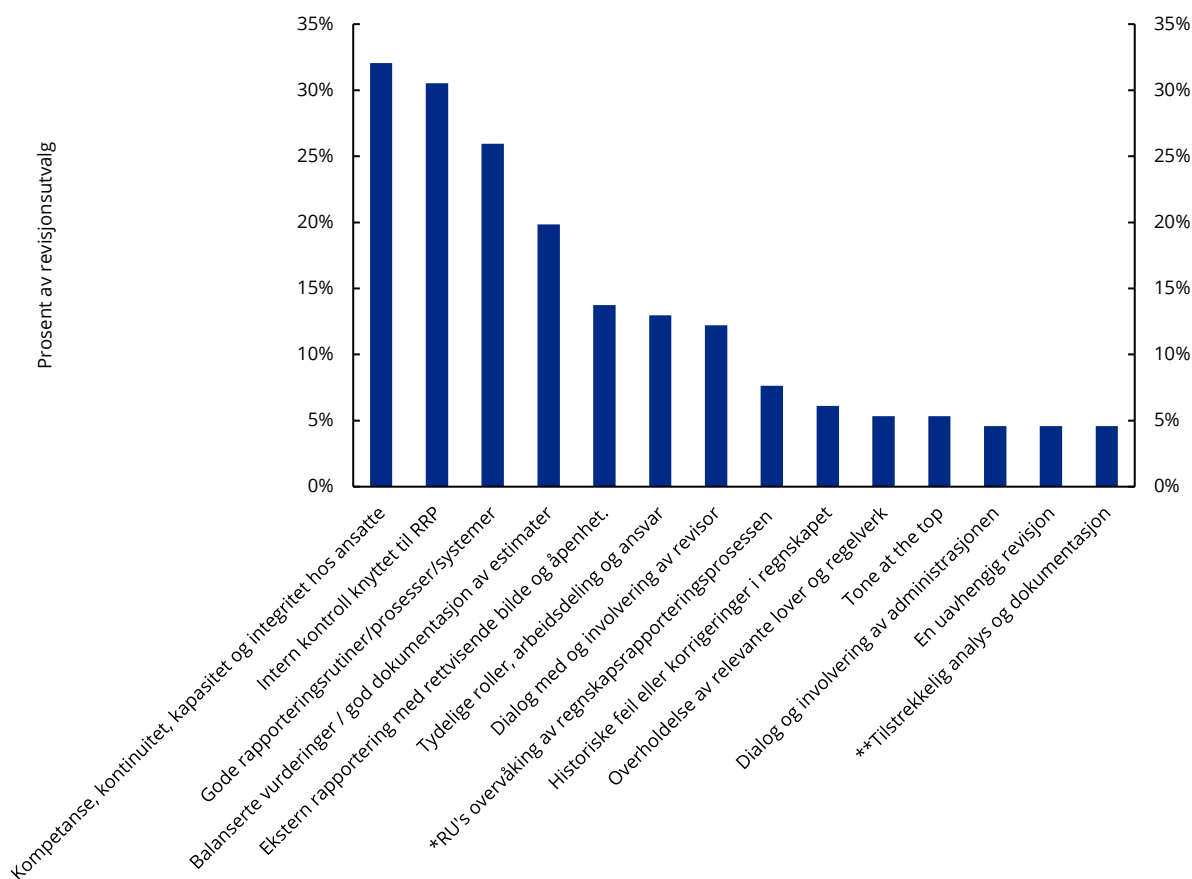
Note: Diagrammet viser prosentandel av de 65 revisjonsutvalgene som svarte "Ja" på spørsmål 3.6.4

Kilde: Foretakenes egenrapportering spørsmål 3.6.4

Andre områder for anbefalinger eller forslag som blitt kommentert mindre hyppig er regnskapsmanual, regnskapsprinsipper, internrevisjon, prinsipper for avlønning, varslingskanaler, misligheter, risikostyring, ESG-rapportering, eierstyring og tilbudsprosesser.

Videre, ble revisjonsutvalgene spurt om hvilke karakteristikk og aspekter ved regnskapsrapporteringsprosessens integritet de mener er de viktigste. Revisjonsutvalgene besvarte spørsmålet i fritekst kommentarfelt. Det er stor variasjon i hvor grundig dette er beskrevet og flere foretak har ikke besvart spørsmålet direkte. Finanstilsynet har sammenstilt kommentarene i stolpediagrammet nedenfor.

Spørsmål 3.6.5 Hvilke karakteristikk og aspekter ved regnskapsrapporteringsprosessens integritet mener revisjonsutvalget er de viktigste?

Note: Diagrammet viser prosentandelen av hele utvalget (131 revisjonsutvalg)

*inkludert vurderinger av vesentlige poster og/eller regnskapsrapporter

** for revisjonsutvalget å forstå regnskapsvurderinger og konklusjoner

RRP er forkortelse av regnskapsrapporteringsprosessen

Kilde: Foretakenes egenrapportering spørsmål 3.6.5

Følgende eksempler er fra noen av de revisjonsutvalg som grundigere beskriver karakteristikk og aspekter ved regnskapsrapporteringsprosessens integritet:

"Klare roller og ansvar i prosessen, kompetanse, intern kontroll og gode rapporteringsrutiner, kontrollaktiviteter knyttet til identifikasjon og håndtering av endringer i regelverk og utvikling i praksis, avstemmingskontroller, analytiske kontroller og kontroller knyttet til vurderingsposter, inkl. inntektsføring."

"At vurderingen av selskapets skjønnsmessige poster gjøres på en balansert måte. Her får man normalt presentert revisors overordnede syn på administrasjonens vurderinger. I tillegg anses internkontrollprosedyrer og etterlevelse som en meget viktig del av regnskapsrapporteringsprosessen. Her gis det en årlig oppdatering fra administrasjonen, som inkluderer en egen-evaluering av modenhet og effektiviteten av internkontrollen i selskapet. Kompetanse, kontinuitet og kapasitet i selskapets regnskapsfunksjon anses også som viktig."

"Revisjonsutvalget vektlegger en rekke forhold ved vurderingen av regnskapsrapporteringsprosessens integritet. Blant de viktigste faktorene er; (i) samlet kompetanse i, og ressurser tilgjengelig for, regnskaps-/økonomiavdelingen; (ii) organisering av arbeidet og arbeidsdeling; (iii) medarbeidernes integritet; (iv) utarbeidelse av dokumentasjon knyttet til skjønnsmessige vurderinger; (v) historiske feil, og hvordan man jobber for å identifisere slike feil og sikre "lessons learnt"."

"Revisjonsutvalget mener de viktigste karakteristikkene for å sikre regnskapsrapporteringsprosessens integritet er klare roller og ansvar i prosessen, hensiktsmessig kompetanse, kontrollaktiviteter knyttet til identifikasjon og håndtering av endringer i regelverk og utvikling i praksis, avstemmingskontroller, analytiske kontroller og kontroller knyttet til vurderingsposter, inkl. verdsettelse av investeringseiendom og finansielle instrumenter."

"The audit committee's key role is to act as a preparatory body for the board in connection with financial reporting. In this role, the audit committee's main focus is that the financial reporting complies with relevant laws and regulations, that the company has a robust internal control environment, that accounting principles, policies and key judgmental issues are raised timely and in a transparent manner."

"Overordnet skal utvalget sikre at regnskapet gir et riktig inntrykk av selskapets økonomiske situasjon og utvikling overfor dets brukere. Det er derfor viktig å sikre at det bl.a. er god intern kontroll, gode rapporteringsprosesser og rutiner, og høy grad av compliance i selskapet for å bla. redusere sannsynlighet for mislighold. Videre må kompetanse og kapasitet i finans- og regnskapsfunksjonen vurderes til enhver tid. Ha et forhold til hvordan vesentlighetsvurderinger og estimatusikkerhet er håndtert. Revisjonsutvalget vil også se på vesentlige vurderingsposter som vil ha betydning for regnskapet. Sikre revisors uavhengighet og ha jevnlig og god dialog med revisor rundt rapporteringsprosessen."

Revisjonsutvalgets vesentlighetsvurderinger

I denne delen av rapporten ser Finanstilsynet på revisjonsutvalgets vurderinger av ledelsens vesentlighetsvurderinger og de underliggende prinsippene for disse knyttet til regnskapsrapporteringsprosessen. I avsnitt 3.5, spørsmål 3.5.12, i denne rapporten presenteres resultatene knyttet til revisjonsutvalgets vurderinger av revisors vesentlighetsgrenser i revisjonsutførelsen. Finanstilsynet har også gitt ut en egen rapport om Revisjonsutvalg og revisors vesentlighetsgrenser.²⁷

For noterte foretak skal årsregnskapet utarbeides i samsvar med regnskapsstandarden IFRS.

IAS 1 – *Presentasjon av finansregnskap* § 7, beskriver vesentlighet på følgende måte:

"Opplysningene er vesentlige dersom utelatelser, feilaktige opplysninger eller tilsløring av opplysninger med rimelighet kan forventes å påvirke beslutninger som primærbrukere av finansregnskap til allmenn bruk treffer på grunnlag av finansregnskapet, som inneholder finansielle opplysninger om et bestemt rapporterende foretak."

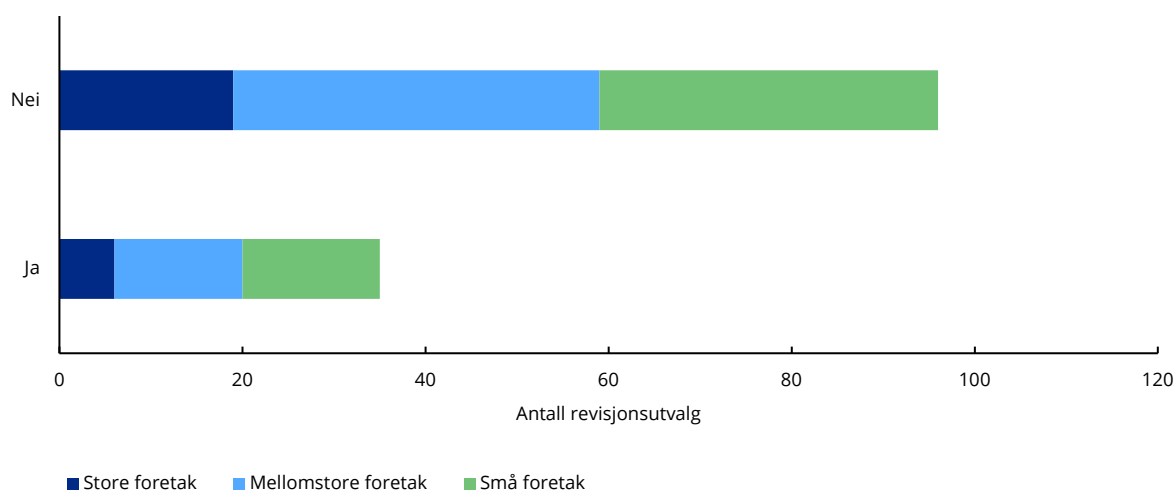
Revisjonsutvalget skal overvåke foretakets prosesser og internkontroll over regnskapsrapporteringen knyttet til å avgi et regnskap uten vesentlige feil, jf. definisjonen av vesentlighet i IAS 1 § 7. Når styret i et foretak fremlegger forslag til årsregnskap, bekrefter styret at årsregnskapet er rettvise, dvs. uten vesentlig feil.

Revisjonsutvalget er et saksforberedende arbeidsutvalg for styret med spesielt ansvar for den finansielle rapporteringen. Innholdet i vesentlighetsbegrepet, herunder regnskapsreguleringens omtale av vesentlighet og revisors vesentlighetsvurderinger, er sentralt i revisjonsutvalgets arbeid. Vesentlighetsprinsippet gjelder løpende gjennom foretakets interne kontroll og prosesser som fører frem til regnskapsavleggelsen. Revisor anvender vesentlighetsgrenser for å planlegge og gjennomføre revisjonshandlinger som grunnlag for å avgi en bekreftelse på at regnskapet er uten vesentlige feil.

---

²⁷ Finanstilsynets rapport (2021) om [Revisjonsutvalg og revisors vesentlighetsgrenser](#)

Spørsmål 3.6.6 Vurderer revisjonsutvalget ledelsens vesentlighetsvurderinger og de underliggende prinsippene for disse?

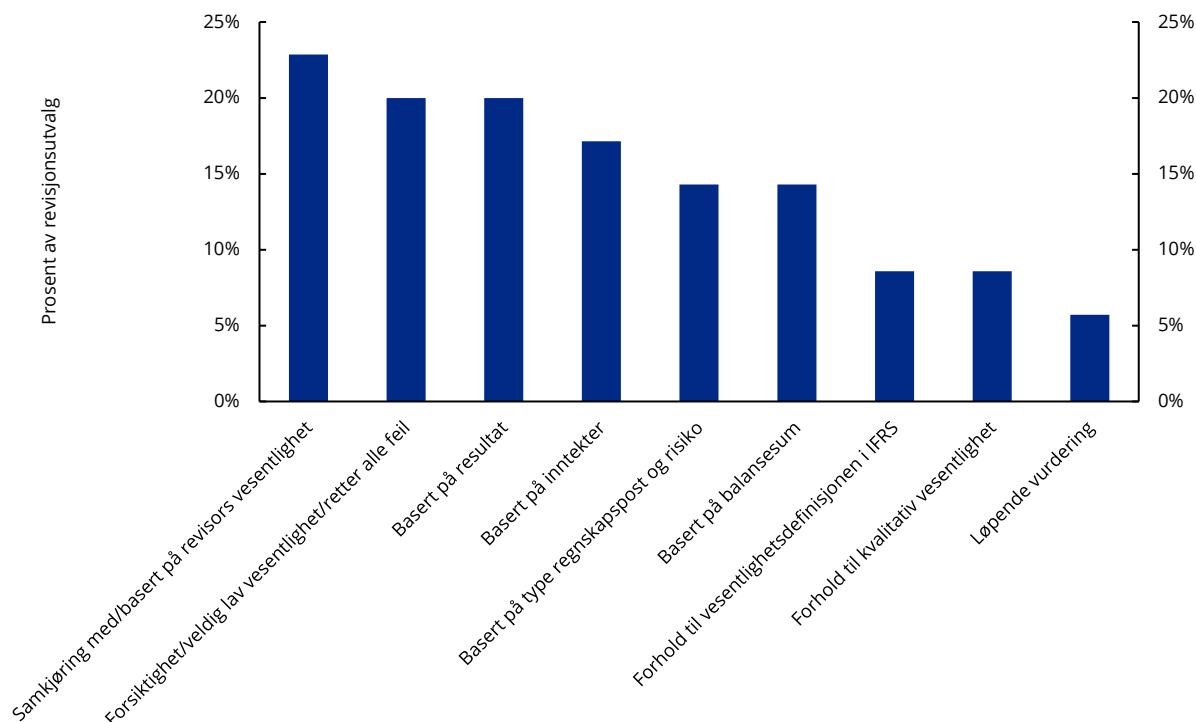
Note: Diagrammet viser andelen av hele utvalget (131 revisjonsutvalg)
 Kilde: Foretakenes egenrapportering spørsmål 3.6.6

96 (73 %) av revisjonsutvalgene (19 store, 40 mellomstore og 37 små foretak) svarte "Nei" på spørsmålet, og 35 (27 %) av revisjonsutvalgene (6 store, 14 mellomstore og 15 små foretak) svarte "Ja" på spørsmålet.

Finanstilsynet noterer at 96 revisjonsutvalg ikke vurderer ledelsens vesentlighetsvurderinger. Det kan være naturlig for ledelsen å fastsette ulike kriterier for å vurdere hva som er vesentlig, og hvor noen av disse kriteriene er tallstørrelser. Revisjonsutvalgene bør vurdere ledelsens vesentlighetsvurderinger og prinsippene som legges til grunn, som ledd i forberedelse av styrets oppfølging av regnskapsrapporteringsprosessen.

De 35 revisjonsutvalgene som svarte "Ja" på spørsmål 3.6.6, ble videre bedt om å beskrive prinsippene ledelsen har lagt til grunn ved fastsettelse av vesentlighet. Finanstilsynet har sammenstilt svarene og stolpediagrammet nedenfor viser de prinsippene som revisjonsutvalgene hyppigst viser til.

Spørsmål 3.6.6.1 Vennligst beskriv prinsippene ledelsen har lagt til grunn ved fastsettelse av vesentlighet

Note: Diagrammet viser prosentandel av de 35 revisjonsutvalgene som svarte "Ja" på spørsmål 3.6.6.
Kilde: Foretakenes egenrapportering spørsmål 3.6.6.1

Det er forskjell i hvor grundig revisjonsutvalgene har beskrevet prinsippene som er lagt til grunn ved fastsettelse av vesentlighet. Finanstilsynet observerer at de som beskriver prinsippene mer grundig ofte tar hensyn til flere forhold. Vesentlighetsvurderinger er grunnleggende for å sikre integriteten i regnskapsrapporteringsprosessen og avlegge et regnskap uten vesentlige feil.

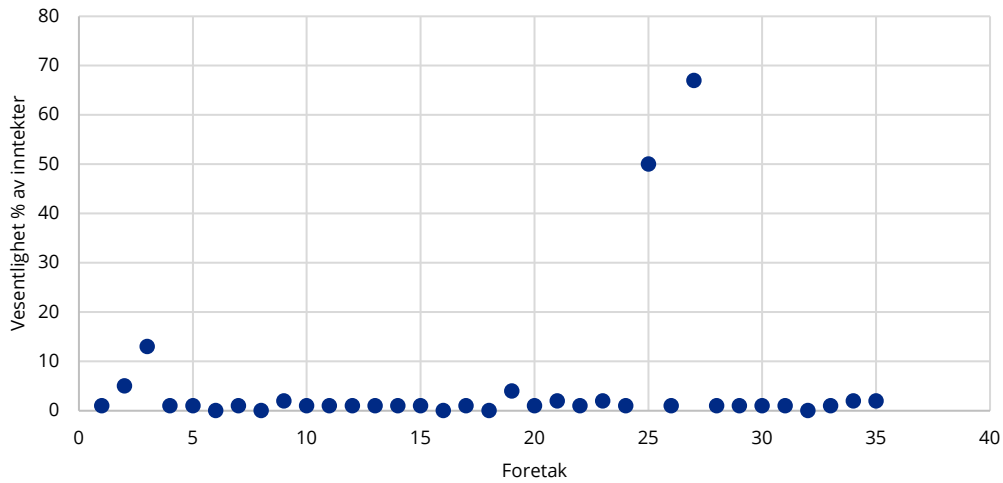
Det som ble nevnt hyppigst var at vesentlighet er samkjørt med eller basert på revisors vesentlighet. Revisjonsutvalget bør selvstendig vurderer hvordan vesentlighetsprinsippet er ivarett av foretaket i hele regnskapsrapporteringsprosessen.

Nest hyppigst nevner 20 % av foretakene at de underliggende prinsippene ved fastsettelse av vesentlighet tar hensyn til "forsiktighet/veldig lav vesentlighet/retter alle feil".

Videre noterer Finanstilsynet at flere ser til grunnlag som inntekter, resultat og balansesum, for å vurdere vesentlighet.

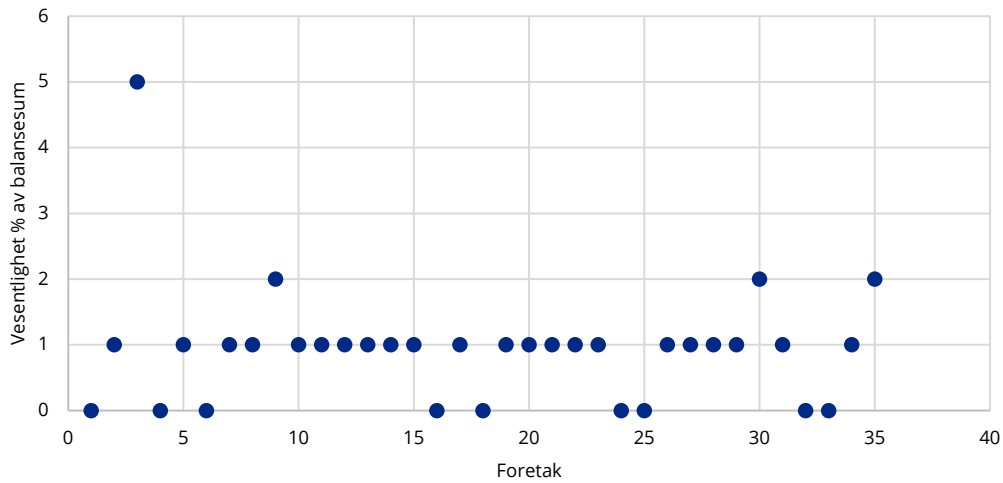
Revisjonsutvalgene ble også bedt om å oppgi vesentlighet i prosent av inntekter, balansesum og resultat etter skatt. Diagrammene nedenfor viser de prosenter som ble rapportert av de 35 revisjonsutvalgene som svarte "Ja". Det var ikke mulig å besvare spørsmålet med annet enn hele tall.

Spørsmål 3.6.6.2 vesentlighet i prosent av inntekter

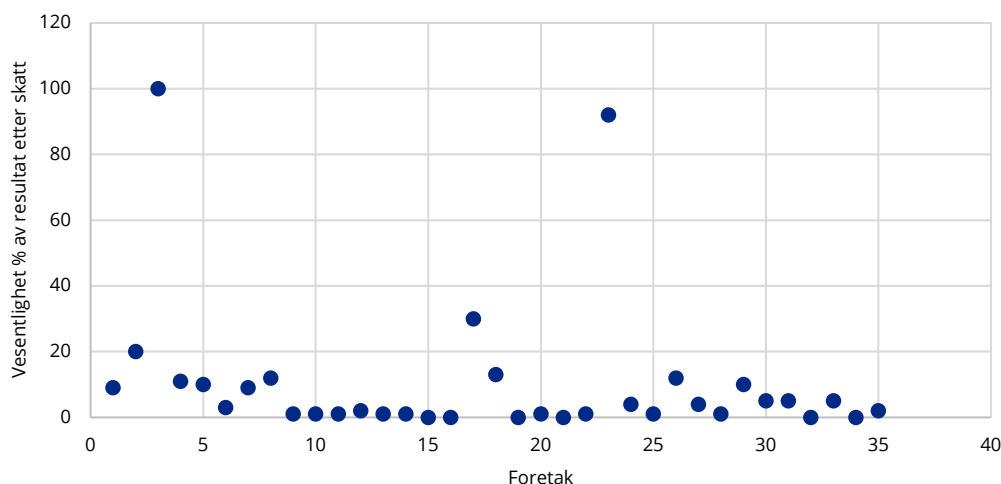
Note: Diagrammet viser de 35 foretakene som svarte "Ja" på spørsmål 3.6.6.
 Kilde: Foretakenes egenrapportering spørsmål 3.6.6.2

Spørsmål 3.6.6.2 vesentlighet i prosent av balansesum

Note: Diagrammet viser de 35 foretakene som svarte "Ja" på spørsmål 3.6.6.
 Kilde: Foretakenes egenrapportering spørsmål 3.6.6.2

Spørsmål 3.6.6.2 vesentlighet i prosent av resultat etter skatt

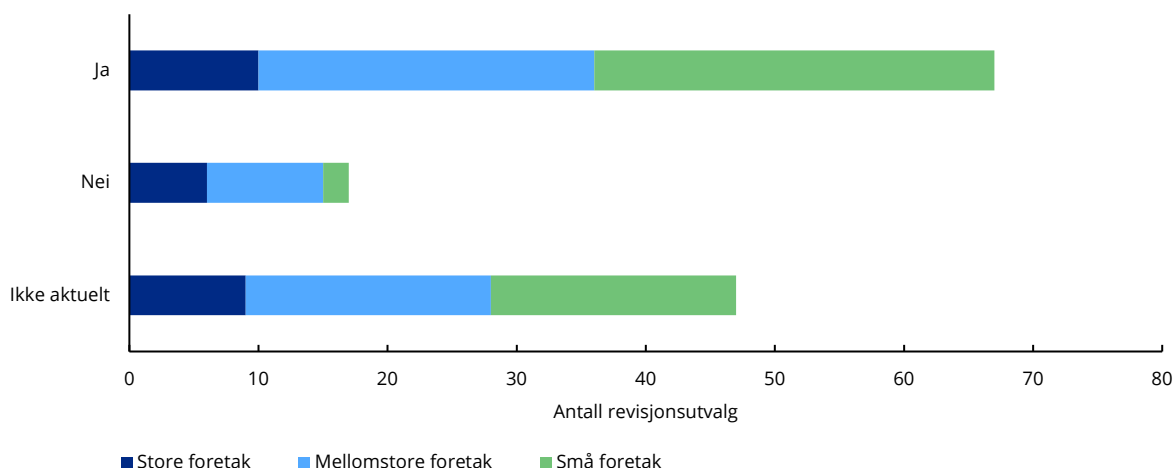
Note: Diagrammet viser de 35 foretak som svarte "Ja" på spørsmål 3.6.6.
 Kilde: Foretakenes egenrapportering spørsmål 3.6.6.2

Foretakene ble ikke bedt om å kommentere på vesentlighet i prosent av inntekt, balansesum og resultat etter skatt. Finanstilsynet noterer at flere av de observasjonene som avviker betydelig, i hovedsak er forklart med lave inntekter eller resultat, i kommentar til hovedspørsmålet 3.6.6.1.

Revisjonsutvalgets vurderinger av diverse regnskapstema

I følgende avsnitt knytter alle spørsmålene seg til hovedspørsmålet: Ble noen av de etterfølgende forholdene vurdert av revisjonsutvalget i forbindelse med regnskapsrapporteringsprosessen for årsregnskapet 2020? Spørsmålene ble stilt med bakgrunn i at disse forholdene forventes å være sentrale i 2020-regnskapet for mange av utstederne.

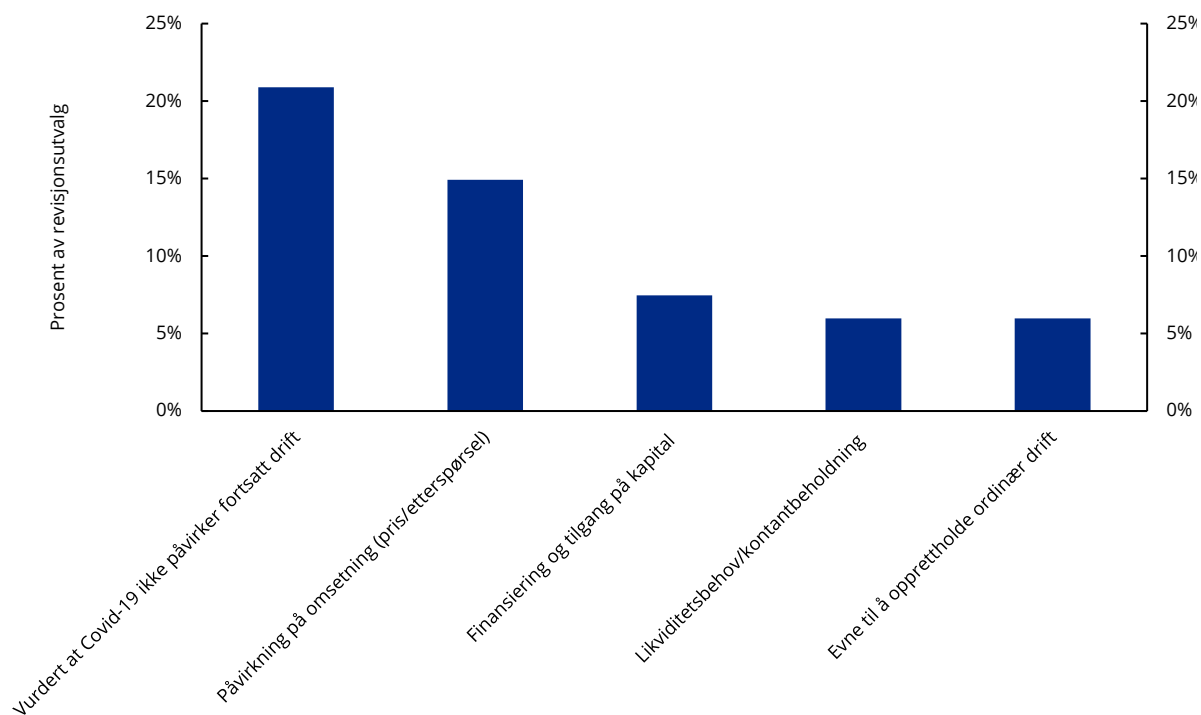
Spørsmål 3.6.7.1 Covid-19 og vurderinger av vesentlig usikkerhet knyttet til foretakets evne til fortsatt drift

Note: Diagrammet viser andelen av hele utvalget (131 revisjonsutvalg)
 Kilde: Foretakenes egenrapportering spørsmål 3.6.7.1

Av de 67 (51 %) revisjonsutvalgene (10 store, 26 mellomstore og 31 små foretak) som svarte "Ja" på spørsmålet, viser stolpediagrammet nedenfor de hyppigst gjentatte vurderingene beskrevet i kommentarene.

Spørsmål 3.6.7.1 Kommentarer til vurderinger av Covid-19 og vesentlig usikkerhet knyttet til foretakets evne til fortsatt drift

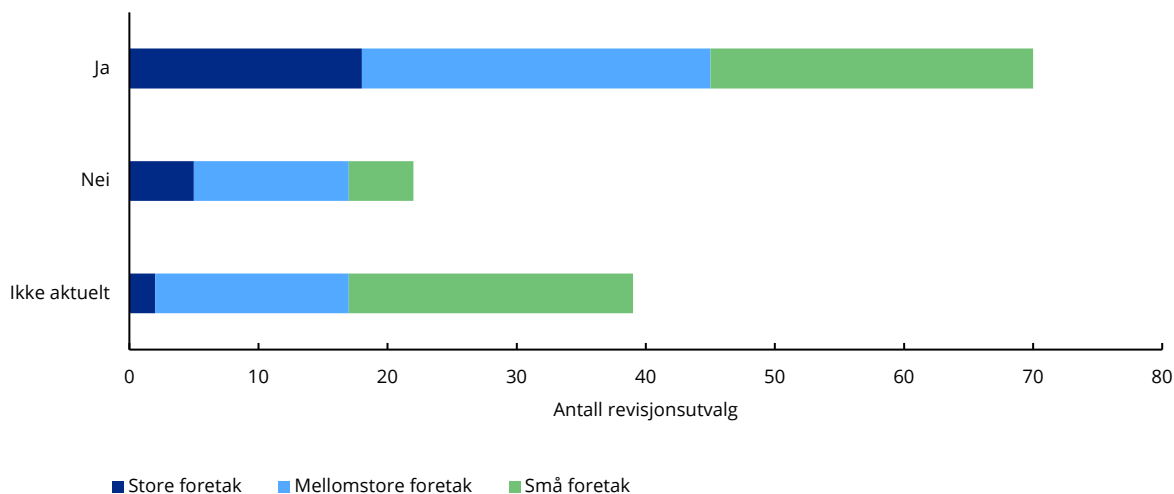
Note: Diagrammet viser prosentandel av de 67 revisjonsutvalgene som svarte "Ja" på spørsmål 3.6.7.1

Kilde: Foretakenes egenrapportering spørsmål 3.6.7.1

Det er variasjon i hvor grundig vurderingene er beskrevet.

Av foretakene som svarte "Nei" på spørsmålet, begrunnet mange revisjonsutvalg dette med at covid-19 ikke hadde noen vesentlig påvirkning på foretaket. Noen foretak nevner at det var vurdert i 2019-regnskapet, men at situasjonen hadde bedret seg i 2020, og derfor var det ikke lenger behov for en vurdering i 2020-regnskapet. Noen foretak kommenterer at påvirkningen av covid-19 har hatt effekt, men ikke i forhold til om fortsatt drift er til stede.

Spørsmål 3.6.7.2 Covid-19 og vesentlige vurderinger/estimeringsusikkerhet i prosessen knyttet til anvendelsen av regnskapsprinsipper

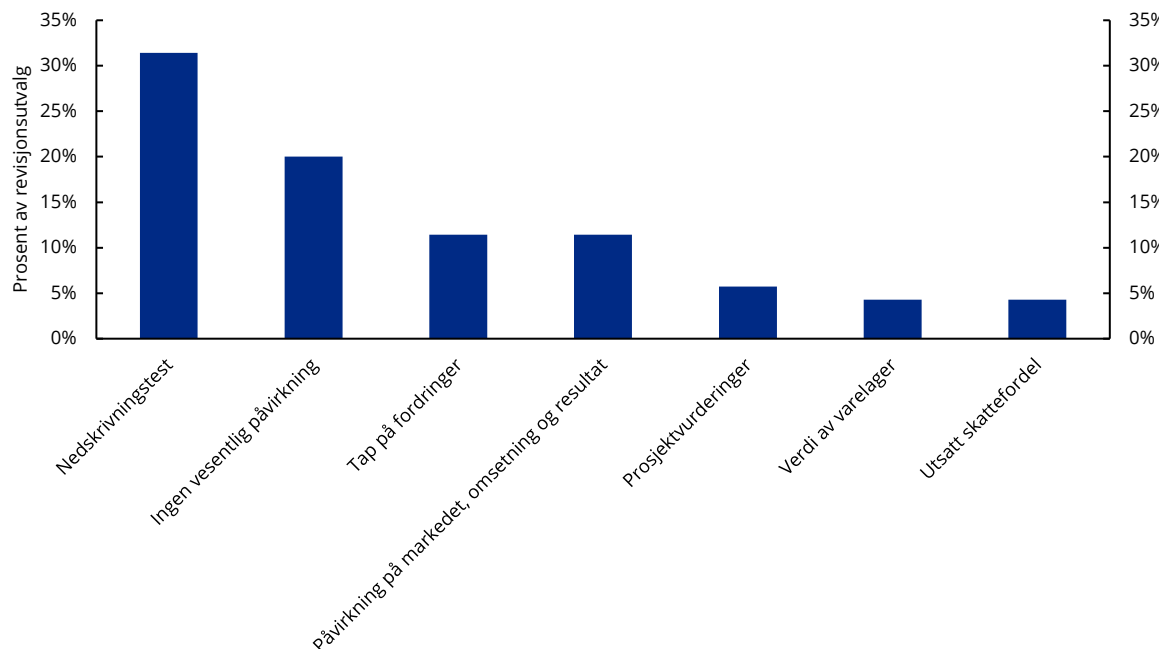

Note: Diagrammet viser andelen av hele utvalget (131 revisjonsutvalg)

Kilde: Foretakenes egenrapportering spørsmål 3.6.7.2

Av de 70 revisjonsutvalgene (18 store, 27 mellomstore og 25 små foretak) som svarte "Ja" på spørsmålet, viser stolpediagrammet nedenfor de hyppigst gjentatte vurderingene beskrevet i kommentarene.

Spørsmål 3.6.7.2 Kommentarer til Covid-19 og vesentlige vurderinger/estimeringsusikkerhet i prosessen knyttet til anvendelsen av regnskapsprinsipper

Note: Diagrammet viser prosentandel av de 70 revisjonsutvalgene som svarte "Ja" på spørsmål 3.6.7.2

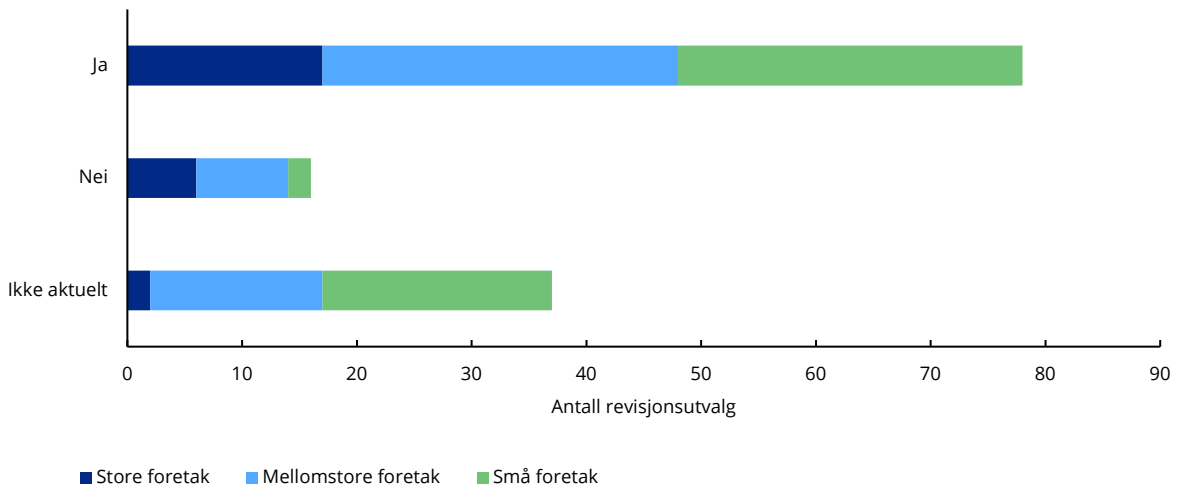
Kilde: Foretakenes egenrapportering spørsmål 3.6.7.2

Av revisjonsutvalgene som svarte "Ja", var det 23 % som ikke kommenterte på hvilke vurderinger som de foretatt.

Av foretakene som svarte "Nei" på spørsmålet, begrunnet mange revisjonsutvalg dette med at covid-19 ikke hadde noen vesentlig påvirkning på foretaket. Noen foretak nevner at det var vurdert i 2019-regnskapet, men at situasjonen hadde bedret seg i 2020, og derfor var det ikke lenger behov for en vurdering i 2020-regnskapet.

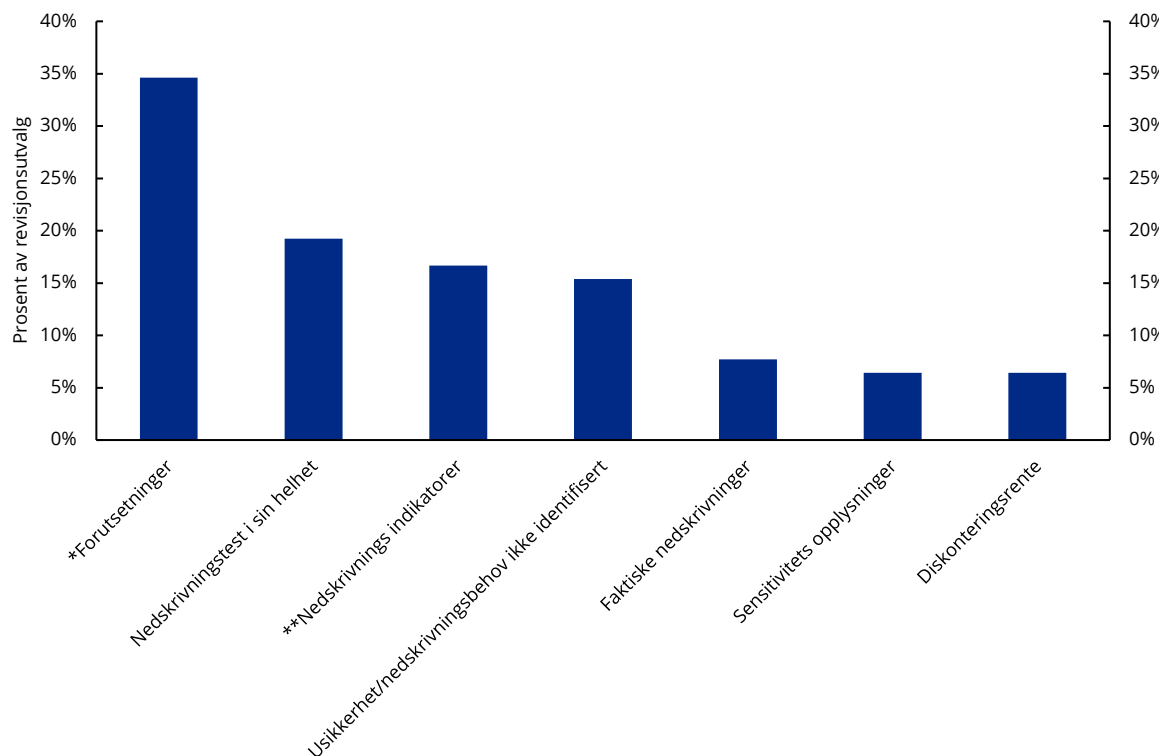
Spørsmål 3.6.7.3 Covid-19 og effekten på indikasjoner på verdifall og nedskrivningstest i samsvar med IAS 36

Note: Diagrammet viser andelen av hele utvalget (131 revisjonsutvalg)
 Kilde: Foretakenes egenrapportering spørsmål 3.6.7.3

Av de 78 (60 %) revisjonsutvalgene (17 store, 31 mellomstore og 30 små foretak) som svarte "Ja" på spørsmålet, viser stolpediagrammet nedenfor de hyppigst gjentatte vurderingene beskrevet i kommentarene.

Spørsmål 3.6.7.3 Kommentarer til Covid-19 og effekten på indikasjoner på verdifall og nedskrivningstest i samsvar med IAS 36

Note: Diagrammet viser prosent av de 78 revisjonsutvalgene som svarte "Ja" på spørsmålet.

*for eksempel påvirkning på fremtidige kontantstrømmer

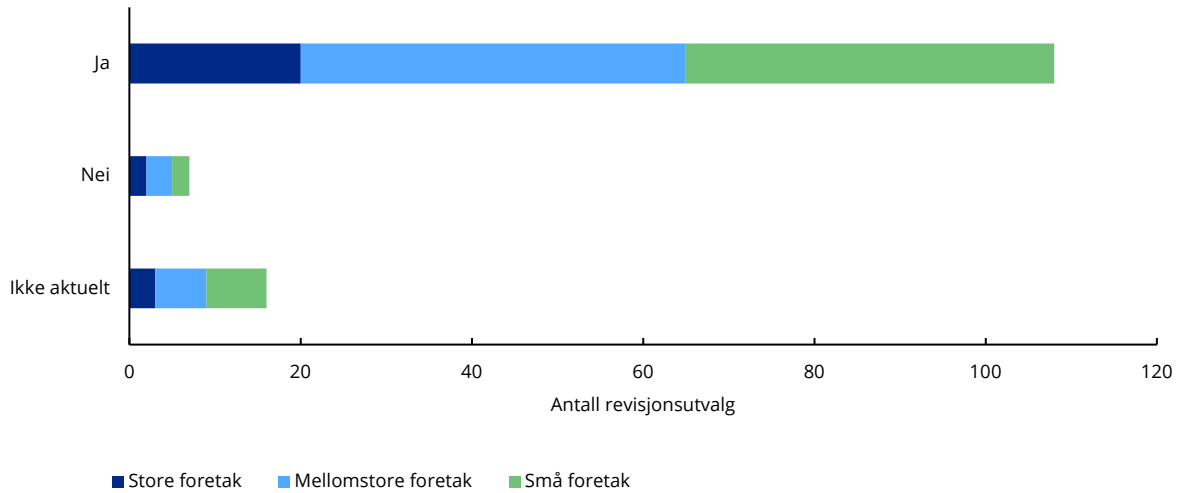
**for eksempel redusert omsetning og markedsforhold

Kilde: Foretakenes egenrapportering spørsmål 3.6.7.3

Det var 15 % av revisjonsutvalgene som svarte "Ja", som ikke kommenterte på hvilke vurderinger som ble foretatt. Kun 2 revisjonsutvalg kommenterte at de har vurdert nedskrivning knyttet til IFRS 16 bruksrettseiendeler.

Av foretakene som svarte "Nei" på spørsmålet, begrunnet mange revisjonsutvalg dette med at covid-19 ikke hadde noen vesentlig påvirkning på foretaket. Noen foretak nevner at det var vurdert i 2019-regnskapet, men at situasjonen hadde bedret seg i 2020, og derfor var det ikke lenger behov for en vurdering i 2020-regnskapet.

Spørsmål 3.6.7.4 Covid-19 og tilstrekkeligheten av noteopplysninger knyttet til effektene i årsregnskapet for 2020

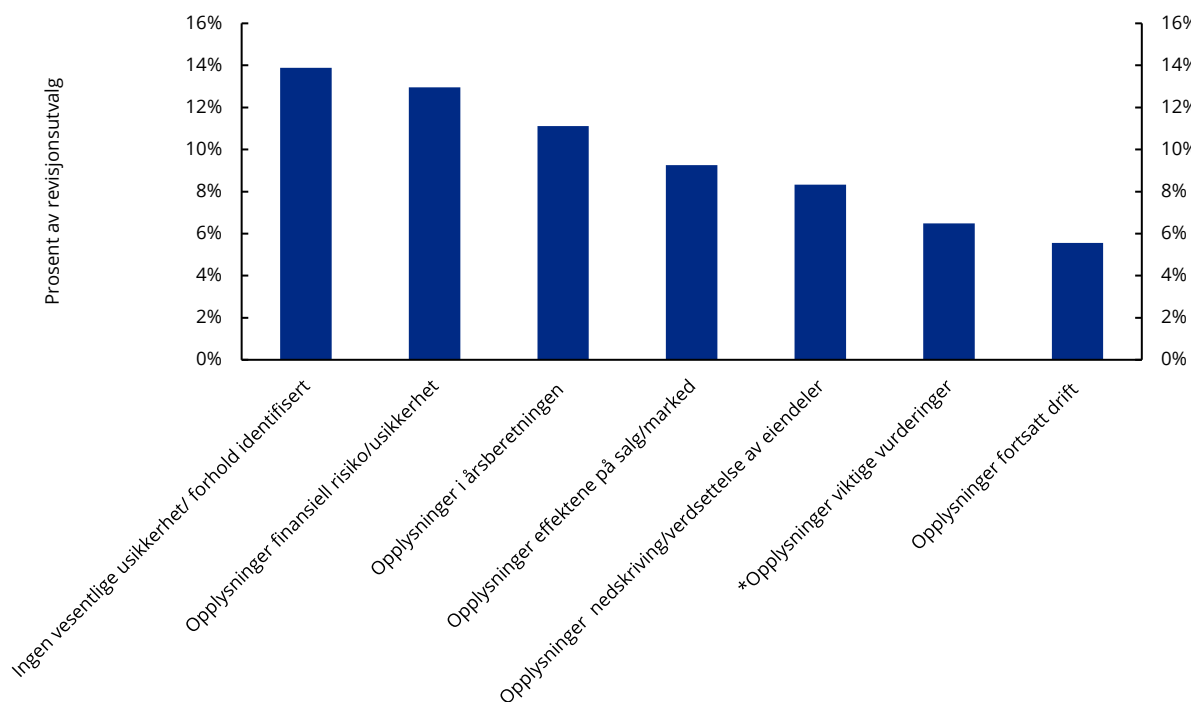

Note: Diagrammet viser andelen av hele utvalget (131 revisjonsutvalg)

Kilde: Foretakenes egenrapportering spørsmål 3.6.7.4

Av de 108 (82 %) revisjonsutvalgene (20 store, 45 mellomstore og 43 små foretak) som svarte "Ja" på spørsmålet, viser stolpediagrammet nedenfor de hyppigst gjentatte vurderingene beskrevet i kommentarene. 50 % av revisjonsutvalgene som svarte "Ja", henviste til opplysninger om effekten av covid-19 generelt, eller opplyste ikke mer spesifikt om hvilke opplysninger om covid-19 som var vurdert.

Spørsmål 3.6.7.4 Kommentarer til Covid-19 og tilstrekkeligheten av noteopplysninger knyttet til effektene i årsregnskapet for 2020

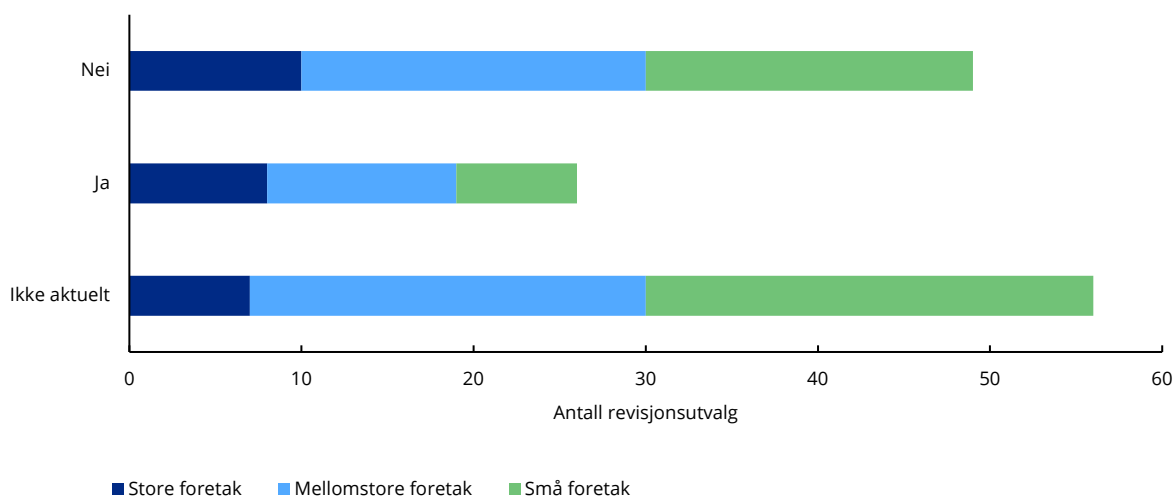
Note: Diagrammet viser prosentandel av de 108 revisjonsutvalgene som svarte "Ja" på spørsmål 3.6.7.4

*og kilder til estimeringsusikkerhet

Kilde: Foretakenes egenrapportering spørsmål 3.6.7.4

Av de 7 foretakene som svarte "Nei" på spørsmålet, var begrunnelsene varierende. Blant annet henvises det til at risikoen ble ansett som mindre enn året før, at opplysningene ble vurdert som tilstrekkelige, og at dette ble vurdert av ledelsen eller styret.

Spørsmål 3.6.7.5 Andre Covid-19-effekter på årsregnskapet for 2020, enn de som er nevnt i 3.6.7.1-3.6.7.4

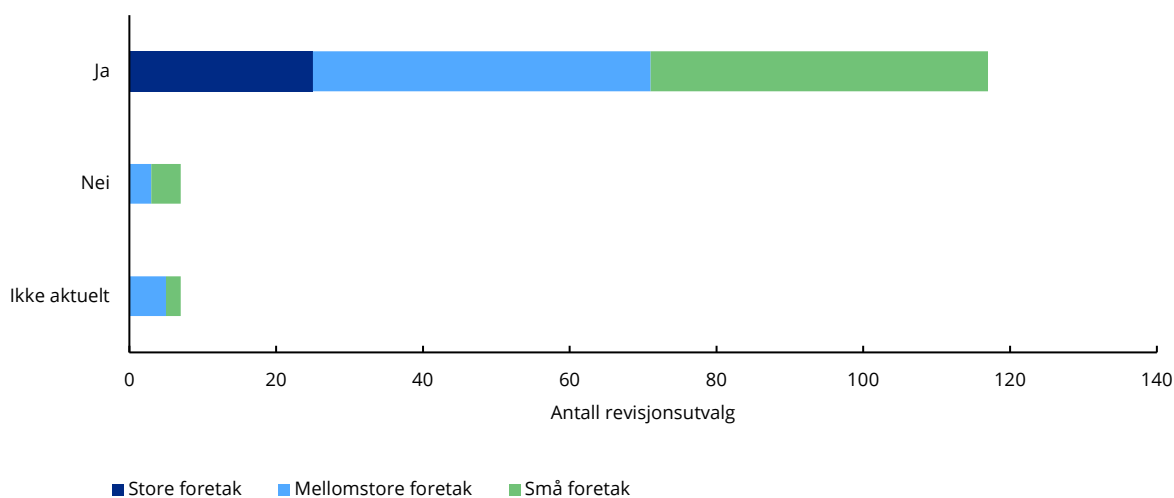
Note: Diagrammet viser andelen av hele utvalget (131 revisjonsutvalg)

Kilde: Foretakenes egenrapportering spørsmål 3.6.7.5

De 26 (20 %) revisjonsutvalgene (8 store, 11 mellomstore og 7 små foretak) som svarte "Ja" på spørsmålet, viser til en rekke forskjellige covid-19 effekter på årsregnskapet for 2020 vurdert av revisjonsutvalget. Effektene som nevnes av flere enn ett revisjonsutvalg, inkluderer potensielle positive effekter på regnskapet knyttet til covid-19, personal- og HMS-tiltak, informasjon om covid-19 i styrets årsberetning, markedsutsikter, tilgang til innsatsfaktorer og tilleggskostnader av covid-19.

Foretakene som svarte "Nei", har stort sett kommentert at andre effekter enn de som er nevnt i 3.6.7.1-3.6.7.4, ikke er blitt identifisert.

Spørsmål 3.6.7.6 Generelt sett hvordan foretaket sikrer at årsregnskapet er avlagt i henhold til IFRS, spesielt i forhold til komplekse og/eller nye standarder som medfører vesentlige vurderinger og estimeringsusikkerhet (for eksempel IAS 36, IFRS 9, IFRS 15 og IFRS 16)

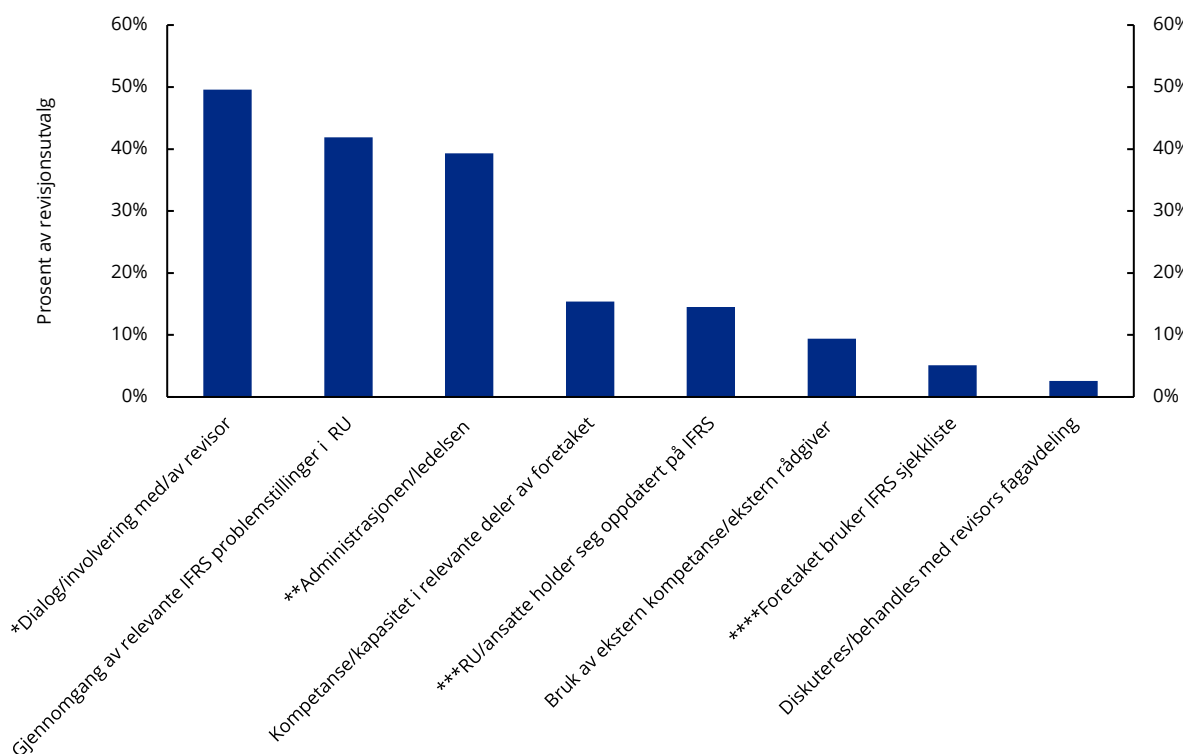

Note: Diagrammet viser andelen av hele utvalget (131 revisjonsutvalg)

Kilde: Foretakenes egenrapportering spørsmål 3.6.7.6

Av de 117 (89 %) revisjonsutvalgene (25 store, 46 mellomstore og 46 små foretak) som svarte "Ja" på spørsmålet, viser stolpediagrammet nedenfor de hyppigst gjentatte kommentarene.

Spørsmål 3.6.7.6 Kommentarer til hvordan foretaket generelt sikrer at årsregnskapet er avlagt i henhold til IFRS, spesielt i forhold til komplekse og/eller nye standarder som medfører vesentlige vurderinger og estimeringsusikkerhet (for eksempel IAS 36, IFRS 9, IFRS 15 og IFRS 16)

Note: Diagrammet viser prosentandel av de 117 revisjonsutvalgene som svarte "Ja" på spørsmål 3.6.7.6

*knyttet til IFRS problemstillinger

**At administrasjonen/ledelsen vurderer/presenterer/diskuterer endringer eller komplekse problemstillinger i IFRS med/ for revisjonsutvalget

***for eksempel gjennom kurs, nyhetsbrev eller liknende

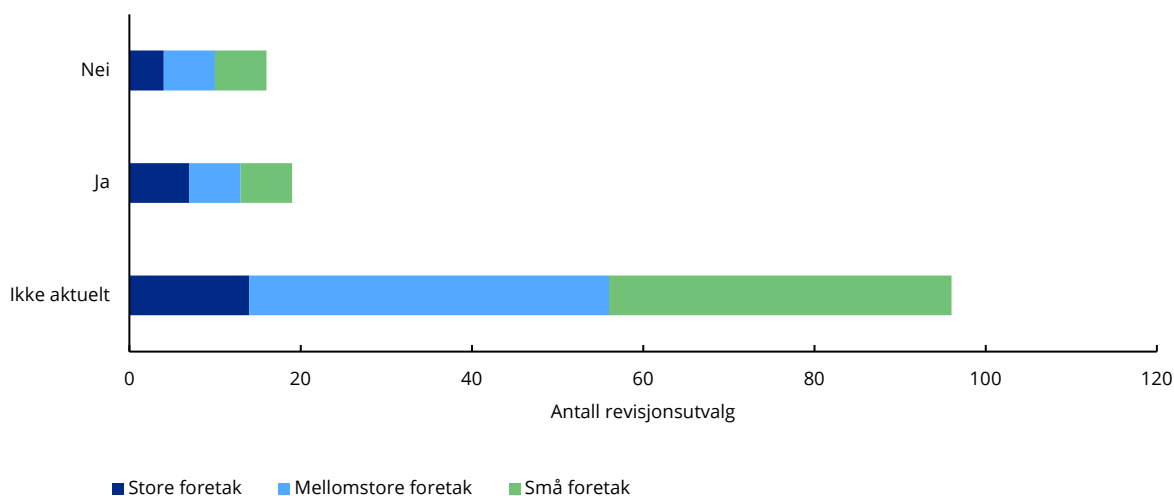
**** i prosessen med avleggelse av regnskapet

Kilde: Foretakenes egenrapportering spørsmål 3.6.7.6

Nærmere halvparten av revisjonsutvalgene som svarte "Ja", kommenterer at de har dialog/involvering med/av revisor. Det er naturlig å diskutere disse vurderingene med revisor, men revisjonsutvalget må også gjøre sine selvstendige vurderinger. Revisor skal gjennom sin uavhengige revisjon etterprøve foretakets/styrets regnskapsavleggelse.

Begrunnelsene til revisjonsutvalgene som svarte "Nei" på spørsmålet, er at dette ivaretas av ekstern rådgiver eller revisor og derfor ikke er vurdert av revisjonsutvalget. Selv om det innhentes eksterne vurderinger, bør revisjonsutvalget behandle disse vurderingene og selv ta stilling til innholdet og konklusjonene. Videre, begrunnes det med at det ikke er nye regnskapsstandarder i 2020 eller at det ikke er kompliserte regnskapsvurderinger.

Spørsmål 3.6.7.7 Om Land-for-land-rapporteringen, hvis relevant, er i samsvar med kravene (jf. regnskapsloven §3-3 d)

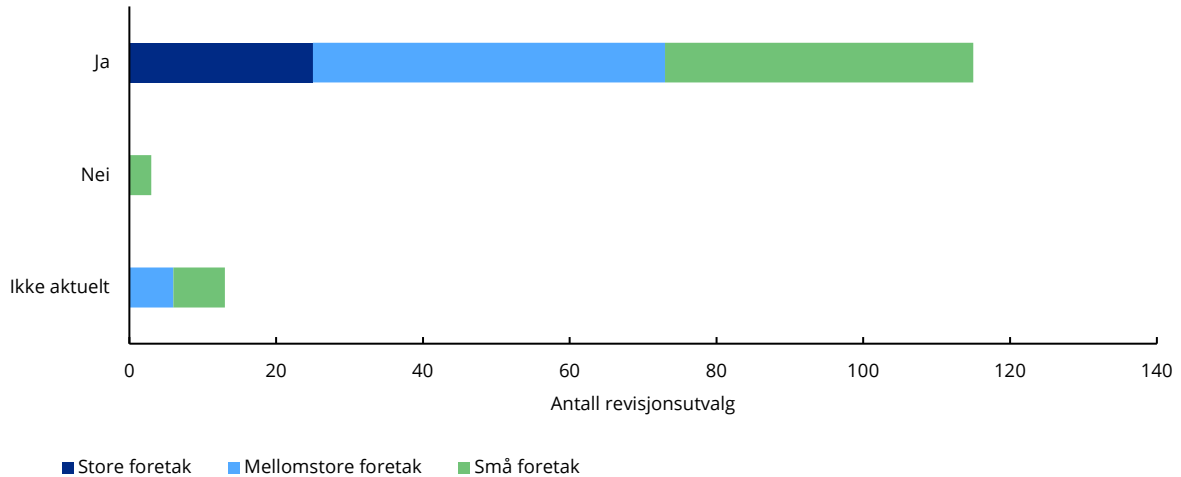
Note: Diagrammet viser andelen av hele utvalget (131 revisjonsutvalg)

Kilde: Foretakenes egenrapportering spørsmål 3.6.7.7

Av de 19 (15 %) revisjonsutvalgene (7 store, 6 mellomstore og 6 små foretak) som svarte "Ja" på spørsmålet, vises det til ulike vurderinger. De vurderingene som nevnes av flere enn ett revisjonsutvalg, er presentasjon eller gjennomgang av land-for-land-rapporteringen i revisjonsutvalget, dialog/involvering med/av revisor, fokus på rapporteringskrav/-rutiner og dialog/involvering med/av rådgivere/regnskapsførere. Flere revisjonsutvalg beskrev ikke de viktigste vurderingene de hadde gjort i forbindelse med land-for-land-rapportering i besvarelsen.

Av de 16 (12 %) revisjonsutvalgene (4 store, 6 mellomstore og 6 små foretak) som svarte "Nei" på spørsmålet, er det 6 revisjonsutvalg som ikke begrunner svaret sitt. Videre er det 6 revisjonsutvalg som begrunner svaret med at det ikke er aktuelt (på grunn av at foretaket er under terskelverdier eller at det rapporteres av morselskap) eller at det ikke er vesentlig eller ikke komplekst. Resterende 3 foretak begrunner svaret med at det var gitt ekstern rådgivning og derfor ikke behov for vurdering i revisjonsutvalget, at det finnes gode rutiner for å håndtere land-for-land-rapporteringen og at det ikke var noen vesentlige endringer som skulle tilsi at det var behov for nye rutiner og at omsetning i utlandet nå er avhendet og derfor var det ikke et tema i revisjonsutvalget. Selv om det innhentes ekstern rådgivning, er det naturlig at revisjonsutvalget også gjør sine selvstendige vurderinger.

Spørsmål 3.6.7.8 De områdene som ble vurdert som sentrale forhold i revisjonen (KAM, jf. ISA 701) av revisor og hvordan disse er reflektert i årsregnskapet (For eksempel dersom verdifall på goodwill er et sentralt forhold i revisjonen (KAM) i revisjonsberetningen, vurderte revisjonsutvalget den regnskapsmessige behandlingen og tilstrekkelighet av noteopplysninger (inkludert vesentlige vurderinger) knyttet til verdifall på goodwill)

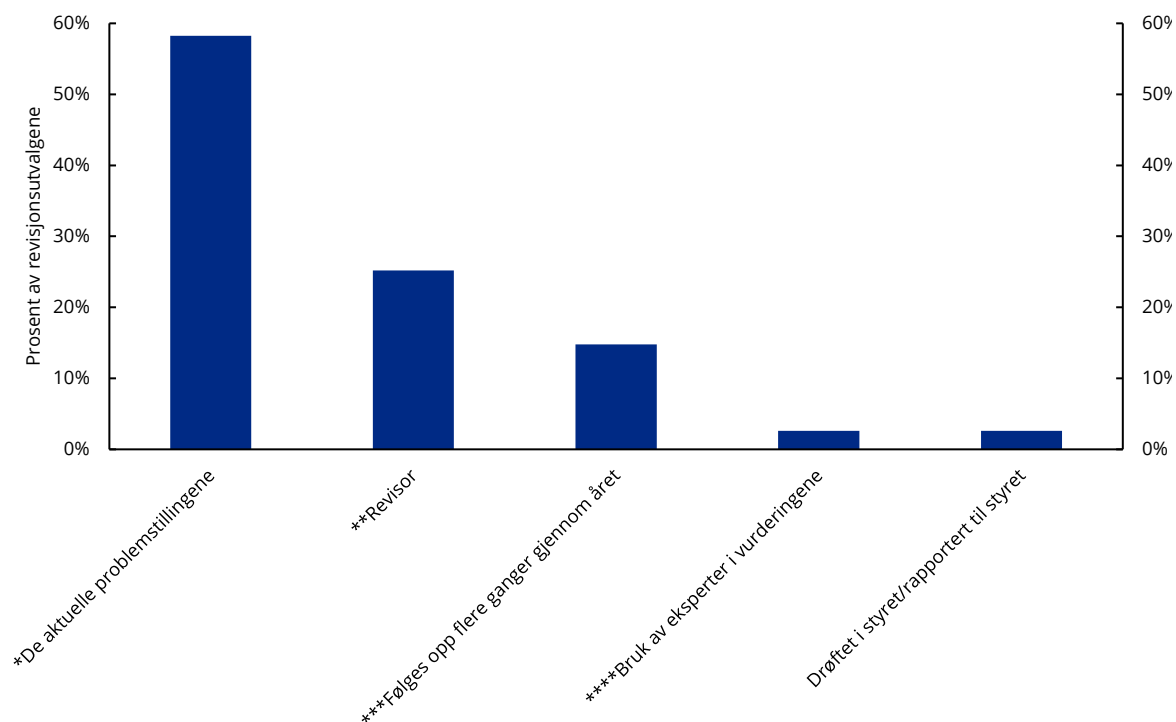

Kilde: Foretakenes egenrapportering spørsmål 3.6.7.8

Av de 115 (88 %) revisjonsutvalgene (25 store, 48 mellomstore og 42 små foretak) som svarte "Ja" på spørsmålet, viser stolpediagrammet nedenfor de hyppigst gjentatte vurderingene beskrevet i kommentarene.

Spørsmål 3.6.7.8 Kommentarer til de områdene som ble vurdert som sentrale forhold i revisjonen (KAM, jf. ISA 701) av revisor og hvordan disse er reflektert i årsregnskapet

Note: Diagrammet viser prosentandel av de 115 revisjonsutvalgene som svarte "Ja" på spørsmål 3.6.7.8

*Henviser til vurderingen av de aktuelle regnskapsmessige problemstillingene som er sentrale forhold i revisjonen for foretaket

**At problemstillingene er presentert og/ eller diskutert med revisor

***At de regnskapsmessige problemstillingene som er sentrale forhold i revisjonen har blitt fulgt opp flere ganger gjennom året, for eksempel løpende, kvartalsvis eller i planleggingsfasen/ under årsoppgjørsrevisjonen/ i avslutningsfasen av revisjonen

****Revisjonsutvalget har brukt eksperter i sine vurderinger av de regnskapsmessige problemstillingene som er sentrale forhold i revisjonen

Kilde: Foretakenes egenrapportering spørsmål 3.6.7.8

I tillegg var det 19 % av revisjonsutvalgene som svarte "Ja" som ikke tydelig anga hvilke vurderinger som var gjort av sentrale forhold i revisjonen, og hvordan disse er reflektert i årsregnskapet.

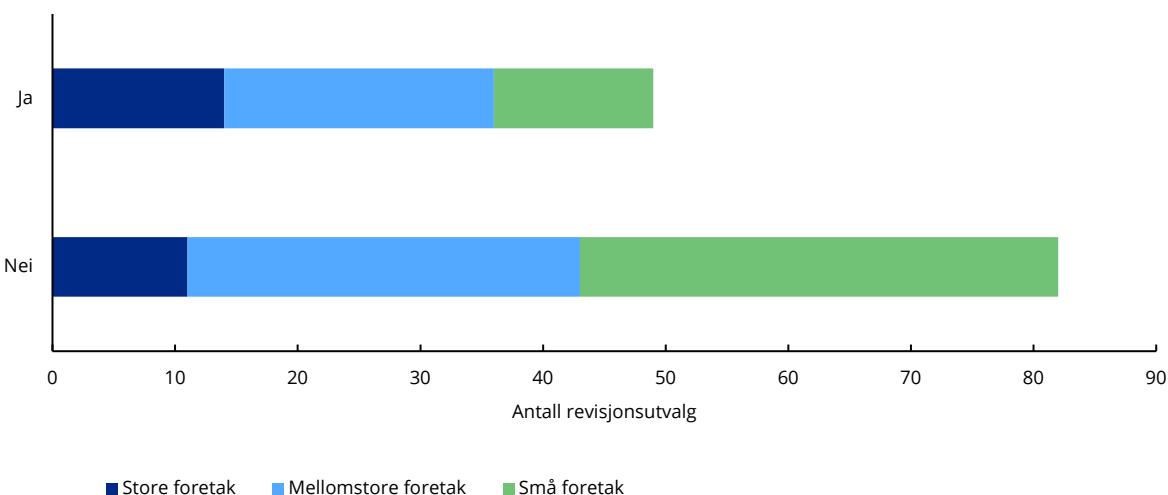
Det var 3 revisjonsutvalg (3 små foretak) som svarte "Nei" på spørsmålet. Et av disse revisjonsutvalgene begrunner ikke hvorfor det ikke ble vurdert. Et revisjonsutvalg kommenterer at dette ble avklart gjennom diskusjoner med revisor og styret sammen med ledelsen. Det tredje kommenterer at revisjonsutvalget fant at de sentrale forholdene var tilstrekkelig dekket.

Det var 13 revisjonsutvalg (6 mellomstore og 7 små foretak) som svarte "ikke aktuelt" på spørsmålet. Det var 5 revisjonsutvalg som begrunnet svaret med at revisor ikke hadde identifisert noen sentrale forhold i revisjonen. Det var 2 revisjonsutvalg som kommenterte at nedskrivning var et sentralt forhold i revisjonen, men på grunn av fordelaktig markedsutvikling ble denne problemstillingen mindre aktuell. Videre, begrunnet 2 revisjonsutvalg at det ikke er aktuelt for revisjonsutvalget å vurdere sentrale forhold i revisjonen ettersom det ikke er vesentlig og ikke er komplekst. Det var 4 revisjonsutvalg som ikke tydelig begrunnet hvorfor det ikke ble vurdert.

Oppsummert viser svarene på spørsmål 3.6.7.1-8 at de fleste av disse temaene var sentrale i 2020-regnskapet for mange av utstederne og revisjonsutvalgene ser generelt ut å ha vurdert disse problemstillingene hvis de var aktuelle. "Nei"-svarene begrunnes oftest med at det ikke er vesentlig påvirkning på regnskapet. Finanstilsynet noterer at noen "Nei"-svar ikke er begrunnet. Revisjonsutvalgene bør behandle alle vesentlige regnskapsmessige problemstillinger og skjønnsmessige vurderinger.

Revisjonsutvalgets vurderinger av klimaendringers påvirkning på regnskapet

Spørsmål 3.6.8 Har revisjonsutvalget vurdert hvordan klimaendringer påvirker årsregnskapet?

Note: Diagrammet viser andelen av hele utvalget (131 revisjonsutvalg)

Kilde: Foretakenes egenrapportering spørsmål 3.6.8

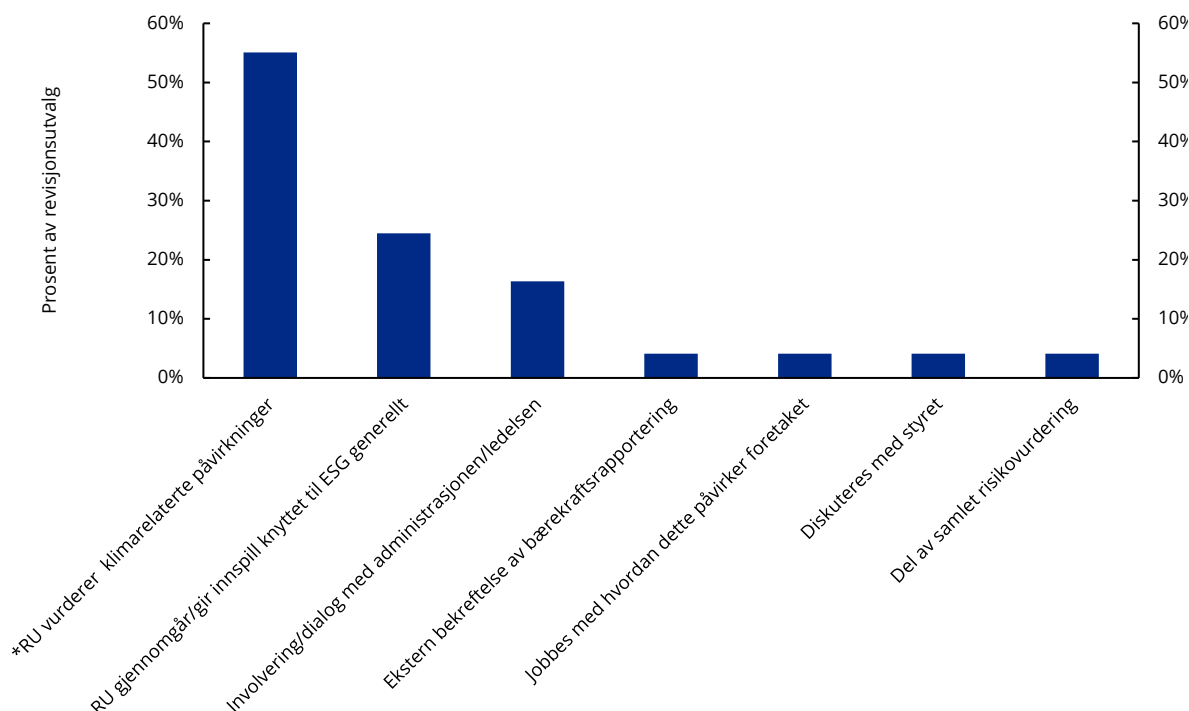
Det var 49 (37 %) av revisjonsutvalgene (14 store, 22 mellomstore og 13 små foretak) som svarte "Ja" og 82 (63 %) av revisjonsutvalgene (11 store, 32 mellomstore og 39 små foretak) som svarte "Nei" på spørsmålet.

Klimarisiko kan være av stor betydning for vurderingen av foretakets fremtidsutsikter og for verdsettelse av foretakets eiendeler.

De 49 revisjonsutvalgene som svarte "Ja" fikk oppfølgingsspørsmål 3.6.8.1 "*Hvordan sikrer revisjonsutvalget at alle relevante faktorer relatert til klimarisiko omfattes av regnskapsrapporteringsprosessen?*" For eksempel hvordan sikrer revisjonsutvalget at slike faktorer blir hensyntatt i vurderinger knyttet til tap ved verdifall eller ved regnskapsføring av avsetninger. Revisjonsutvalgene besvarte spørsmålet i fritekst kommentarfelt. Det er variasjon i hvor inngående revisjonsutvalgene har forklart hvordan de sikrer dette.

Finanstilsynet har sammenstilt kommentarene og stolpediagrammet nedenfor viser de handlingene som revisjonsutvalgene hyppigst viser til i kommentarene.

Spørsmål 3.6.8.1 Hvordan sikrer revisjonsutvalget at alle relevante faktorer relatert til klimarisiko omfattes av regnskapsrapporteringsprosessen?

Note: Diagrammet viser prosentandel av de 49 revisjonsutvalgene som svarte "Ja" på spørsmål 3.6.8.

*for eksempel vurderinger knyttet til verdifall av eiendeler, stengingsutgifter eller regulering

Kilde: Foretakenes egenrapportering spørsmål 3.6.8.1

Finanstilsynet observerer at kommentarene synes å være av generell karakter. Dette skaper usikkerhet med hensyn til i hvor stor grad vurderingene er knyttet opp imot eksempelvis balanseførte eiendeler. I tillegg noterer Finanstilsynet seg at kommentarene til 14 av revisjonsutvalgene ikke knytter seg til påvirkningen av klimarisiko på eget regnskap, men til klimarisiko generelt.

Videre fremgår det av kommentarene at noen foretak har større oppmerksomhet på dette enn andre. Dette fremgår for eksempel av følgende kommentarer:

"Defined a dedicated workstream within a climate change-related project to cover the financial (reporting) effects."

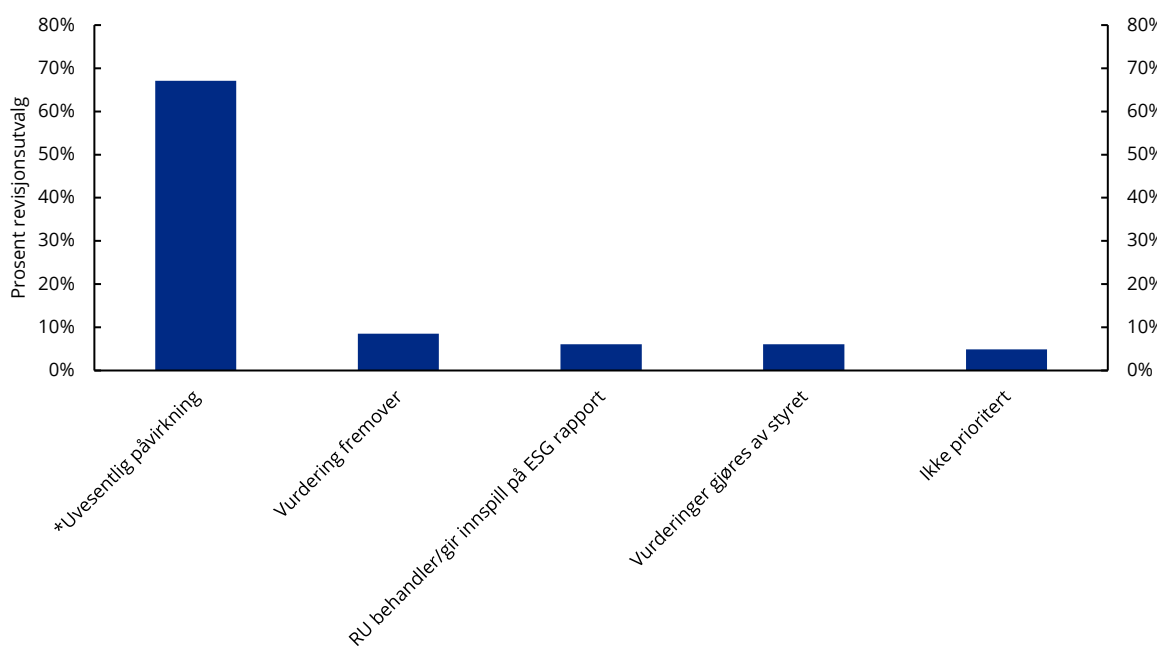
"Klimarisiko blir diskutert særskilt ved gjennomgang av nedskrivningsvurderingene. Selskapet tok inn eget avsnitt i estimatusikkerhetsnoter samt informasjon i nedskrivningsnoter i årsregnskapet for 2020. Dette ble diskutert i utvalget i forbindelse med behandlingen. ABC avdelingen presenterer miljøavsetninger i konsernet til revisjonsutvalget som en del av forberedelsen til behandlingen av årsregnskapet med tilhørende noteopplysninger."

"ABC har en systematisk og helhetlig tilnærming til klimaarbeidet og andre viktige miljøfaktorer som vann og avfall. En detaljert beskrivelse av rutiner og arbeidsprosesser er tilgjengelige på ABCs nettsider [...]. Selskapets revisor har også på oppdrag fra ABC utført et attestasjonsoppdrag med moderat sikkerhet for Klimaregnskapet for 2020 for ABC for perioden 1. januar 2020 til 31. desember 2020."

Det er utstedt egen beretning. Denne gjennomgangen gir revisjonsutvalget godt grunnlag for vurdering av selskapets klimarisiko både i forhold til avsetninger og varekjøp. Utfordringene knyttet til klimaendringer og råvareknapphet i forhold til varekjøp er spesielt kommentert i note X i ABCs årsregnskap."

De 82 revisjonsutvalgene som svarte "Nei" fikk oppfølgingsspørsmål 3.6.8.3 "Hva er hovedgrunnene til at revisjonsutvalget ikke har vurdert hvordan klimarisiko påvirker årsregnskapet?" Revisjonsutvalgene besvarte spørsmålet i kommentarfeltet. Det er 8 revisjonsutvalg som ikke har gitt noen begrunnelse for at det ikke er vurdert. Finanstilsynet har sammenstilt kommentarene og stolpediagrammet viser hovedgrunnene som revisjonsutvalgene hyppigst viser til.

Spørsmål 3.6.8.3 Hva er hovedgrunnene til at revisjonsutvalget ikke har vurdert hvordan klimarisiko påvirker årsregnskapet?

Note: Diagrammet viser prosentandel av de 82 revisjonsutvalgene som svarte "Nei" på spørsmål 3.6.8

*Uvesentlig påvirkning på regnskapet, eller ikke relevant knyttet til forretningsvirksomhet

Kilde: Foretakenes egenrapportering spørsmål 3.6.8.3

Finanstilsynet noterer at noen foretak henviser til eller antyder at disse vurderingene er dekket gjennom foretakets generelle regnskapsrutiner og/eller risikostyring. For eksempel kommenterer et revisjonsutvalg:

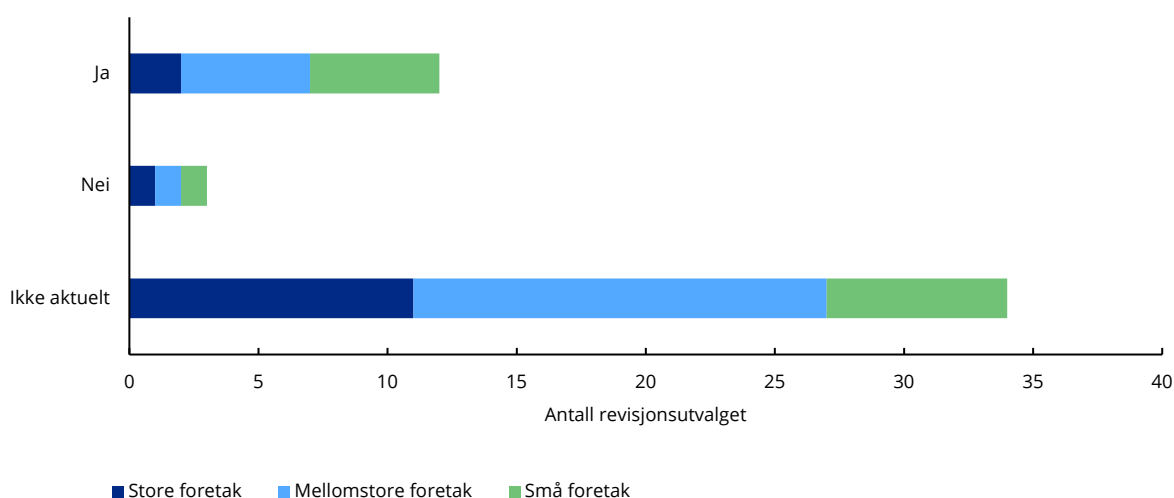
"[...] Klimarisiko anses dekket gjennom selskapets generelle rutiner for verdsettelse av eiendeler og vurderinger som skal gjøres etter IFRS, herunder klimarisiko."

Revisjonsutvalgene bør være oppmerksomme på regnskapsmessige konsekvenser av klimarisiko.²⁸

Klimastrandede eiendeler

De 49 revisjonsutvalgene som har svart at de vurderer hvordan klimaendringer påvirker regnskapet, ble også stilt et spørsmål knyttet til strandede eiendeler. "Strandede eiendeler" eller "klimastrandede eiendeler" er eiendeler som har redusert eller ingen verdi, som følge av endringer i eksterne rammebetingelser, inkludert endringer i teknologi, regelverk, markeder eller samfunnsvaner. En vurdering av strandede eiendeler er relevant for alle bransjer som er eksponert for klimarisiko, og er ikke begrenset til olje- og gassnæringen.

Spørsmål 3.6.8.2 Har revisjonsutvalget vurdert virkningene av "strandede eiendeler" på årsregnskapet?

Note: Spørsmålet ble stilt til de 49 revisjonsutvalgene som svarte "Ja" på spørsmål 3.6.8

Kilde: Foretakenes egenrapportering spørsmål 3.6.8.2

Det var 12 revisjonsutvalg (2 store, 5 mellomstore og 5 små foretak) som svarte "Ja" på spørsmålet. Revisjonsutvalgene ble bedt om å kommentere de viktigste vurderingene som er gjort i denne forbindelse. Følgende vurderinger er nevnt:

- Vurderinger knyttet til verdi, verdifall og levetid på eiendeler, som et resultat av blant annet teknologisk utvikling eller endrede reguleringer.
- Forutsetninger i verddivurdering og nedskrivningstester.
- Stengingsprosjekt.

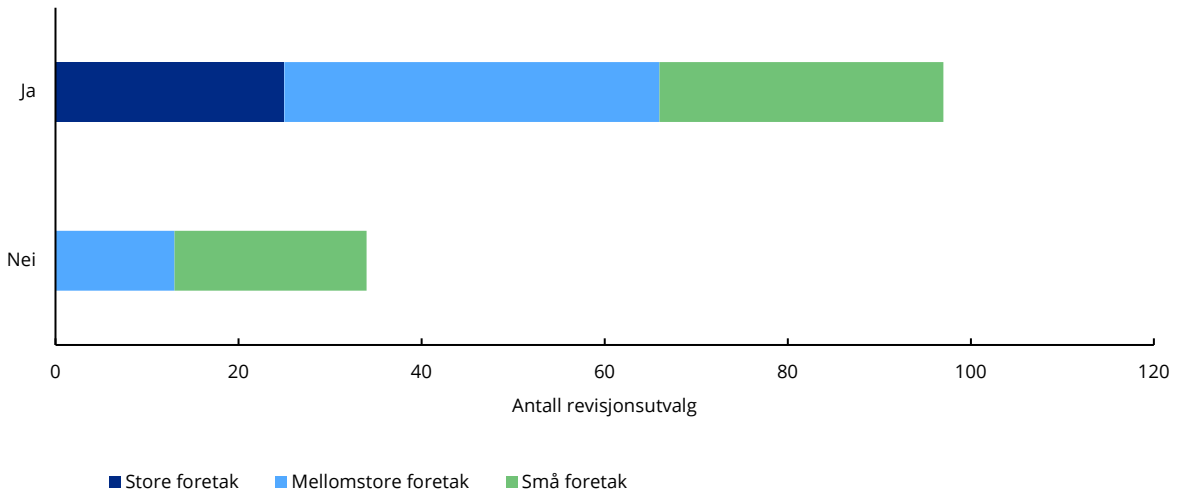
Flere av revisjonsutvalgene påpeker at det ikke ble identifisert strandede eiendeler. Type eiendel som var nevnt mest hyppig i vurderingene er skip.

²⁸ Finanstilsynet henleder oppmerksomheten på at ESMA (The European Securities and Markets Authority) den 15.2.2022, i [TRV Risk Monitoring environmental risks in EU financial markets](#), blant annet skriver "In light of ESMA's financial stability, investor protection and orderly market objectives, and given the unique nature of climate risks and the challenges they entail for risk monitoring purposes, we propose to integrate climate risk as a new risk category alongside the existing liquidity, market, credit, contagion and operational risk categories."

Av de 3 revisjonsutvalgene (1 stort, 1 mellomstort og 1 lite foretak) som svarte "Nei", begrunner ett revisjonsutvalg dette med at det er del av nedskrivningsvurderingene som vurderes av revisjonsutvalget, et annet at det er få strandede eiendeler og at disse allerede er nedskrevet, og det tredje kommenterer at det ikke er aktuelt uten å beskrive hvorfor.

Alternative resultatmål

Spørsmål 3.6.9 Har revisjonsutvalget vurdert de alternative resultatmål (APM) som foretaket presenterer i sin rapportering, inkludert etterlevelsen av ESMA's retningslinjer for alternative resultatmål?

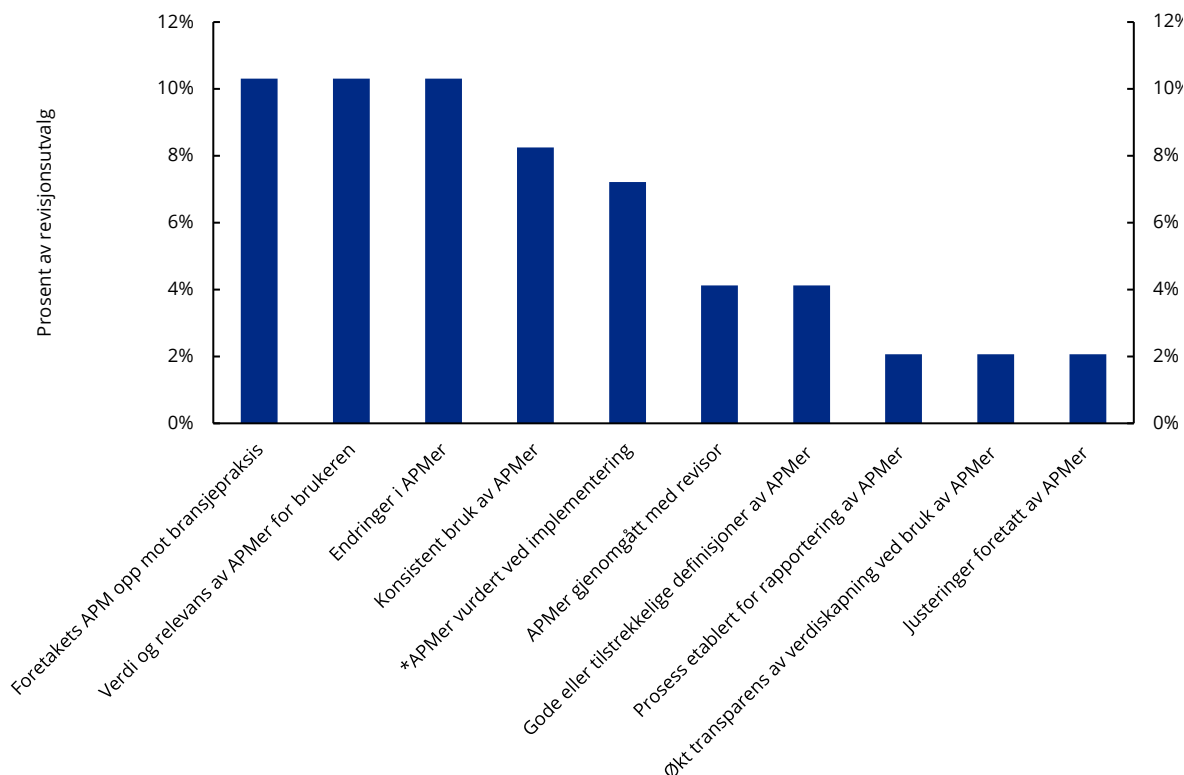

Note: Diagrammet viser andelen av hele utvalget (131 revisjonsutvalg)

Kilde: Foretakenes egenrapportering spørsmål 3.6.9

Av de 97 (74 %) revisjonsutvalgene (25 store, 41 mellomstore og 31 små foretak) som svarte "Ja" på spørsmålet, kommenterte cirka halvparten av foretakene at APM-er var vurdert uten å beskrive vurderingene i større grad. For de revisjonsutvalgene som kommenterte på sine vurderinger, viser stolpediagrammet nedenfor de vurderingene som det hyppigst ble vist til.

Spørsmål 3.6.9 Kommentarer til revisjonsutvalg som vurdert de alternative resultatmål (APM) som foretaket presenterer i sin rapportering, inkludert etterlevelsen av ESMA's retningslinjer for alternative resultatmål

Note: Diagrammet viser prosentandel av de 97 revisjonsutvalg som svarte "Ja" på spørsmål 3.6.9

* Implementering av ESMA's retningslinjer

Kilde: Foretakenes egenrapportering spørsmål 3.6.9

Bare ett revisjonsutvalg nevner at bruken av APM-er også vurderes for børsmeldinger. Kommentarene bærer preg av at revisjonsutvalgene hovedsakelig vurderer APM-er i kvartals- og årsrapporter. Finanstilsynet minner om at retningslinjene ikke bare omfatter kvartals- og årsrapporter.

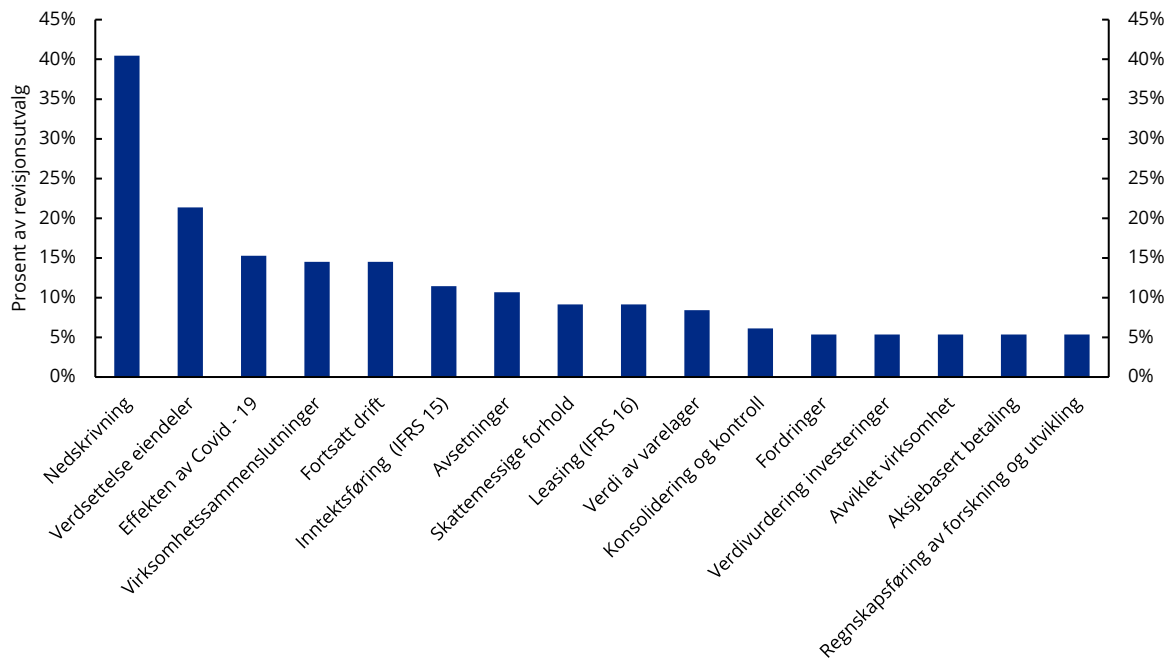
Av de 34 revisjonsutvalgene (13 mellomstore og 21 små foretak) som svarte "Nei" på spørsmålet, har 9 revisjonsutvalg ikke gitt en begrunnelse for hvorfor dette ikke ble vurdert. I tillegg var det 9 revisjonsutvalg som anga at det ikke var aktuelt å vurdere uten å begrunne hvorfor det ikke var aktuelt. Det var 10 revisjonsutvalg som begrunnet det med at de ikke bruker APM-er, eller bruker få APM-er. Det var 2 revisjonsutvalg som sa at de er i en prosess for å vurdere APM-er. Resterende revisjonsutvalg oppga andre grunner for hvorfor APM-er ikke er vurdert.

Foretakene må påse at det blir etablert tilstrekkelige rutiner knyttet til kvalitetssikring og rapportering av alternative resultatmål. Vurderingen av hvilke alternative resultatmål som skal benyttes, samt omfang av opplysninger som skal gis, må derfor vies tilstrekkelig oppmerksomhet. Det er viktig at revisjonsutvalget blir involvert i dette arbeidet.²⁹

²⁹ [Tematilsyn om alternative resultatmål](#)

Krevende vurderinger

Spørsmål 3.6.10 Hva var de tre mest krevende vurderingene for revisjonsutvalget i årsregnskapet for 2020?

Note: Diagrammet viser andelen av hele utvalget (131 revisjonsutvalg)

Kilde: Foretakenes egenrapportering spørsmål 3.6.10

Revisjonsutvalgene besvarte spørsmålet i fritekst kommentarfelt. Finanstilsynet har sammenstilt kommentarene og stolpediagrammet viser de vurderingene revisjonsutvalgene hyppigst viser til som de mest krevende.

Finanstilsynet noterer seg at færre enn 5 % av revisjonsutvalgene nevner utfordringer knyttet til klimaendringer spesifikt. Finanstilsynet har som beskrevet i rapporten *Kontroll av noterte foretaks finansielle rapportering i 2021* klima som et fokusområde og vil i 2022 også gjennomgå utvalgte foretaks informasjon om klimaforhold i årsrapportene, inkludert revisors beretning for 2021 (tematilsyn).

3.7 Overvåking av systemene for internkontroll, risikostyring og internrevisjon

Lovkrav

Etter asal. § 6-43 "Revisjonsutvalgets oppgaver" bokstav c skal revisjonsutvalget "*for så vidt gjelder selskapets regnskapsrapportering, overvåke systemene for internkontroll, risikostyring og internrevisjon uten at det bryter med revisjonsutvalgets uavhengige rolle.*"

Kommentar til lovkrav

Kravet om å overvåke systemene for internkontroll, risikostyring og internrevisjon er uendret, men i nytt lovkrav er det nå presisert at dette gjelder selskapets regnskapsrapportering og at det må overvåkes uten at det bryter med revisjonsutvalgets uavhengige rolle. I lovforarbeidene står det i merknader til asal. § 6-43:

"Revisjonsutvalgets rolle vil særlig være å vurdere om systemene som er på plass ut fra virksomhetens art og omfang er tilstrekkelige til i nødvendig grad å identifisere, beregne omfanget av, styre og overvåke finansiell risiko. Revisjonsutvalget bør ha løpende kontakt med foretakets ledelse om effektiviteten til internkontroll- og risikostyringssystemene, og bør oppdateres jevnlig om de tester og vurderinger av disse systemene som utføres av intern- og eksternt revisjon. Opplysninger som gis i årsberetningen eller i en redegjørelse for foretaksstyring eller tilsvarende om systemer for internkontroll og risikostyring bør særskilt vurderes av revisjonsutvalget.

Overvåking av internrevisjon bør omfatte en vurdering av internrevisjonens årlige arbeidsplan og en løpende vurdering av internrevisjonens arbeid og rapportering. Revisjonsutvalget bør føre kontroll med at det er tilstrekkelig kontakt mellom internrevisjonen og styret, samt at internrevisjonens vurderinger og anbefalinger i tilstrekkelig grad følges opp av selskapsledelsen."³⁰

Systemene for internkontroll, risikostyring og internrevisjon som gjelder selskapets regnskapsrapportering er som oftest omfattende i allmennaksjeselskaper. Følgelig er det å overvåke disse systemene i de fleste tilfeller også en omfattende oppgave som krever at revisjonsutvalget blant annet har relevant kompetanse, tilstrekkelig med tid og får god nok informasjon til å få nødvendig innsikt i disse systemene.

Oppgaven med å overvåke systemene i henhold til asal. 6-43 bokstav c har en naturlig kobling til det som følger av bokstav b i samme paragraf, om å forberede styrets oppfølging av regnskapsrapporteringsprosessen og komme med anbefalinger eller forslag for å sikre dens integritet. Det vises til foregående avsnitt 3.6.

NUES-anbefalingen, kapittel 10, omtaler risikostyring og intern kontroll, noe som kan være fornuftig å se hen til når det gjelder regnskapsrapporteringsprosessen.

---

³⁰ [Ot.prp. nr. 78 \(2008-2009\) \(regjeringen.no\)](#), side 99

"10. Risikostyring og Intern kontroll

Styret skal påse at selskapet har god intern kontroll og hensiktsmessige systemer for risikostyring i forhold til omfanget og arten av selskapets virksomhet.

Styret bør årlig foreta en gjennomgang av selskapets viktigste risikoområder og den interne kontroll.

Kommentar

Styrets ansvar og formålet med risikostyring og intern kontroll

Anbefalingen om risikostyring og intern kontroll er en presisering av styrets tilsynsansvar.

Formålet med risikostyring og intern kontroll er å håndtere, ikke eliminere, risikoer knyttet til vellykket virksomhetsutøvelse, og å styrke kvaliteten på den finansielle rapporteringen. Effektiv risikostyring og god intern kontroll bidrar til å sikre aksjeeiernes investeringer og selskapets eiendeler.

Intern kontroll omfatter retningslinjer, prosesser, oppgaver, adferd og andre forhold som

- legger til rette for målrettet og effektiv virksomhet i selskapet og som gjør det mulig å håndtere forretningsrisiko, operasjonell risiko, risiko for overtredelse av lover og forskrifter samt annen risiko som er av betydning for oppnåelse av selskapets forretningsmål
- bidrar til å sikre kvaliteten på intern og ekstern rapportering
- bidrar til å sikre at selskapet opererer i samsvar med relevante lover, forskrifter og interne retningslinjer for virksomheten.

Styret må selv danne seg en oppfatning om selskapets interne kontroll, basert på informasjon som blir forelagt styret. Rapporteringen fra ledelsen til styret bør gi en balansert fremstilling av alle risikoer av betydning, og hvordan internkontrollsystemet håndterer disse risikoene.

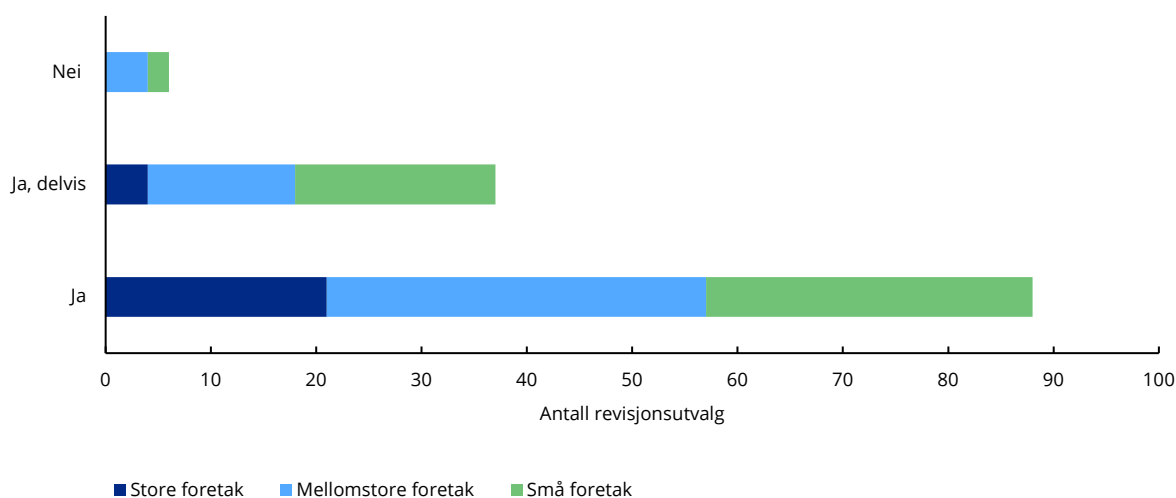
[...]"³¹

---

³¹ [Norsk anbefaling om eierstyring og selskapsledelse](#), 14. oktober 2021

Resultater

Spørsmål 3.7.1 For så vidt gjelder selskapets regnskapsrapportering, overvåket revisjonsutvalget systemene for internkontroll, risikostyring og internrevisjon?

Note: Diagrammet viser andelen av hele utvalget (131 revisjonsutvalg)

Kilde: Foretakenes egenrapportering spørsmål 3.7.1

Revisjonsutvalgene ble bedt om å kommentere hvordan de overvåker systemene for internkontroll, risikostyring og internrevisjon hvis de svarte "Ja" eller "Ja, delvis". Hvis de svarte "Nei", ble revisjonsutvalgene bedt om å kommentere på hvorfor de ikke gjør dette.

Av de 6 (5 %) revisjonsutvalgene (4 mellomstore og 2 små foretak) som svarte "Nei" på spørsmålet, er begrunnelsen følgende:

- Tiltro til revisor og diskusjoner med ledelse, samt gjennomgang av økonomihåndbok.
- Liten og transparent organisasjon, og arbeidsdeling er til stede.
- Basert på tillit.
- Styret har forespurt revisor og ledelse hvordan prosessen mot ekstern regnskapsfører har fungert, herunder arbeidsdeling og kvalitet/kompetanse.
- Ikke relevant.
- Fungerte bra.

Det fremgår ikke fra disse kommentarene hvorfor revisjonsutvalgene anser de kan fravike kravet om å overvåke disse systemene. Finanstilsynet minner om at det var et lovkrav å overvåke systemene for internkontroll, risikostyring og internrevisjon (hvis foretaket har internrevisjon), også før endringene trådte i kraft. Finanstilsynet legger til grunn at de revisjonsutvalgene som svarer at de ikke overvåker disse systemene, fremover utfører lovpålagte oppgaver.

37 (28 %) av revisjonsutvalgene (4 store, 14 mellomstore og 19 små foretak) svarte "Ja, delvis" på spørsmålet. Mange av kommentarene er kortfattet og gir ikke grunnlag for å gi dypere innsikt i hvordan revisjonsutvalget overvåket systemene eller hvorfor det bare delvis gjøres. I kommentarene henvises det mest hyppig til følgende for hvordan systemene overvåkes:

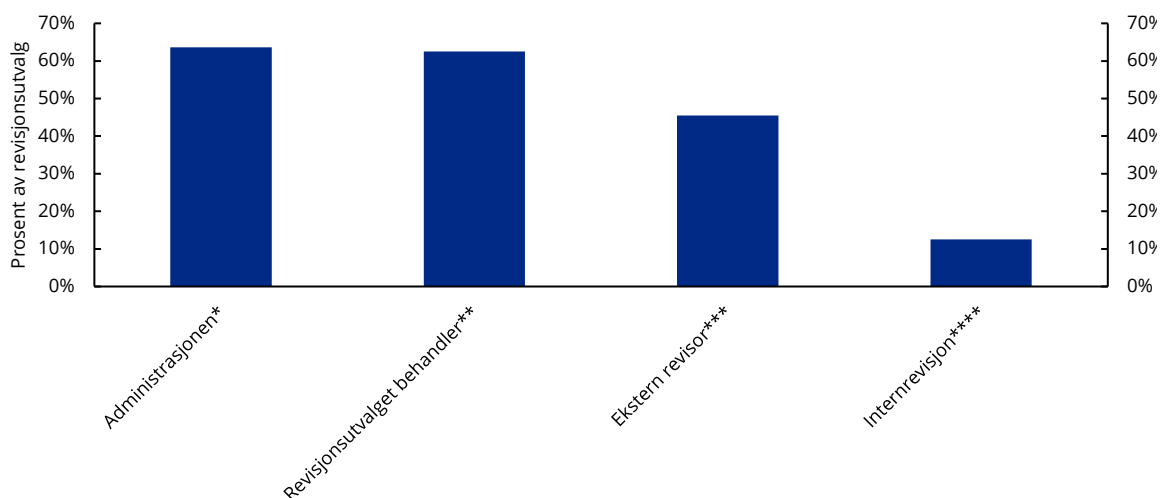
- Gjennomgang med eller presentasjon av systemene gjøres av administrasjonen (16 revisjonsutvalg)
- Gjennomgang gjøres med revisor (13 revisjonsutvalg)
- Saksbehandling knyttet til dette gjøres i revisjonsutvalget (11 revisjonsutvalg)
- Gjennomgang av eller etablering av rutiner (4 revisjonsutvalg)

Videre kommenterte 10 revisjonsutvalg at de besvarte spørsmålet "Ja, delvis" på grunn av at de ikke har en etablert internrevisjonfunksjon, og 5 på grunn av at det er behov for å forbedre denne overvåkingen. 2 revisjonsutvalg begrunnet svaret med at det ikke var en løpende gjennomgang, samt at det var lite formalisert. Resterende revisjonsutvalg forklarte ikke hvorfor spørsmålet ble besvart "Ja, delvis". Finanstilsynet minner om at det var et lovkrav å overvåke systemene for internkontroll, risikostyring og internrevisjon (hvis foretaket har internrevisjon), også før endringene trådte i kraft. Finanstilsynet legger til grunn at de revisjonsutvalgene som svarer at de bare delvis overvåker disse systemene, fremover utfører lovpålagte oppgaver.

Med mindre det følger av særregulering for foretak i en bransje, foreligger det ikke krav til å ha internrevisjon i allmennaksjeselskap. For foretak hvor det ikke er plikt til å ha internrevisjon, og som heller ikke frivillig har valgt å etablere en internrevisjon, skal revisjonsutvalget uansett overvåke systemene for internkontroll og risikostyring.

Av de 88 (67 %) revisjonsutvalgene (21 store, 36 mellomstore og 31 små foretak) som svarte "Ja" på spørsmålet, viser stolpediagrammet nedenfor de hyppigst gjentatte handlingene knyttet til hvordan revisjonsutvalget overvåker systemene for internkontroll, risikostyring og internrevisjon. Mange av kommentarene er kortfattet og gir ikke grunnlag for å gi dypere innsikt i hvordan revisjonsutvalget overvåket systemene.

Spørsmål 3.7.1 Kommentarer til hvordan revisjonsutvalget overvåket systemene for internkontroll, risikostyring og internrevisjon, for så vidt gjelder selskapets regnskapsrapportering.

Note: Diagrammet viser prosent av de 88 revisjonsutvalg som svarte "Ja" på spørsmålet.

*Administrasjonen presenterer/ diskuterer/ utfordres/ følges opp i henhold til systemene

**Revisjonsutvalget gjennomgår/ stiller spørsmål ved/ diskuterer/ vurderer systemene

***Revisjonsutvalget følger opp systemene med revisor

****Internrevisjon presenterer for/ gjennomgår systemene med revisjonsutvalget

Kilde: Foretakenes egenrapportering spørsmål 3.7.1

Følgende eksempler er fra noen av de revisjonsutvalg som grundigere beskriver hvordan systemene overvåkes:

"Internkontroll og risikostyring er gjenstand for fast årlig gjennomgang mellom administrasjonen, revisor og revisjonsutvalget. I tillegg har revisjonsutvalget de senere år vært pådriver for forbedring av internkontroll (ICFR) i alle vesentlige porteføljeselskaper."

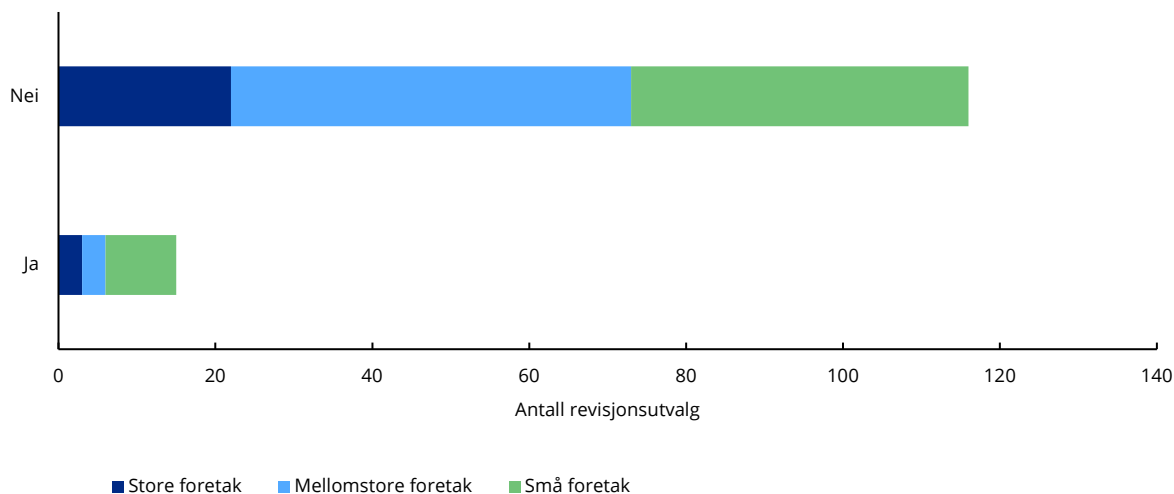
"Revisjonsutvalget har egne møter som fokuserer på internkontroll og risikostyring. Revisor rapporterer også på deres vurdering av internkontroll. Revisjonsutvalget blir presentert for systemer for internkontroll og får også en oppdatering fra lederne for ulike områder i selskapet på risiko og tiltak for å redusere risiko."

"-Regelmessig gjennomgang med internrevisor.
 -Regelmessig presentasjon fra ledelsen og avdelingsledere ifm risikostyring.
 -Rapporter fra ekstern revisor
 -Kvartalsvis tema i revisjonsutvalget at alle kontroller er utført."

Basert på svarene og kommentarene til dette spørsmål noterer Finanstilsynet at få revisjonsutvalg har en formalisert tilnærming til overvåking av disse systemene. Finanstilsynet konkluderer derfor med at det finnes forbedringspotensial i måten revisjonsutvalg overvåker systemene for internkontroll, risikostyring og internrevisjon, for så vidt gjelder selskapets regnskapsrapportering. Tilleggsrapporten og drøftelsen av viktige spørsmål som har oppstått i forbindelse med den lovfestede revisjonen etter artikkel 11 i revisjonsforordningen er ventet å gi revisjonsutvalget viktige innspill til overvåkingen av disse systemene.

Videre knyttet til overvåking av systemene ble revisjonsutvalget spurt følgende:

Spørsmål 3.7.2 Har revisor i brev til styret påpekt svakheter ved foretakets systemer for internkontroll og risikostyring?

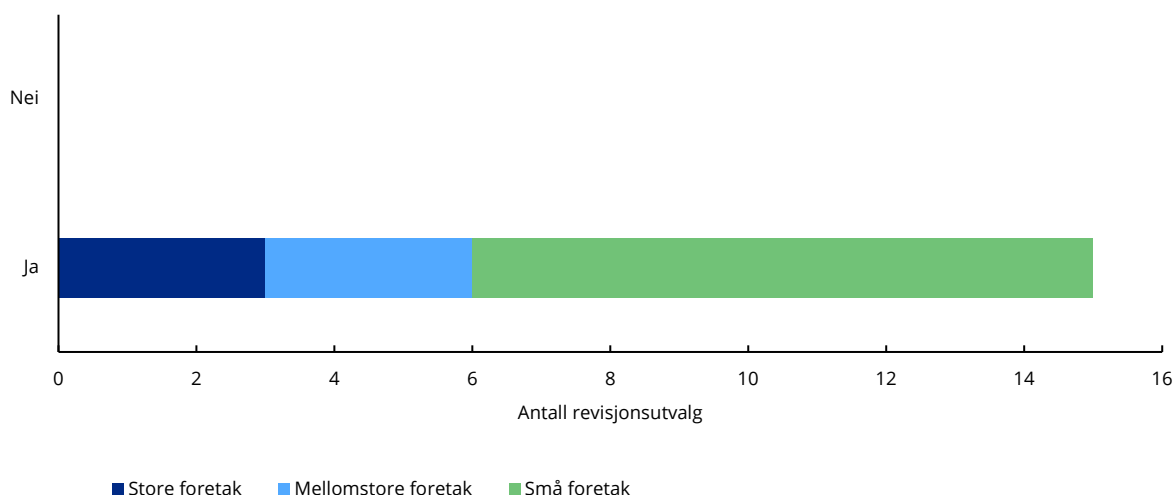

Note: Diagrammet viser andelen av hele utvalget (131 revisjonsutvalg)

Kilde: Foretakenes egenrapportering spørsmål 3.7.2

116 (89 %) av revisjonsutvalgene (22 store, 51 mellomstore og 43 små foretak) svarte "Nei" på spørsmålet og 15 (11 %) av revisjonsutvalgene (3 store, 3 mellomstore og 9 små foretak) svarte "Ja" på spørsmålet. Finanstilsynet noterer seg at foretakenes revisorer kun i sjeldne tilfeller har merknader til internkontroll og risikostyring i nummerert brev.

Spørsmål 3.7.3 Påser revisjonsutvalget at de rapporterte svakhetene (som nevnt i spørsmål 3.7.2) blir fulgt opp?

Diagrammet viser svarene til de 15 revisjonsutvalgene som svarte "Ja" på spørsmål 3.7.2

Kilde: Foretakenes egenrapportering spørsmål 3.7.3

Av de 15 revisjonsutvalgene som oppga at revisor hadde påpekt svakheter, svarte alle at revisjonsutvalget påser at svakhetene blir fulgt opp. Revisjonsutvalgene ble bedt om å forklare hvordan dette følges opp i fritekst kommentarfelt. Revisjonsutvalgene viser hyppigst til følgende handlinger i kommentarene:

- Svakheterne har blitt gjennomgått i revisjonsutvalgsmøter (6 revisjonsutvalg)
- Svakheterne har blitt gjennomgått med ledelsen eller administrasjonen (6 revisjonsutvalg)
- Revisjonsutvalget har bedt om eller vært delaktige i tiltak eller rutiner for å adressere svakheterne påpekt (5 revisjonsutvalg)

Følgende eksempler er fra noen av de revisjonsutvalg som grundigere beskriver hvordan svakheterne påpekt av revisor følges opp:

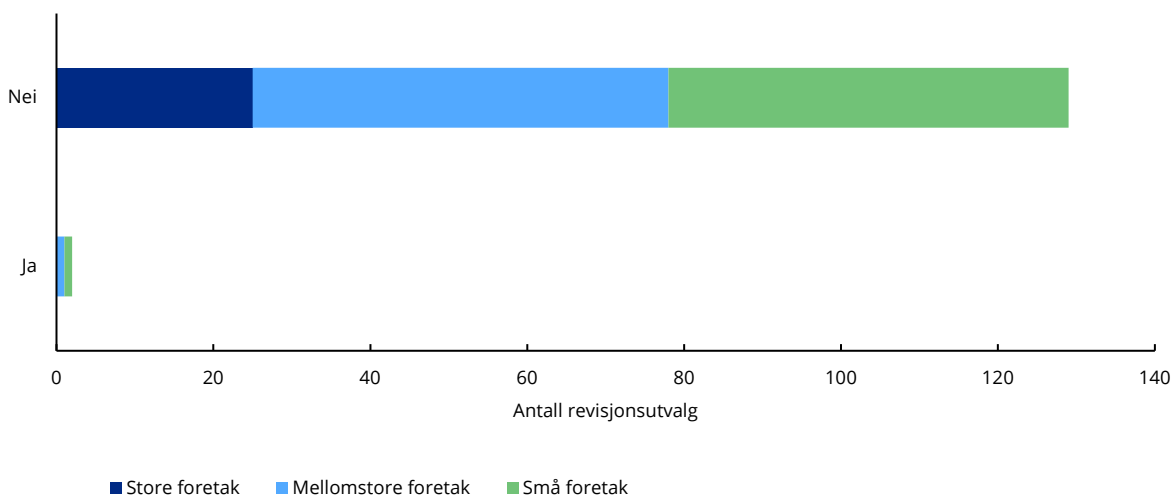
"The Group internal control function is tracking development of the internal control issues raised in the management letter from the external auditor. In the management letter from the external auditor, there is an update in internal control issues reported in the previous period that is discussed with the AC and the management were actions taken to mitigate the risk are discussed."

"Separate project established that report status to AC on a frequent basis. Reported status on the remediations presented to BoD at minimum on a quarterly basis."

"Risk management process (including risk assessment, risk monitoring, risk analysis and risk mitigation plan) was developed and is being implemented. Quarterly reports are provided on these topics by Internal Audit. Updates on implementation status of audit recommendations provided to committee."

Videre ble revisjonsutvalget spurt følgende:

Spørsmål 3.7.4 Har det vært uenigheter mellom revisjonsutvalget og revisor i forhold til internkontroll eller finansiell informasjon i løpet av referanseperioden?

Note: Diagrammet viser andelen av hele utvalget (131 revisjonsutvalg)

Kilde: Foretakenes egenrapportering spørsmål 3.7.4

129 (98%) av revisjonsutvalgene (25 store, 53 mellomstore og 51 små foretak) svarte "Nei" på spørsmålet og 2 (2 %) av revisjonsutvalgene (1 mellomstort og 1 lite foretak) svarte "Ja" på spørsmålet.

Revisjonsutvalgene som svarte "Ja", ble bedt om å beskrive uenighetene i kommentarfelt. Det ene revisjonsutvalget oppgir at det har vært diskusjoner knyttet til implikasjoner av vurderinger og om IFRS gir et rett bilde av den reelle økonomiske effekten på enkelte områder, men det er oppnådd enighet rundt hvordan dette skal avlegges i årsregnskapet. Det andre revisjonsutvalget har ikke kommentert på uenighetene.

